

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

NİŞANLANMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

**Sinem Naz ALP SHİN
0950Y77103**

İstanbul, Haziran 2014

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

NIŞANLANMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

**Sinem Naz ALP SHİN
0950Y77103**

Danışman: Doç. Dr. Muzaffer ŞEKER

İstanbul, Haziran 2014

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

Yüksek Lisans öğrencisi Sinem Naz Alp Shin’ in “Nişanlanmanın Hüküm ve Sonuçları” konulu tez çalışması jürimiz tarafından .....
Yüksek Lisans tezi olarak (oybirliği / oyçokluğu) ile başarı ile bulunmuştur.

Adı- Soyadı

İmza

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Muzaffer ŞEKER

Jüri Üyesi : Yard.Doç.Dr.Abdülkadir AKİL

Jüri Üyesi : Yard.Doç.Dr. A.Barış Özbilen

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyle uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ Tezlerin Çoğaltılması ve Yayımı İçin İzin Belgesi

Aşağıda başlığı yazılı olan tezimin/tezlerimin ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere İstanbul Ticaret Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda tamamen veya kısmen çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

02/06/2014

İmza

Tez Sahibinin Adı Soyadı : Sinem Naz ALP SHİN

T.C. Kimlik No : 46882552718

E-Mail Adresi : sinemnazalp44@hotmail.com

Posta Adresi : Büyükdere Mah. Yazıcı Sok. No8/1 Sarıyer/İSTANBUL

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman/lar : Doç.Dr. Muzaffer ŞEKER

Tez Numarası : Tez Yılı 2014

Tez Adı : Nişanlanmanın Hüküm ve Sonuçları

2. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE HAKLARI	24
2.1. NİŞANLANMA SÖZLEŞMENİN KURULMASI	24
2.2. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİNİ DOĞURMAYA BAŞLADIĞI AN.....	26
2.2.1. VADEYE BAĞLI NİŞANLANMADA	26
2.2.2. ŞARTA BAĞLI NİŞANLANMADA.....	27
2.3. TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE HAKLARI.....	28
2.3.1. NİŞANLANMADAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER.....	29
2.3.1.1. Evlenme Yükümlülüğü	29
2.3.1.2. Sadakat Yükümlülüğü.....	31
2.3.1.3. Yardımlaşma ve Dayanışma Yükümlülüğü	31
2.3.2. NİŞANLANMADAN DOĞAN HAKLAR	32
2.3.2.1. Tanıklıktan Kaçınma Hakkı	32
2.3.2.2. Hâkimlikten Kaçınma Hakkı	33
2.3.2.3. Haksız Fiil Failinden Maddi Tazminat İsteme Hakkı	33
2.3.2.4. Haksız Fiil Failinden Manevi Tazminat İsteme Hakkı	34
2.3.2.5. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapma Hakkı	34
3. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ VE SONA ERMENİN HUKUKİ SONUÇLARI	35
3.1. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	35
3.1.1. EVLENME	35
3.1.2. ÖLÜM VEYA GAİPLİK.....	37
3.1.3. ÇİFTE NİŞANLANMA.....	38
3.1.4. BOZUCU ŞARTIN GERÇEKLEŞMESİ	38
3.1.5. KESİN BİR EVLENME ENGELİNİN ORTAYA ÇIKMASI	38
3.1.6. İMKÂNSIZLIK	39
3.1.7. ANLAŞMA.....	39
3.1.8. NİŞANLANMANIN TEK TARAFLI OLARAK SONA ERDİRİLMESİ	39
3.1.9. İRADE BOZUKLUĞU HALLERİ	42
3.2. SONA ERMENİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	42
3.2.1. HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİ	43
3.2.1.1. Genel Olarak	43
3.2.1.2. Hediye Kavramı	44

3.2.1.3. Hediyelerin Geri Verilmesinin Şartları	46
3.2.1.4. Nişanlıların Birbirlerine Verdiği Mektup ve Fotoğraflar	48
3.2.1.5. Hediyelerin İadesini Talep Edebilecek Kişiler	48
3.2.1.6. Hediyeleri Geri Verme Tarzı	49
3.2.1.6.1. Hediyelerin Aynen İadesi	50
3.2.1.6.2. Hediyelerin Mislen İadesi	50
3.2.1.6.3. Hediyelerin Sebepsiz Zenginleşme Hükümlerine Göre İadesi	51
3.2.1.7. Hediyelerin Geri Verilmesinin Talep Hakkının Niteliği	52
3.2.1.8. Başlık Parası Sorunu	52
3.2.1.9. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasında İspat Yükü	55
3.2.2. MADDİ TAZMİNAT	55
3.2.2.1. Genel Olarak	55
3.2.2.2. Maddi Tazminatın Şartları	56
3.2.2.2.1. Nişanın Haklı Bir Sebep Olmaksızın Bozulması	56
3.2.2.2.2. Davalının Nişanın Bozulmasında Kusurlu Olması	58
3.2.2.2.3. Davacının Nişanın Bozulması Sebebiyle Zarara Uğramış Olması	59
3.2.2.2.4. Zarar ile Nişanın Bozulması Arasında Nedensellik Bağı Olması	59
3.2.2.3. Maddi Tazminat Yükümlüsü ve Maddi Tazminat Talebinde Bulunabilecek Kişiler	59
3.2.2.4. Giderilmesi Talep Edilebilecek Maddi Zararlar	61
3.2.2.5. Maddi Zarar ve Tazminatın Hesaplanması	62
3.2.2.6. Maddi Zararların İspatı	63
3.2.3. MANEVİ TAZMİNAT	63
3.2.3.1. Genel Olarak	63
3.2.3.2. Manevi Tazminatın Şartları	65
3.2.3.2.1. Geçerli Bir Nişan Sözleşmesinin Olması	65
3.2.3.2.2. Nişanı Bozan Tarafın Kusurlu Olması	65
3.2.3.2.3. Tazminat İsteyen Nişanlının Kusurluluğu	66
3.2.3.2.4. Tazminat İsteyen Nişanlının Kişilik Hakkının İhlal Edilmiş Olması	66
3.2.3.3. Manevi Tazminat Talep Edebilecek Kişiler	69
3.2.3.4. Manevi Tazminatın Biçimi	71
3.2.3.5. Manevi Tazminatın Hesaplanması	71
3.2.3.6. Manevi Zararın İspatı	72
3.2.4. ZAMANAŞIMI	72

3.2.5. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	74
SONUÇ	76
KAYNAKÇA	79

ÖZET

4721 sayılı Medeni Kanununun aile hukuku bölümünde evlilikten önce 118-123'ncü maddelerinde düzenlenen nişanlanma, aile hukukunun bir kurumu olarak nitelendirilmiştir. Nişanlanma, bu niteliği itibariyle sadece ahlaki ve fiili bir ilişki olmaktan çıkmış, hukuki bir ilişki niteliğini kazanmış ve aile hukuku kurumu olarak kabul edilmiştir.

4721 sayılı Medeni Kanun ile nişanlanma halinde taraflar arasında hukuki bir ilişki doğmaktadır. Bu hukuki ilişki her iki tarafa hak ve yükümlülükler getirmekte olup, taraflar kanunda belirtilmiş olan yükümlülüklere uymadıkları takdirde, bazı yaptırımlarla karşılaşmaktadırlar.

Bu çalışmada, öncelikle nişanlanma kavramı, nişanlanmanın hukuk niteliği, nişanlanma ehliyeti ve engelleri ana hatlarıyla açıklanacak, son olarak nişanlanmanın sona erme sebep ve sonuçları, ayrıntılı bir şekilde öğreti ve yargı kararları ışığında ele alınacaktır.

ABSTRACT

In the Family Law Section of the Turkish Civil Code No. 4721, engagement is arranged in 118'th to 123'rd clauses before marriage and has been described as an institution of the Family Law. Thus, it has been accepted not only moral and a de facto relationship but also a legal relationship as a Family Law institution.

With the engagement due to the Civil Code No. 4721, legal relationship is occurred between parties as mentioned above. Some certain rights and obligations are arisen from this legal relationship. Unless the parties comply with the obligations caused from engagement, they have to be faced with some sanctions.

In this study, engagement concept, legal theory of engagement, ability (capacity) and disability of engagement will be explained substantially. Finally, the causes and consequences of the termination of engagement will be discussed in detail in the light of doctrine and judicial decisions.

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
b	: Bası
B.	: Bent
Bkz	:Bakınız
c.	: Cümle
C.	: Cilt
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
çev.	: Çeviren
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
BK	: 818 Sayılı Eski Borçlar Kanunu
EMK	: 743 Sayılı Eski Medeni Kanun
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 Sayılı Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Eski Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBB	: İçtihat Bilgi Bankası
İİK	: İcra İflas Kanunu
K.	: Karar
karş.	: Karşılaştırmız
MBB	: Mevzuat Bilgi Bankası
md.	: Madde
MK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa

S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
vs.	: Ve saire
y.t.y.	: yayın tarihi yok
y.y.	: yayınevi yok
Yarg.	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Aile hukukunun temel konularından olması yanında, aile hukukunun başlangıcını oluşturan nişanlanma konusunda nişanlanmayı tek başına ele alan çalışmaların sınırlı sayıda olması, bu çalışmanın temel sebebini oluşturdu. Her ne kadar 4721 sayılı Medeni Kanunun (MK) nişanlanmaya ilişkin hükümleri temel inceleme konusu olsa da yeri geldiğinde kıyas ve yorum yolu olarak 743 sayılı Eski Medeni Kanunun (EMK) nişanlanmayı düzenleyen hükümlerine de yer verildi.

Aile hukuku nitelikli kendine özgü bir sözleşme olan nişanlanma, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunumuzun 118 ve 123. maddeleri arasında hüküm altına alınmış olup, Medeni Kanunun Aile Hukuku kitabının birinci kısmı olan Evlilik Hukuku'nun Evlenme bölümünde düzenlenmiştir.

Araştırmada, nişanlanma sözleşmesinden doğan ve hukukun temel amacı doğrultusunda adil bir şekilde çözüme bağlanması gereken birçok hukuki sorunun olduğu saptandı. Söz konusu hukuki sorunları bilimsel görüşler ışığında değerlendirildi.

Çalışmada nişanlanma başlıca üç ana başlık altında ele alındı. İlk bölümde “Nişanlanma Kavramı ve Nişanlanmanın Önemi”, “Nişanlanmanın Hukuki Niteliği ve Nişanlanmaya Uygulanacak Hükümler” alt başlıklar halinde açıklandı.

İkinci bölümde “Nişanlanma Sözleşmesinin Kurulması” ve “Nişanlanmada Tarafların Hak ve Yükümlülükleri” alt başlıkları incelendi.

Nihayet, çalışmanın üçüncü ve sonuncu bölümünde, “Nişanlanmanın Sona Ermesi” üst başlığı altında sona ermenin sebep ve sonuçları ayrıntılı olarak ele alındı.

Araştırma neticesinde ulaşılan sonuç ve kanaatler ise “Sonuç” bölümünde özetlendi.

1. AİLE VE NİŞANLANMA KAVRAMI, NİŞANLANMANIN ÖNEMİ, HUKUKİ NİTELİĞİ VE KOŞULLARI

1.1. AİLE VE NİŞANLANMA KAVRAMI, NİŞANLANMANIN ÖNEMİ

1.1.1. AİLE VE NİŞANLANMA KAVRAMI

Aile, toplumsal süreç içinde köklü değişimlere uğrayan sosyolojik bir birim olmasına karşın toplumun bir birimi olmak gibi bir değer ve işlevi günümüze dek taşıya gelmiştir¹. Medeni Kanuna göre dar anlamıyla aile kavramı, evlilik birliği şeklinde tanımlanırken bu kavramın içine eşlerin ortak çocukları da dahil olurlar. Geniş aile kavramı² ise karı koca ve çocukların dışında, büyükanne ve büyükbaba gibi kan bağıyla bağlı hısımların; eşin annesi, babası, kardeşi (görümce ve baldız gibi) gibi kayın hısımlarının ve aileyle bir arada yaşayan hizmetli ve yardımcılarının eklenmesi ile meydana gelen bir birim şeklinde tanımlanmaktadır³.

Belli bir olgunluğa erişen birey de kendi ailesini kurmak için karşı cinsten bir başka kimse ile evlenir ve böylece yeni bir evlilik birliği meydana gelmiş olur. Medeni Kanun, eş adaylarına evlenmeden önce birbirlerini yeterince tanımalarına olanak sağlamak ve eş adaylarına evliliğe hazırlanma, eksiklikleri tamamlama fırsatı vermek için nişanlanma işlemini düzenlemiştir. Uzun ya da kısa geçirilen nişanlılık döneminden sonra eş adayları isterlerse evlenmek suretiyle aile birliğini kurmuş olacaklardır.

Medeni Kanun nişanlılık ilişkisini doğuran nişanlanmayı aile hukuku kitabının başında düzenlemiş fakat burada nişanlanmayı tanımlanmamıştır. “Nişanlanma” kenar başlıklı madde 118/f.1'de sadece “*Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur*” demekle yetinilmiştir. Bu sebeple, nişanlanma kavramı üzerinde durmak ve

---

¹Mehmet Akif Tutumlu, **Teorik ve Pratik Boşanma Yargılaması Hukuku**, C.I, 2.b, Ankara: Seçkin Kitapevi, 2009, s.27-28.

²Doktrinde bir görüşe göre, dar aile kavramı sadece eşler, geniş aile ile ana, baba ve çocukların oluşturduğu topluluk, en geniş anlamıyla aile kavramı ise ana, baba, çocuklar ile birlikte kan ve kayın hısımlarını hatta bir sözleşme ilişkisinden dolayı aynı çatı altında yaşayan kişileri ifade etmektedir. Bkz. Aydın Zevkliler, Şeref Ertaş, Ayşe Havutçu ve Damla Gürpınar, **Medeni Hukuk (Temel Bilgiler)**, C.I, 8.b, Ankara: Turhan Kitapevi, 2013, s.208.

³A. Hüseyin Hatemi ve Burcu Kalkan Oğuztürk, **Aile Hukuku**, C.I, 2.b, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013, s.3.

nişanlanma ile neyin kast edilmekte olduğunu saptamak, daha sonra da nişanlanmanın önemi ve hukuki mahiyetini açıklamak gerekiyor.

Nişanlanma, birbiriyle evlenmek isteyen ayrı cinsiyetten iki kişinin evlilik öncesi birbirlerini daha yakından tanımak için evlenme konusundaki niyetlerini birbirlerine açıklamalarıdır. Diğer bir ifadeyle, bir erkek ile bir kadının, evlenme kastıyla nişanlanmış olmaları şarttır⁴. Nişanlanmakla da o anda aralarında hemen bir hukuki ilişki doğar. İşte bu hukuki ilişkiye nişanlılık denir. Nişanlanma ile taraflar “nişanlı” dediğimiz bir hukuki statüye girerler⁵.

“Nişanlanma” ile “nişanlılık” kavramları Medeni Kanun'da farklı şekilde kullanılmaktadır. Gerçekten, Evlenme Bölümünün birinci ayırımına “Nişanlılık” adını veren kanun, bu ayırımın ilk maddesi olan 118 inci maddenin kenar başlığını “Nişanlanma” olarak isimlendirilmiştir. Taraflar arasında nişanlanma sonucunda hukuki bir ilişki doğacağından dolayı birinci ayırımın başlığının "Nişanlılık" şeklinde ifade edilmiş olması gayet isabetlidir. Nitekim kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanununda da aynı ayırım yapılmak suretiyle “nişanlanma” ile “nişanlılık” terimleri birbirlerinden farklı anlamlarda kullanılmıştır⁶.

Farsça bir sözcük olan “nişan”, işaret ve belirtiyi; “nişanlı” ise, parmağına yüzük gibi bir belirti takılmış olan evlenme adayını ifade eder⁷.

1.1.2. NİŞANLANMANIN ÖNEMİ

Nişanlanma, yüzyıllardır toplum nazarında ahlaki ve manevi bir değere sahip olduğundandır ki, ciddi törenlerle gerçekleştirilen geleneksel bir davranıştır. Bu

---

⁴İhsan Sağır, "**Türk Hukukunda Nişanlanma ve Bu Konudaki Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümü**" (Çevrimiçi) www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=2212 (Erişim Tarihi:2.4.20014), s.82 .

⁵Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, C.II, 15.b, İstanbul: Beta Yayınları, 2013, s. 23; Aydın Zevkliler, M. Beşir Acarbey ve K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk Giriş Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku**, 6.b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2000, s.677.

⁶Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku Aile Hukuku**, C.III, 9.b., İstanbul: Filiz Yayınları, 2014, s.12; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, **Türk Medeni Hukuku**, C.II, İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 1950, s. 20.

⁷Nevzat Koç, **Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2002, s. 13. Karş. Hüseyin Hatemi ve Rona Serozan, **Aile Hukuku**, İstanbul, 1993, s.29.

yüzden de nişandan, yüzük atılarak dönülmesi ayıplanan bir olaydır. Bazı yörelerde nişandan dönenlere olumsuz yargı ile bakılır⁸.

Ancak nişanlanma, yalnızca, manevi- ahlaki değeri olan toplumsal bir olay olmayıp bunun yanında Medeni Kanun'da düzenlenmiş olmasından dolayı hukuki boyutu da olan bir kurumdur. Nişanlanma ile taraflar belirli haklara sahip oldukları gibi yükümlülük altına da girmektedirler. Taraflar nişanlanmadan doğan yükümlülüklerine uymadıkları takdirde, bazı yaptırımlarla karşılaşmaktadırlar⁹.

Nişanlılık, Medeni Kanun'da belirtildiği gibi, evliliğin kurulmasından önce yapılan ve evlilikten önceki aşamayı oluşturan bir işlemdir. Bununla birlikte evlenmeden önce mutlaka bir nişanlanma aşamasının geçirilmesinin zorunlu olup olmadığı hususu öğretilerde tartışmalıdır. Çoğunluk görüşü¹⁰, her evlenme işleminden önce mutlaka bir nişanlılık döneminin geçirileceği yönündedir.

Azınlıkta kalan görüş ise¹¹, nişanlanma aşaması geçirilmeden de evlenilebileceğini ileri sürmektedir. Buna örnek olarak da, bir erkeğin, evlenmek istediği kadının haberi olmaksızın tüm evlenme işlemlerini tamamlayıp, onu sürpriz bir şekilde nikah masasına oturtması gösterilir¹². Ancak böyle bir durumun gerçekleşme olasılığı Türk hukukunda, her iki eş adayının, evlendirme memuruna birlikte başvurarak evlenmek istediklerini bildirmelerinin zorunlu olduğunu düzenleyen kanun karşısında pek de mümkün gözükmemektedir. Evlenme beyanının bizzat taraflarca sözlü veya imzaları onaylanmış olmak şartıyla yazılı şekilde yapılması gerekmektedir (MK 135). Bu sebeple, erkeğin kadından habersiz evlenme işlemlerine girişebilmesi mümkün

---

⁸Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, a.g.e., s.677-678.

⁹Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, a.g.e., s.678; Koç, a.g.e., s. 11; Hatemi/Kalkan Oğuztürk, a.g.e., s.214; Akıntürk/Karaman, a.g.e., s. 26 .

¹⁰Haluk Tandoğan, **Aile Hukuku Ders Notları**, Ankara, 1965, s.8; Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, **Aile Hukuku**, 2.b., İstanbul, 1989, s.43; Ferit Hakkı Saymen ve Halid Kemal Elbir, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, C.III, 2.b., İstanbul, 1960, s.41; Andreas Bertholan Schwarz, **Aile Hukuku I**, çev. Bülend Davran, İstanbul, 1942, s.35; Koç, a.g.e., s. 20; Akıntürk/Karaman, a.g.e., s. 26.

¹¹Cevat Abdürrahim Gücün, **Nazari ve Ameli Hukuk Davaları**, C.III, I. Kısım, Şahıs ve Aile Hukuku Hakkında İzahlar, Düşünceler, Tenkitler, Tatbikat ve İçtihatlar, İstanbul 1951, s.146; Selahattin Sulhi Tekinay, **Türk Aile Hukuku**, 3.b., İstanbul, 1978, s.9.

¹²Tekinay, a.g.e., s.9. TEKİNAY, kitabının sonraki basılarında bu örneğe yer vermeyerek, nişansız nikah olabileceğini başka örneklerle açıklamaya çalışmıştır. Örneğin, ayırt etme gücünden yoksun bir kimse, evlendikten sonra temyiz kudretini kazanmasına rağmen yaptığı evliliği iptal ettiremeyebilir. Bu durumda, evlenmeden önce, geçerli bir nişanlanma ilişkisinin kurulduğu kabul edilemez. (Selahattin Sulhi Tekinay, **Türk Aile Hukuku**, 7.b., İstanbul, 1990, s.10).

değildir. Bu örnekte erkeğin, evlenme beyannamesinde kadının imzasını taklit ederek ondan habersiz işlemleri başlatması hukuk dışıdır.

Nişanlanma yukarıda da belirtildiği gibi hem toplumsal bir olay olmasından hem de nişanlanmaya hukuki sonuçlar bağlandığından ötürü belirli bir süreyle sınırlı olarak yapılır ve taraflarda da evlenme niyeti olmazsa, geçerli bir nişanlanma kurulamaz. Mesela, nişanlanacak kişiler, nişanlanma iradelerini, sadece bir yıl süreyle nişanlı kalmak ve sürenin sonunda ayrılmak üzere, birbirlerine açıklamış olurlarsa, durum böyledir. Söz konusu durum, nişanlanma kurumunun niteliğine aykırı düşer¹³. Tarafların nişanlanmakla güttüğü amacın, karşılıklı evlenme vaatlerini gerçekleştirip evlenmek olduğu göz önünde tutulursa, süresiz veya sonsuz bir nişanlılık dönemi de düşünülemez. Bununla birlikte doktrinde, tarafların belirli bir nişanlılık döneminden sonra evlenmeyi amaç edinmeleri koşuluyla nişanlanmalarının vadeye bağlanabileceği görüşü de ileri sürülmektedir¹⁴. Mesela, taraflar, nişanlanmanın yılbaşında kurulmasını ve nişanlılık döneminin en çok bir yıl sürmesini; en geç bir yılın sonunda da evlenmeyi kararlaştırmışlarsa, durum böyledir. Eğer, taraflardan biri bu sürelerle uymazsa, diğer taraf, nişanlılığı sona erdirme hakkını kullanabilir.

1.2. NİŞANLANMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Kavram olarak anlam ve önemini yukarıda belirtilen nişanlanmanın hukuki niteliği çok tartışmalıdır. Bu konuda üç görüş ileri sürülmektedir.

1.2.1. ÖN SÖZLEŞME GÖRÜŞÜ

Medeni Kanun, nişanlanmayı evlenme vaadi olarak tanımladığı için, bazı hukukçular nişanlanmanın, evlenmenin yapılması borcunu doğuran bir önsözleşme (sözleşme vaadi) olduğunu savunurlar¹⁵. Bu görüşü savunanlara göre, nişanlılığı meydana getiren evlenme vaadi tek taraflı olursa hiçbir bağ yaratmayacağından dolayı karşılıklı olmalıdır. Başka bir ifadeyle eş adayları, evlenmek istedikleri hususunda

---

¹³Koç, **a.g.e.**, s.46; karş. Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, **Aile Hukuku**, 2.b., İstanbul, 1998, s. 36; Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, **Aile Hukuku**, 3.b., İstanbul, 1986, s. 38; Gücün, **a.g.e.**, s.145.

¹⁴Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 36; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 38; Koç, **a.g.e.**, s.46.

¹⁵Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.36; Tandoğan, **a.g.e.**, s.8; VELİDEDEOĞLU (s. 22), nişanlanmayı evlenmeye ilişkin bir ön sözleşme niteliğinde görmekle beraber, bu ön sözleşmenin borçlar hukukundaki ön sözleşmeden ayrıldığını kabul etmektedir.

anlaşmış olmalıdırlar. Buna göre nişanlanma her iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Söz konusu sözleşme, taraflara evlenme yükümlülüğü getirdiğinden, evlenme sözleşmesine kıyasen bir ön sözleşmedir. Nişanlanma sözleşmesi hakkında uygulanacak özel hükümler mevcut değilse, buna, Medeni Kanunun başlangıç kısmındaki hüküm gereğince (MK md.5) Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uygulanacaktır.

Nişanlanmayı bir ön sözleşme niteliğinde kabul eden görüşe pek çok bakımdan itirazlar ileri sürülmüştür¹⁶. Öncelikle ön sözleşmede taraflardan biri vaadini yerine getirmese, bunu yerine getirmesi kendisinden dava yoluyla istenebilir. Oysa, nişanlanmada durum tamamen aksinedir. Çünkü Medeni Kanun açık bir hükümle *“nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez”* demek suretiyle, vaadini yerine getirmeyen nişanlının evlenme hususunda ifaya zorlanamayacağını belirtmiştir (MK md.119/1). Aynı şekilde, ön sözleşmede vaadini yerine getirmeyen tarafın tazminat ödemesi cezai şart olarak kararlaştırılabilir. Fakat nişanlanmada *“Evlenmeden kaçınma hali için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez.”* diyen MK md.119/2 hükmü karşısında durum ön sözleşmedekinin tamamen aksinedir. Nihayet şekil bakımından da nişanlanmanın ön sözleşme olarak kabulüne imkan yoktur. 6098 sayılı TBK md.29/2 uyarınca *“Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır”*. Oysa Medeni Kanun nişanlanma için herhangi bir şekil şartı öngörmemiştir.

1.2.2. KARAR GÖRÜŞÜ

Nişanlanmanın hukuki niteliğiyle ilgili savunulan diğer bir görüş ise¹⁷, nişanlanmayı karar olarak nitelendirmektedir. Bu görüş, nişanlanmada iki iradenin varlığını ve bunların birbirlerine uygunluğunu kabul etmekte, fakat karşılıklı olmadığını iddia etmektedir. Bu görüşe göre nişanlanmada, taraf iradeleri aynı yöndedir. Bu iki irade bir noktada birleşince nişanlanma meydana gelir. Bu şekilde kurulan işlem ise sözleşme olmayıp karardır.

---

¹⁶Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 27.

¹⁷Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.43.

Doktrinde bu görüş haklı olarak eleştirilmiştir. Karar görüşüne yapılan itirazlardan biri kararı, tüzel kişilerin kurul organlarında tüzel kişinin iradesinin veya bir kişi topluluğunda o kişi topluluğunun ortak iradesinin tespiti için gerçekleştirilen bir iç işlem olarak değerlendirirken, gerçek kişilerin psikolojik süreç sonunda verdikleri kararı, hukuk terimi olarak iç iradenin oluşumu olarak değerlendirmektedir¹⁸. İleri sürülen diğer itiraza göre ise, iradelerin birbirine zıt veya aynı yönde olmaları göz önünde tutularak, sözleşmeler ile kararların birbirlerinden ayrılması doğru olmaz. Örneğin, adi şirket kurmak için, en az iki kişi arasında yapılan bir anlaşmanın, karar değil, sözleşme olarak nitelendirilmesi de, bunu gösterir (TBK md.620). Oysa karar, ancak aralarında karar alınmasına imkan veren bir temel ilişki bulunan kişi topluluklarında söz konusu olur ve kural olarak, oyçokluğu ile alınır. Nişanlanacak erkekle kadın arasında ise, nişanlılığı kuracak kararı almayı sağlayacak bir temel ilişki söz konusu değildir¹⁹.

1.2.3. BAĞIMSIZ SÖZLEŞME GÖRÜŞÜ

Bu görüş taraftarlarına göre ise²⁰, nişanlanma bir ön sözleşme niteliğinde olmayıp, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamalarıyla kurulan bağımsız bir sözleşmedir. Nişanlanma sözleşmesi ile tarafların iradeleri evlenme üzerinde anlaşmış olduğundan dolayı sözleşmenin ihlali halinde, Borçlar Hukukundaki sözleşmelerden farklı olarak, evlenmeye zorlama hakkı vermez (MK md.119). Başka bir ifadeyle, yapma borcunun ifası istenemeyip güvenden doğan menfi zararın giderilmesi istenebilmektedir.

Bağımsız sözleşme görüşünü savunanlara göre²¹, taraflar nişanlanma ile birbirlerine sadık kalmak, evlilik birliğinin kurulması ve sürdürülmesi için gerekli hazırlıkları yapmak gibi yükümlülükler altına girerler²². Bunları yapmayan nişanlı, sadece

---

¹⁸ Hatemi/Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s.9.

¹⁹ Tekinay, **a.g.e.**, s.8, dn.9.

²⁰ Esat Arsebük, **Aile Hukuku**, C.II, Ankara, 1940, s. 522-523, dn.40; Tekinay, **a.g.e.**, s.8; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.23; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 28; Nihat Yavuz, **Uygulamada Nişanlanma Davaları**, Ankara, 1995, s.43; Koç, **a.g.e.**, s. 20.

²¹ Tekinay, **a.g.e.**, s.8.

²² Eski Medeni Kanunun 152'nci maddesine göre, koca ailenin reisi olduğundan bağımsız ev açmak, evlilik birliğinin devamını sağlayan bir iş arayıp bulmakla yükümlü iken, Yeni Medeni Kanunda bu husus madde 186 vd. maddelerde yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlere göre, eşler oturacakları konutu birlikte seçer ve birliği birlikte yönetirler. Bunun dışında, eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini birlikte temsil eder.

evlenmeye hazır olduğunu söylemekle, nişanlanmadan doğan yükümlülüklerini yerine getirmiş sayılamaz.

Haksız bir şekilde nişanın bozulması durumunda, nişanı kendi kusuruyla bozan tarafın tazminat ödemekle yükümlü olması (MK md.120), nişanlıların bir sözleşme ilişkisi içine girdiklerini göstermektedir²³.

Kanımca, nişanlılıktan kaçınma halinde tarafların evlenmeye zorlanamaması ve evlenmeden kaçınma hali için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartının dava edilememesi (MK md.119), nişanlanmayı alelade bir sözleşmeden farklı kılmakta ve onu bağımsız bir aile hukuku sözleşmesi olarak kabul etmemizi sağlamaktadır.

1.3. NİŞANLANMANIN KOŞULLARI

Nişanlanma sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi için bir takım şartların bulunması gerekirken bazı şartların da bulunmaması gerekmektedir. Bunlardan tarafların nişanlanmaya ehil olmaları (nişanlanma ehliyeti) ve bu yoldaki iradelerini açıklamış bulunmaları (nişanlanma iradesi) olumlu; nişanlanmayı önleyecek herhangi bir durumun bulunmaması (nişanlanma engelleri) ise, olumsuz şartları ifade etmektedir.

1.3.1. NİŞANLANMA İRADESİ

Nişanlanma hukuki mahiyeti itibariyle aile hukukuna özgü bir sözleşme olarak kabul edildiğine göre, nişanlanma sözleşmesinin kurulabilmesi için nişanlanacak olan erkek ve kadının nişanlanma iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun surette açıklamaları gerekmektedir. Buna karşılık, her iki evlenme vaaadinin de, aynı anda açıklanması gerekmez. MK md.118/1' göre: “*Nişanlanma evlenme vaadiyle olur*”, hükmüyle nişanlanmanın şekli koşulu ifade edilmiştir. Evlenme vaaadinden amaç, nişanlanacak kişilerin, ileride birbirleriyle evlenme konusundaki niyetlerini açığa vuracak bir irade açıklamasında bulunmalarıdır. Dolayısıyla sadece bir tarafın evlenme vaadi, nişanlanmanın oluşmasına imkân vermez²⁴.

---

²³Koç, **a.g.e.**, s. 18; karş. Tekinay, **a.g.e.**, s.7; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.28.

²⁴Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 34; Koç, **a.g.e.**, s. 20.

Nişanlanmaya yönelik irade açıklamalarının karşılıklı olması gerekir. Nişanlanma tek taraflı bir işlem olmayıp bir sözleşme olduğundandır ki, taraflardan birinin diğerine evlenme vaat etmiş olması, buna karşılık diğer tarafın ne açık ne de örtülü bir irade açıklamasıyla karşılık vermemesi durumunda nişanlanma yoktur²⁵.

Yargıtay'ın bir kararına²⁶ göre de, nişanlanma, birbirleriyle evlenmek isteyen kadın ve erkeğin bu konudaki iradelerini açıklamalarıyla meydana gelen bir sözleşmedir. Aynı kararda, irade beyanı şekle bağlı olmadığı için, ne tür davranışın evlenme vaadi olduğunun, mahkemece tarafların beyan ve davranışları, kişisel durumları ve bağlı oldukları çevreye göre takdir edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Nişanlanma konusundaki irade açıklamasının açık ya da örtülü olabileceğini yukarıda belirtmiştik. Örneğin eş adayları birbirlerine açıkça evlenme isteklerini ve nişanlanma konusundaki iradelerini açıklayabildikleri gibi, örtülü olarak da bunu yapabilirler. Taraflar birbirlerine karşı yazılı veya sözlü olarak da açıkça evlenme vaadinde bulunabilecekleri gibi bu durumu davranışlarıyla da ortaya koyabilirler. Hangi söz ve davranışların, nişanlanmanın varlığına delalet edeceği; o çevrede hakim olan anlayışlara, tarafların kişisel durumlarına ve yaşadıkları sosyal çevreye göre belirlenmelidir. Örneğin, bir erkek ve kadının birbirlerine yazdıkları mektuplarda kullandıkları ifadelerden, birbirlerine verdikleri hediyelerden, fotoğraflara koydukları ithaf yazılarından, birbirlerini herkese “nişanlı” olarak takdim etmelerinden²⁷, evlenme hazırlıklarına girişmiş bulunmalarından hareketle bu kişiler arasında bir nişanlanmanın mevcut olduğu sonucu çıkarılabilir²⁸. Tarafların, birbirlerine evlenme vaadinde bulduklarını gösteren başka emareler yoksa sadece birlikte yaşamaları, nişanlanmanın varlığını kabul için yeterli değildir²⁹. Bununla beraber, ülkemizde nişan genellikle tarafların ailelerinin huzurunda nişan yüzüklerinin takılması ile gerçekleşir.

²⁵ Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 34.

²⁶Yarg. 3.HD., T. 24.11.1998 , E. 1998/10173, K. 1998/12105 (Çevrimiçi) www.kazanci.com(Erişim Tarihi: 25.07.2012).

²⁷Yavuz,**a.g.e.**, s.191.

²⁸Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 26; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.44; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 23.

²⁹FEYZİOĞLU'na göre, kendisini bir erkeğe teslim eden kız veya kadın, ciddi ve namuslu bir kişiye, bu karakterde olan bir kişinin; ancak gerçek bir evlenme vaadinde bulunulması halinde, böyle bir ilişkiye rıza gösterebileceği ileri sürülebilir. Bu düşünce olayda nişanlanma iradesinin varlığını gösteren bir karine oluşturabilir (s.27). Ayrıca karşı. Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 23. KOÇ'a göre, ciddi ve namuslu bir kız veya kadının, erkeğin onu aldatması söz konusu olmadıkça, düştüğü yanlış sonucunda, kendi rızasıyla böyle bir cinsel ilişkiye girmesinin, erkek aleyhinde, gerçek bir evlenme vaadinde bulunma karinesi olarak değerlendirilmesi güçtür (s.50 dn.12).

Ancak doktrinde baskın olan görüşe göre³⁰, bu geleneğe uyulmaksızın yapılmış olan nişanlanmalar da geçerlidir. Nitekim Medeni Kanun evlenmeyi oldukça ayrıntılı şekil şartlarına tabi kılmasına rağmen, nişanlanmanın şekli hakkında herhangi bir hüküm getirmemiştir. Başka bir ifadeyle, nişanlanmanın belli bir şekil içerisinde yapılıp yapılmamasının hiç bir önemi yoktur³¹. Buna karşılık, bir nişanlanmanın varlığının kesin olarak ispat edilemediği hallerde, iş hâkime kalmaktadır. Hâkim, hal ve şartlara göre taraflar arasında bir nişanlanma sözleşmesinin kurulmuş olup olmadığını saptayacaktır³². Nişan törenin yapılmış olup olmaması, nişanlanmanın varlığı ya da yokluğunu kabule bir delil teşkil edecektir.

Doktrinde nişanlanmanın şekilsizliği görüşü baskın bulunmakta ise de, yargısal içtihatlarda durum bu derece açıklık kazanmış değildir. Gerçekten, Yargıtay'ın şekilsizlik görüşünü benimseyen kararları yanında, nişanlanmanın belli bir şekilde yapılmasını sadece ispat bakımından değil, fakat geçerlilik bakımından dahi şart sayan kararları da vardır. Yargıtay 1949 tarihli bir kararında *“mücerret evlenme vaadinde bulunmak nişanlanma değildir, nişanlanmanın meydana gelebilmesi için örf ve adete uygun şekilde yapılmış olması gerekir”* demişken³³, 1958 tarihli bir kararında *“nişanlanmanın evlenme vaadiyle meydana geleceği, örf ve âdet uyarınca merasimin yapılmamış olmasının nişanlanma olmadığı anlamına gelmeyeceğini”* belirtilmiştir³⁴.

Kanımca, nişanlanma herhangi bir şekle tabi değildir. Nişanlanma iradesi açık veya örtülü şekilde açıklanmakla nişanlanma sözleşmesi kurulmuş olur. Ancak, açık bir irade açıklanmasıyla yapılmamış olan bir nişanlanmanın ispatı tabiatıyla güçtür.

---

³⁰Tekinay, **a.g.e.**, s.18; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.46; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.39; Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.15; Yarg. 3.HD., T.29.09.1994, E.1994/9369, K.1994/12301, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi:18.07.2012);Yarg. 2.HD., T.20.6.2011, E.2011/8566, K.2011/10995, (Çevrimiçi) <http://www.legalbank.net> (Erişim Tarihi : 18.07.2012).

³¹Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.49; Koç, **a.g.e.**, s. 47; Bilge Öztan, **Aile Hukuku**, Ankara: Turhan Kitapevi, 2004. Yazara göre, nişanlanma sözleşmesinin de belirli bir şekle uyularak yapılması koşulunun aranması yerinde olurdu. Bu görüş, nişanlanmanın hukuki niteliğini ön sözleşme olarak açıklayan görüşler bakımından savunulabilir niteliktedir. Çünkü, bu görüş bakımından, ön sözleşme niteliğindeki nişanlanmanın, asıl sözleşme olan evlenme sözleşmesinin şekline bağlı tutulması gerekir (s.34).

³²Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 35; Nihat İnal, **Örnek Dilekçe ve Kararlarla Açıklamalı Aile Mahkemeleri Davaları**, Ankara, 2004, s.16'dan Yarg. 4.HD.,T.25.4.1991, E.1991/4315 K.1991/3753.

³³Senai Olgaç, **İçtihatlarla Türk Medeni Kanunu Şerhi**, 3.b., Ankara, 1975, s.147'dan Yarg. 2.HD., T.8.9.1949, E.1949/2871 K.1949/4269.

³⁴Yarg. 6.HD., T.17.3.1958, E.1958/2871 K.1958/22; YHGK., T.29.5.1996, E.1996/3-279 K.1996/420, (Çevrimiçi) www.kazanci.com(Erişim Tarihi : 18.07.2012).

Nişanlanma kişiye sıkı biçimde bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan dolayı, nişanlanmanın iradi veya yasal temsilci aracılığıyla yapılması mümkün değildir. Nişanlanmaya yönelik irade açıklamalarının mutlaka nişanlanacak kişiler tarafından bizzat yapılması gerekir. Örneğin, ana ve babalarının çocukları adına evlenme vaadinde bulunmaları üzerine çocuklar nişanlı olmazlar. Ancak nişanlanmanın bir aracı vasıtasıyla yapılabileceği kabul edilmektedir³⁵. Temsilciden farklı olarak aracı, temsil olunan adına kendi iradesini açıklamamakta, nişanlanacak kişinin irade açıklamasını, karşı tarafa ulaştırmaktadır³⁶.

Açıklanan nişanlanma iradeleri, ciddi ve sağlam olmalıdır. Bazen irade, zihni kayıt latife beyanı veya muvazaa gibi nedenlerle sakatlanmış olabilir³⁷.

Hukukumuzda zihni kayıt altında açıklanmış olan bir nişanlanma iradesi ile kötü latife beyanı, güven teorisine göre, geçerli bir nişanlılığın doğumunu sağlar. Çünkü zihni kayıt halinde, iradesini açıklayan kişi, gerçek niyetinin öyle olmadığını muhatabının bildiğini sanmaktadır. Oysa muhatap, bu durumu bilmemektedir. Bu yüzden de, böyle bir nişanlanma açıklamasında bulunan kişi, açıklamasıyla bağlıdır³⁸. Mesela, taraflardan biri, gerçekte evlenmeyi hiç düşünmediği halde, karşı tarafı cinsel ilişkiye razı etmek amacıyla, evlenme vaadinde bulunur, kadın da bunu kabul edip kendisini erkeğe teslim ederse, nişanlanma meydana gelmiş olur. Cinsi ilişkiye rıza şartıyla yapılan bir sözleşmenin hükümsüz olacağında şüphe yoktur. Zira böyle bir şart genel olarak ahlaka aykırıdır. Borçlar Kanunu'nun 176'ncı maddesine göre kanuna veya ahlaka aykırı bir şartla yapılan sözleşme batıldır.

Kanımca nişanlanma bakımından sözü geçen mahiyette bir şartı hükümsüz saymak pek doğru görünmemektedir. Böyle bir şartla yapılan nişanlanmayı hükümsüz saymak, aile kurmak inancıyla kendini teslim eden kadını korumayıp, verdiği sözü tutmayan erkeği korumuş olma anlamına gelecektir³⁹.

---

³⁵Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 25; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 26-27; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.47; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 31; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 36; Koç, **a.g.e.**, s. 23.

³⁶ Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 26-27; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.42; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.47; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.49; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 31; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.34; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 30.

³⁷ Gamze Turan Başara ve İzzet Başara, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan **Borçlar Kanunu Tasarısında İrade Sakatlıkları**, C.I, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s. 336 <http://www.muglabarosu.org.tr> (Çevrimiçi)

³⁸Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.41; karş. Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 30.

³⁹Tekinay, **a.g.e.**, s.12.

İradesini açıklayan kişinin ciddi olarak istemediği, salt görünüşte, sözde bir açıklama niteliğinde olan latife beyanının muhatabı, bunun bir şaka olduğunu anlamayıp beyanı güven teorisine göre ciddiye almakta haklı ise, yine aynı şekilde latife beyanında bulunan taraf, beyanıyla bağlı tutulur. Bu durumda beyanda bulunan taraf; ancak yanılma (hata) hükümlerine (TBK md.30 vd.) dayanarak, nişanlanmaya bağlı olmaktan kurtulabilir. Fakat, latife beyanında bulunan taraf, yanılma nedeniyle nişanlanmayla bağlı olmadığını ileri sürerse, diğer nişanlının nişanın haksız olarak bozulması nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararları gidermekle yükümlü olur (TBK md.39; MK md.120-121). Bununla birlikte, eski hukukumuzda, nikah konusunda, latife beyanı ciddiye alınır; yani şaka yapılması caiz sayılmazdı⁴⁰.

Muvazaalı nişanlanmalar da, Borçlar Kanunu gereğince hükümsüzdür (TBK md. 19)⁴¹. Gerçekte nişanlanmadıkları halde, bir erkek ve kadının, başkalarına karşı, kendilerini nişanlı olarak tanıtmalarının çeşitli nedenleri olabilir. Buna nişanlıların tanıklıktan kaçınmak (HMK md.248) veya yasa dışı yaşayışlarını başkalarına karşı biraz olsun yasallaştırmak için bu yola başvurmaları örnek olarak gösterilebilir⁴². Tarafların irade açıklamalarındaki uygunsuzluk bilerek ve istenerek meydana getirilmişse, nişanlanma muvazaa sonucunda kurulmuş olabilir⁴³. Nişanlanmanın muvazaalı olduğu ispat edilirse, sözleşme kesin olarak hükümsüz sayılır (TBK md.19).

Nişanlanma kurulurken, tarafların açıkladıkları iradeler, kamu düzenine, genel ahlaka, emredici kurallara ve kişilik haklarına aykırı olmamalıdır (TBK md.27). Aksi takdirde, nişanlanma hükümsüz sayılır⁴⁴.

Açıklanan nişanlanma iradelerinin sağlam olmasından, irade bozukluğu (TBK md.30 vd.) sebeplerinden birinin bulunmaması da anlaşılmalıdır. Bazen de oluşan iç irade ile onun dışa yansımaları olan irade açıklaması arasında istenmeyerek bir uyumsuzluk

---

⁴⁰Koç, **a.g.e.**, s. 23.

⁴¹Muvazaa ile ilgili bilgi için bkz. Haluk N. Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.I, 10.b, İstanbul: Beta Yayınları, 2011, s.64; Şener Akyol, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler I**, C.I, 1.b, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995, s.173; Eraslan Özkaya, **İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları**, C.I, 1.b, Ankara: Turhan Kitabevi, 1999, s.118.

⁴²Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 34. TEKİNAY'ın verdiği bir muvazaalı nişanlanma örneği şudur: "...bir kadınla erkek, gerçek bir evlilik birliği kurmak istemedikleri halde, mesela, gayri meşru (evlilik dışı) yaşayışlarını, başkalarına karşı, biraz olsun meşrulaştırmak amacıyla nişanlanırlarsa, bu işlem, muvazaa sebebiyle batıldır" (s.20).

⁴³Koç, **a.g.e.**, s. 24; karşı. Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.37.

⁴⁴Nomer, **a.g.e.**, s.49-55.

meydana gelebilir⁴⁵. İrade bozuklukları; yanılma, aldatma veya korkutma gibi hallerden ileri gelebilir.

Medeni Kanun evlenmede söz konusu olan irade bozukluğu hallerinin sonuçlarını ayrı ayrı düzenlemiş (MK md.149, 150, 151) olmasına karşılık nişanlanmada bunu özel olarak düzenlememiştir. Nişanlanmada irade bozukluğunun varlığı durumunda, hangi hükümler uygulanmalıdır? Bu konuda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüş⁴⁶, irade bozukluklarının varlığı halinde Borçlar Kanunu hükümlerinden yararlanılabileceğini (TBK md.30-39) ileri sürmektedir. İradesi yanılma, aldatma veya korkutma ile sakatlanmış olan nişanlı sözleşme ile bağlı olmaz. Sözleşme başlangıçtan itibaren her iki taraf için de hüküm doğurmaz. İradesi sakatlanan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği veya korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı tarihten itibaren bir yıl içinde karşı tarafa yönelteceği bir beyanla sözleşmeyle bağlı olmadığını bildirebilir. Aksi halde sözleşme başlangıçtan itibaren geçmişe etkili olarak geçerli olur⁴⁷.

Görüşlerine katıldığım diğer bir grup yazar ise⁴⁸; irade bozukluklarının varlığı durumunda çözümü nişanlanmanın kendi bünyesinde aramak gerektiğini kabul etmektedir. Başka bir ifadeyle, nişanın Borçlar Kanunu hükümlerine göre feshi değil, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre haklı bir sebeple bozulması söz konusu olup sözleşme ileriye dönük olarak etkilerini gösterecektir. Ayrıca böyle bir durumda dava açılması şart değildir. Bu görüşe göre; yanılma, aldatma veya korkutma, MK md.120'de belirtilen haklı sebep olarak kabul edilir.

Bununla birlikte, diğer tarafın şahsında ve niteliklerinde yanılma ya da yaptığı işin nişanlanma olduğunu ayırt edemeyen bir kişinin bu gibi yanılmaları kendi kusurundan doğmuşsa, ondan, nişanın bozulması nedeniyle, Borçlar Kanununa (TBK

---

⁴⁵İlhan Helvacı, **Türk Borçlar Kanunu**, C.I, 1.b, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011, s.105; Nomer, **a.g.e.**, s.56-63.

⁴⁶Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s.30. karşı. Hatemi/Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s.16; Akyol, **a.g.e.**, s.204.

⁴⁷Nomer, **a.g.e.**, s.56-57.

⁴⁸Tekinay, **a.g.e.**, s.20; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.49; Akıntürk/Karaman, s. 39; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.43; Öztan, **a.g.e.**, s. 42-43; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 35; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.758 .

md.35) göre tazminat istenebileceğini ileri süren görüşler⁴⁹ yanında Medeni Kanuna (MK md.120) dayanılarak tazminat istenebileceğini ileri süren görüşler⁵⁰ de vardır.

Doktrinde hakim olan görüş⁵¹, nişanlılardan biri diğer tarafın önemli bir niteliğinde yanılmışsa veya nişanlanmayı gerek bizzat karşı tarafın, gerek üçüncü bir kişinin aldatması ya da korkutması sonucunda yapmışsa, bu nişanlanmayla bağlı olmama iradesini, “derhal” yapması gerektiği ileri sürülmektedir.

Burada “derhal” sözcüğüyle, somut olayın özelliği ve dürüstlük kurallarına göre belirlenecek uygun bir süre içinde, haklı sebeple, nişanın bozulabileceği ifade edilmek istenmiştir⁵². Bu nedenle, irade bozukluğuna dayanmak isteyen nişanlının, nişanlanma sözleşmesiyle bağlı olmadığını bildirmek için Borçlar Kanununda (TBK md.39) öngörülen bir yıllık hak düşürücü sürenin sonuna kadar bekleme hakkının varlığı kabul edilemez.

1.3.2. NİŞANLANMA EHLİYETİ

Nişanlanma ehliyeti, ayrı cinsiyetten iki kişinin, yani bir kadın ile bir erkeğin aralarında bir nişanlanma sözleşmesi yapabilme yeteneğine hukuken sahip bulunmaları demektir. Medeni Kanun nişanlanma ehliyetini düzenlememiştir. Bu sebeple nişanlanma ehliyetini, ehliyete ilişkin diğer hükümlerden yararlanmak suretiyle belirlemek gerekiyor. Bunun için de, fiil ehliyeti tanımına kısaca değinmemiz gerekmektedir.

Fiil ehliyeti, MK md.9’da tanımlanmıştır. Buna göre, *"Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir"*. Daha geniş bir ifadeyle, kişinin kendi fiilleriyle hak ve borçlar kurabilmesi, bunlara son verebilmesi ya da yeni hukuki durumlar yaratabilmesidir. Fiil ehliyetine sahip olmanın koşulları ise, ayırt etme gücüne sahip olmak, kısıtlı olmamak ve ergin olmaktır.

Fiil ehliyetinin içerdiği hususlardan biri olan hukuki işlem ehliyeti bakımından gerçek kişileri; tam ehliyetli, sınırlı ehliyetli, sınırlı ehliyetsiz ve tam ehliyetsiz

---

⁴⁹Tekinay, **a.g.e.**, s.21.

⁵⁰Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.41.

⁵¹Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.43; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.30; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 31; Koç, **a.g.e.**, s.26-27; karşı. Arsebük, **a.g.e.**, s. 524; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.48.

⁵²Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.758 dn.33; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.39.

olmak üzere başlıca dört kategoriye ayrılır. Bu kategoriye giren kişilerin nişanlanma ehliyetini ayrı ayrı belirleyelim:

Tam ehliyetliler, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan ergin kişiler olarak, her türlü hukuki işlemleri kendi başlarına yapabildiklerinden, nişanlanmaya da tam ehil bulunmaktadır; yani bu durumdaki bir erkek ve kadının, nişanlanmak için herhangi bir kimseden izin almaları gerekmez (MK md.10).

Sınırlı ehliyetliler, ergin, ayırt etme gücüne sahip bulunan ve aynı zamanda da kısıtlı olmayan kişilerdir. Bu yüzdendir ki, bu kişiler fiil ehliyetine tam olarak sahiptirler. Bununla beraber, bunlar özel durumları gereği kendilerinin korunması düşüncesiyle kanundan ötürü belli sayıdaki işlemleri ancak yasal danışmanın o işleme rıza göstermesi halinde yapabilirler⁵³. Kendilerine yasal danışman atanmış olan kişiler nişanlanma ehliyetine tam olarak sahip oldukları için nişanlanmak için yasal danışmanlarının olumlu iznini almak zorunda değildir. Zira Medeni Kanun yasal danışmanın olumlu iznini gerektiren işlemlerin neler olduğunu sınırlı bir şekilde (MK md.429) teker teker saymıştır. Bu işlemler arasında nişanlanma yoktur.

Sınırlı ehliyetsizlerin, yani ayırt etme gücüne sahip küçükler ile ayırt etme gücüne sahip kısıtlıların nişanlanma ehliyetleri, yukarıda açıklanan kişilerinkinden farklıdır. Bu farklılık, Medeni Kanun md.118/2’de, “*Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.*” şeklinde hüküm altına alınmak suretiyle açıkça belirtilmiştir.

Hükmün lafzından hareket eden bazı yazarlar⁵⁴, sınırlı ehliyetsizlerin yasal temsilcinin rızasını almadan yaptıkları nişanlanma işleminin askıda olacağı, ancak yasal temsilciden sonradan icazet alınınca, nişanlanmanın sınırlı ehliyetsiz için de, geçmişe etkili olarak, hüküm ifade edeceği kanaatindedirler. Bu görüşe *tek taraflı bağlamazlık* görüşü denir.

Görüşlerine katıldığım diğer bir grup yazar ise⁵⁵, nişanlanmanın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu, kullanılmasının yasal temsilcisinin rızasına bağlı olmadığı,

---

⁵³Jale G. Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, C.I, 7.b., İstanbul: Beta Yayınları, 2010, s. 352-354.

⁵⁴Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 32; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 25; Koç, **a.g.e.**, s. 36; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.43; Tekinay, **a.g.e.**, s.14; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.38.

⁵⁵Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.46-47; Tekinay, **a.g.e.**, s.13; Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.18.

Medeni Kanunun nişanlanmanın mali sonuçları itibariyle sınırlı ehliyetsizi korumak için, sadece bu sonuçların doğumu bakımından yasal temsilcinin rızasının arandığı kanaatindedirler⁵⁶.

Sınırlı ehliyetsizle nişanlanan karşı taraf tam ehliyetliyse, o nişanlanma ile (gerek kişisel gerek mali sonuçlar bakımından) bağlıdır. Hatta tam ehliyetli olan diğer nişanlının iyi niyetli olup olmaması da önemli değildir⁵⁷. Fakat bu konuda sınırlı ehliyetsiz kişi karşı tarafa kendisini tam ehliyetliymiş gibi göstererek onu yanıltmışsa, haksız fiil işlemiş olacağından, nişanın bozulmasından doğacak her türlü zarardan da sorumlu olur. Bu durumda kendisine karşı maddi ve manevi tazminat davaları açılabilir (MK md.16/2, MK md.452/2)⁵⁸. Tam ehliyetli taraf, karşı tarafın durumunu, ister başlangıçta bilsin, ister sonradan öğrensin sınırlı ehliyetsizin yasal temsilcisine, nişanlanmaya uygun bir süre içinde icazet vermesini isteyebilir (MK md.451/2). Bu icazet verilmezse, tam ehliyetli taraf nişan bozma hakkını elde eder.

Yasal temsilci, duruma göre, veli ya da vasisdir⁵⁹. Ana ve baba, veli olarak temsil yetkisini birlikte kullanırlar⁶⁰ ve hakkın kötüye kullanılması hükümleri saklı kalmak şartıyla, küçüğün nişanlanmasına rıza verip vermemekte serbesttirler. Ancak, ana ve babadan her ikisinin de rızalarını birlikte veya ayrı ayrı vermeleri gereklidir. Sadece babanın veya ananın rıza vermiş olması yeterli değildir⁶¹.

Eşlerin boşanması halinde, icazet, hakim velayet hakkını verdiği eş tarafından tek başına verilecektir. Ana ve babadan birinin ölümü halinde ise, sağ kalan eş, icazeti tek başına verecektir(MK md.336/2).

---

⁵⁶Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.46-47; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 32; Öztan, **a.g.e.**, s.39; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.48 .

⁵⁷Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 25; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.46-47; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 32.

⁵⁸Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 32; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.43-44.

⁵⁹ Eski Medeni Kanunun dönemde, sınırlı ehliyetsizin ana babası, onun tek başına yaptığı nişanlanmaya icazet verip vermemek konusunda anlaşamazlarsa, babanın oyu geçerliydi (EMK md.263). ZEVKLİLER/ACARBAY/GÖKYAYLA'ya göre, evlenmeye, ana ve babanın, mutlaka birlikte izin vermeleri gerektiği hakkındaki eski Medeni Kanunun 90. maddesindeki (MK md.126) kural, menfaatler durumu aynı olduğu için, nişanlanmada da kıyas yoluyla uygulanmalıydı (s.756). Aynı yönde görüş için ayrıca bkz. Öztan, **a.g.e.**, s.41; Koç, **a.g.e.**, s. 34.

⁶⁰Yarg. 2.HD.,T.30.10.2006, E.2006/6903, K.2006/14566;Yarg. 3.HD.,T.25.10.2005, E.2005/8289, K.2005/10771, "...dava tarihinde taraf reşit değilse velisi marifetiyle temsil edilmesi gerekir.", (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi:18.07.2012).

⁶¹Öztan, **a.g.e.**,s.23; Zevkliler/Havutçu, **a.g.e.**, s.252.

Vasinin haklı bir sebep göstermeksizin nişanlanmaya rıza vermemesi ihtimalinde, vesayet altındaki kişi, vasisini vesayet makamına şikayet yolundan (MK md.461) yararlanabilir.

Haklı bir neden olmaksızın nişanlanmalarına izin verilmeyen küçük ve kısıtlı ise, Medeni Kanun md.128'e⁶² dayanarak hakimden nişanlanmalarına izin verilmesini isteyebilecekleri doktrindeki baskın görüştür⁶³.

Nişanlanmaya icazet verilmesi, kurucu yenilik doğuran bir irade açıklaması niteliğinde olup, kural olarak geri alınamayacağı gibi, şarta da bağlanmaz⁶⁴. İcazet açık olarak verilebileceği gibi, yasal temsilcinin nişanlıları kutlaması, üçüncü kişilerin nişan kutlamalarını kabul etmesi, diğer nişanlıya hediyeler vermesi gibi bazı tutum ve davranışlarından da nişanlanmaya örtülü olarak icazet verdiği sonucu çıkarılabilir.

Sınırlı ehliyetsiz, yasal temsilcinin iznini veya icazetini almadan nişanlandıktan sonra ergin olursa veya kısıtlılıktan kurtulursa, nişanlanma, kendiliğinden, tam ehliyetli bir kişinin yaptığı nişanlanma gibi geçerlilik kazanır mı?

Bu durumda, Medeni Kanunun 118. maddesinin ikinci fıkrası hükmüyle sağlanmak istenen hukuki korumanın sağlanması için tarafların hala birbirleriyle nişanlanmayı istemeleri yani nişanlanma iradesinin varlığı aranmalıdır. Zira yasal temsilcinin izin ya da icazetini almadan nişanlanan tarafın, ergin olduğu veya kısıtlılık durumundan kurtulduğu anda nişanlanmayla bağlı sayılması, ona nişanlanmanın, özellikle mali yönü başta olmak üzere, olumsuz sonuçlarını değerlendirme olanağının tanınmaması anlamına gelir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir soru da şudur: Bir küçük acaba ne zaman, yani hangi yaştan itibaren nişanlanmaya ehil sayılacaktır? Zira Medeni Kanun evlenme için en düşük yaş sınırını (erkek ve kadın 17) saptamış olduğu halde (MK md.124/1), nişanlanma için aynı şeyi yapmamıştır. Örneğin 11 yaşındaki bir erkek veya kız çocuk nişanlanabilecek midir? Doktrinde çoğunlukla kabul edildiğine göre, ayırt

---

⁶²MK md.128, "*Hakim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir.*"

⁶³Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 33; Öztan, **a.g.e.**, s.22; karşı. Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.19.

⁶⁴Koç, **a.g.e.**, s. 32; karşı. Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 33. Yazarlara göre, yasal temsilciler, nişanlanmaya icazetlerini belirli bir şarta bağlayabilirler. Mesela, evlenmenin, bir yıl beklendikten sonra yapılması ve belirli bir mal rejiminin benimsenmesi şartıyla, nişana icazet verilmesinde olduğu gibi.

etme gücüne sahip küçüklerin nişanlanabilmesi için, hiç değilse buluğa ermiş olmaları, yani cinsel olgunluk çağında bulunmaları gerekir⁶⁵.

Tam ehliyetsizlere gelince, ayırt etme gücünden yoksun buldukları için, yapacakları her türlü hukuki işlem hukuki anlamda sonuç doğurmaz, yani hükümsüzdür (MK md.15). O halde, tam ehliyetsiz kişilerin nişanlanma ehliyetleri olmadığı gibi yasal temsilcilerinin rızasıyla dahi nişanlanmaları mümkün değildir. Bununla birlikte, ayırt etme gücünden sürekli değil de geçici olarak yoksun bulunanların, bu durumda iken yapacakları nişanlanmanın yaptırımını bu kadar ağır değildir. Böyle bir nişanlanma kesin hükümsüzlük değil, nisbi butlan yaptırımına tabidir. Diğer bir ifadeyle, ayırt etme gücünden geçici olarak yoksun olan, örneğin almış olduğu alkol veya uyuşturucu madde dolayısıyla kendinden geçmiş halde bulunan bir kimse, bu durumda iken yapmış olduğu nişanlanmayı sonradan haklı sebeple bozabilecektir⁶⁶.

1.3.3. NİŞANLANMA ENGELLERİ

Nişanlanmanın geçerli olabilmesi için, nişanlanacak eş adayları arasında bir nişanlanma engelinin bulunmaması gerekir. Medeni Kanun, nelerin evlenme engeli olacağını teker teker belirtmiş olmasına rağmen (MK md.129-133), nişanlanmaya engel olan hallerin neler olduğunu hüküm altına almamıştır. Bu durumda akla şu soru gelebilir: Kanunda öngörölmüş olan evlenme engelleri aynen nişanlanma için de uygulanabilir mi? Bu soruyu şu şekilde cevaplamak mümkündür: Kesin evlenme engellerinin varlığı, nişanlanmayı hükümsüz kılsa da, kesin olmayan evlenme engellerinin varlığı nişanlanmanın geçerliliğini etkilemez⁶⁷.

Nişanlanma bir medeni hukuk sözleşmesi olduğuna göre, hukuka, kişilik haklarına, kanunun emredici hükümlerine, kamu düzenine ve ahlaka aykırı bir şekilde yapılan nişanlanma kesin hükümsüzdür. İmkânsızlık hallerinin varlığı da nişanlanmayı kesin hükümsüz kılacaktır. Diğer bir ifadeyle, sözleşme mahiyetinde olan nişanlanmanın

---

⁶⁵Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 24; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.45;Öztan, **a.g.e.**, s.22; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 35.

⁶⁶Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 24; Akıntürk/Karaman,**a.g.e.**, s. 33; Öztan, **a.g.e.**, s.21; karş. Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s.33.

⁶⁷Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.50; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.39; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.50; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.35; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 27; Arsebük, **a.g.e.**, s. 525.

6098 sayılı Yeni Borçlar Kanununun 27'nci maddesinde belirtilen hallere aykırı olmaması gerekmektedir⁶⁸.

1.3.3.1. Nişanlanma İmkansız Olmamalıdır

Nişanlanma sözleşmesinin geçerliliği için, nişanlanma sözleşmesinin imkansız olmaması gerekir. Doktrinde aynı cinsiyetten iki kişinin yani iki erkeğin ya da iki kadının birbirleriyle nişanlanması imkansızlık olarak adlandırılmakta ve yaptırım olarak yokluk⁶⁹ ve mutlak butlanın⁷⁰ uygulanması gerektiği konusunda görüşler ileri sürülmektedir.

Yine nişanlılardan biri, nişanlanma sözleşmesini yaptıktan sonra, Medeni Kanunumuzun 40. maddesi gereğince cinsiyetini değiştirirse, sözleşmenin sonradan kusursuz imkansızlık nedeniyle, kendiliğinden hükümsüz olduğu kabul edilmelidir⁷¹.

1.3.3.2. Nişanlanacaklar Arasında Kesin ve Mutlak Bir Nişanlanma Engeli Bulunmamalıdır

1.3.3.2.1. Kesin ve Mutlak Nişanlanma Engelleri

Kesin evlenme engellerine ilişkin hükümler kıyasen nişanlanmaya da uygulanacak olup nişanlanmanın yapılmasını önler.

1.3.3.2.1.1. Kesin Evlenme Yasağı Oluşturacak Derecedeki Kan ve Kayın Hısımlığı

Bu konuya değinmeden önce hısımlık kavramını ve türlerini kısaca açıklamakta fayda vardır.

---

⁶⁸Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 36; Hatemi/Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s.11.

⁶⁹Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.49; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 30, Yazarlar aynı cinsiyetten iki insanın, karşılıklı olarak ciddi bir evlenme vaadinde bulduklarının söylenemeyeceğini; fakat evlenme vaadinde bulunanlardan birinin, diğer tarafla aynı cinsiyetten olduğunun sonradan belli olması ya da vaat anında, diğer tarafla aynı cinsiyetten olduğunu gizlemesi halinde, ortada nişanlılık ilişkisinin kurulamayacağını ve bu yüzden nişanlanma ile ilgili hükümlerin uygulanamayacağını ifade etmektedirler. Yazarlar, bir taraf, bu tarzda aldatıldığı için bir zarara uğramış ise, nişanın bozulması hükümlerine değil, Borçlar Kanunu'nun haksız fiil hükümlerine dayanarak tazminat isteyebileceğini kabul etmektedirler.

⁷⁰Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 38; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 35; Koç, **a.g.e.**, s.39, KOÇ, sözleşme özgürlüğü ilkesinin sınırlarına ilişkin Borçlar Kanunumuzun 26. maddesi ile bu sınırların aşılmasının yaptırımı niteliğindeki 27. maddesinin birinci fıkrası gereğince, başlangıçtaki kusursuz imkansızlık veya ahlaka aykırılık nedeniyle, sözleşmenin geçersiz olduğunu kabul etmektedir. Bu durumun, yokluk yaptırımına bağlanmasının en önemli sakıncası, "butlan" yaptırımı bakımından istisnai olarak doğduğu kabul edilen tazminat sorumluluğunun da (culpa in contrahendo) söz konusu olamamasıdır.

⁷¹Öztaş, **a.g.e.**, s.60, Yazara göre, bu durumda sözleşme, "butlanla sakat bir sözleşmeye dönüşür."

Hısımlık, doğal ya da belirli ilişkiler sonucu, kişiyle, belirli kimseler arasında kurulan ve hukuki sonuçlar doğuran bir bağıdır⁷².

Kan hısımlığı MK md.17/f.2'de, "*Biri diğerinden gelen kişiler arasında üstsoy-altsoy hısımlığı; biri diğerinden gelmeyip de, ortak bir kökten gelen kişiler arasında yansoy hısımlığı vardır.*"denilmek suretiyle tanımlanmıştır.

Kayın hısımlığı ise MK md.18'de düzenlenmiştir. Kayın hısımlığı evlenmeden doğan hısımlıktır. Evlenmenin geçerli ya da geçersiz olmasının önemi yoktur.

Eşlerden birinin kan hısımları, diğerinin kayın hısımlıdır. Karı ve koca arasında kayın hısımlığı olmadığı gibi, eşlerin kan hısımları arasında da kayın hısımlığı yoktur⁷³.

Evlenmeye engel olacak derecede kan ve kayın hısımları olanlar (MK md.129) nişanlansalar bile hukuken mutlak butlan ile batıldır. Örneğin, dayı ile yeğen veya eşinden boşanmış olsa da, damat ile kayınvalide arasında kesin ve mutlak bir evlenme engeli vardır. Medeni Kanunun 129. maddesi hükmü kıyas yoluyla uygulanarak, bu kişiler arasında, evlenme vaadinden ibaret bulunan nişanlanmanın da geçersiz olduğu kabul edilmelidir.

1.3.3.2.1.2. Nişanlanacaklar Arasında Evlatlık İlişkisinin Varlığı

Evlat edinen ile evlatlık arasındaki hısımlık mahkeme kararıyla kurulur (MK md.315). Evlat edinme sonucunda, sadece evlat edinen ile evlatlık ve onun altsoyu arasında hısımlık kurulur. Evlat edinenin hısımları ile evlatlık ya da evlatlığın (altsoyu hariç) kan hısımları ile evlat edinen arasında hısımlık bağı kurulmaz⁷⁴.

Evlat edinen ile evlatlık veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında da nişanlanma söz konusu olamaz. Evlatlık ilişkisinin varlığı, Medeni Kanunun 129. maddesine göre, kesin ve mutlak bir nişanlanma engelidir⁷⁵.

⁷²Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Gürpınar, **a.g.e.**, s.114; Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, **Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku**, C.II, 14.b., İstanbul: Filiz Yayınları, 2013, s.171.

⁷³Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Gürpınar, **a.g.e.**, s. 119; Dural/Öğüz, **a.g.e.**, s. 173.

⁷⁴Akipek/Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 483; Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Gürpınar, **a.g.e.**, s. 120.

⁷⁵ 743 sayılı önceki Medeni Kanunumuzun yürürlükte olduğu dönemde, evlat edinen ile evlatlığın evlenmesi durumunda, kesin ve mutlak olmayan ya da geçici bir evlenme engelinin varlığı kabul ediliyordu. Çünkü, bu durumda, söz konusu kanunun 121. maddesinin birinci fıkrası gereğince, evlatlık ilişkisi kendiliğinden hükümsüz olmakla birlikte, taraflar arasındaki evlilik geçerli sayılıyordu. Evlat edinen ile evlatlığın nişanlanması durumunda da, söz konusu hükmün kıyas yoluyla uygulanarak,

1.3.3.2.1.3. Ayırt Etme Gücünden Sürekli Yoksunluk

Kişinin, makul surette hareket edebilme, fiillerinin sebep ve sonuçlarını idrak edebilme yeteneğine ayırt etme gücü denir⁷⁶.

MK md.13'te ayırt etme gücü olumsuz olarak tanımlanmıştır. Şöyle ki: "*Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.*"

Ayırt etme gücüne sahip bulunmak şartıyla kişi henüz belli yaşa gelmemiş olsa veya kısıtlı bulursa dahi, kendi fiilleriyle lehine ve aleyhine bir takım hakları ve borçları yaratabilme ehliyetini kazanmış olur. Oysa ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olan kişiler ergin olsalar veya kısıtlanmamış bulunsalar dahi, hiçbir surette kendi fiilleriyle hak ve borçlar yaratamazlar ve kazanamazlar⁷⁷.

Ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olan kişiler, tek başlarına da yasal temsilcileri aracılığıyla da geçerli bir şekilde nişanlanamazlar (MK md.15). O halde, akıl hastalığına yakalanmış olanlar evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça asla nişanlanamazlar(MK md.133).

Eğer nişanlılardan biri, nişanlanmanın kurulduğu sırada ayırt etme gücünden geçici olarak yoksun bulunuyorsa, nişanlanma kendiliğinden hükümsüz kalmaz; ancak duruma göre nişanlı, tek taraflı irade beyanıyla nişanı bozabilir veya nişanlanmanın iptali davası açabilir⁷⁸.

Nişanı bozma ile nişanlanmanın mahkeme kararıyla iptali arasındaki en önemli fark şudur: Nişanı bozmada, haklı sebep veya diğer nişanlının kusuru arandığı halde (MK md.120), nişanlanmanın iptali davasında, nişanlanmanın hükümsüz bırakılması için, diğer nişanlının kusurunun varlığı şart değildir⁷⁹.

---

evlatlık ilişkisinin kendiliğinden hükümsüz olmakla birlikte, nişanlanmanın geçerli sayılması gerektiği görüşü ileri sürülmüştür. Bkz. Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 37; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.717.

⁷⁶Ayırt etme gücü ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Vehbi Umut Erkan ve İpek Yücer, "Ayırt Etme Gücü", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2011, S.3, (Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler.pdf> (Erişim Tarihi:23.4.2014), s.485-522.

⁷⁷ Akipek/Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 300 vd.

⁷⁸Koç, **a.g.e.**, s.41; karş. Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.757; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 35.

⁷⁹Koç, **a.g.e.**, s.41; karş. Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 35-36.

1.3.3.2.1.4. Mevcut Evlilik

Evli bir kişinin, evliliği, kesin olarak sona ermedikçe, bu kişinin de, geçerli olarak nişanlanması mümkün değildir⁸⁰. Evli bir kişi, mevcut evliliği devam ederken nişanlanırsa, Medeni Kanununun 145. maddesinin birinci fıkrası hükmünün kıyas yoluyla uygulanması zorunluluğu karşısında, bu nişanlanma genel ahlaka aykırılık nedeniyle mutlak butlanla batıl olur⁸¹. Nişanlanmak isteyen kimse, evliliğinin sona ermiş olduğunu ispat etmek zorundadır (MK md.130).

Evli kimse karşı tarafa gerçeği söylemeyerek kendini bekar gibi göstermişse, iyi niyetli olan karşı taraf, şartların gerçekleşmesi halinde nişanın hükümsüzlüğünden doğacak maddi ve manevi zararının tazminini isteyebilir⁸². Buna karşılık Yargıtay 2008 tarihli bir kararında⁸³ “*Davacı gayri resmi evliliğin gerçekleştiği tarihte reşit ve mümeyyizdir. Resmi nikah olmaksızın kendi iradesi ile evlenmeyi kabul etmiştir. Davacı, davalının başka biriyle evli olduğunu ve çocukları olduğunu bilmektedir. Buna rağmen evlilik vaadiyle kandırıp kızlığını bozduğu iddiası ile manevi tazminat isteminde bulunamaz” demiştir.*

Kanımcı boşanacak olan bir kimsenin nişanlanmasına gelince, bu durum sakıncasız gibi görünmekte ise de kağıt üzerinde evli gözükken bir kimsenin nişanlanmasını kabul etmek doğru ve yerinde değildir⁸⁴. Başka bir ifadeyle, evlilik birliği hukuken

⁸⁰Nihat Yavuz, **Öğretide ve Uygulamada Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile ilgili Davalar**, Ankara, 2008, s.938-939.

Yavuz, **a.g.e.**, s.938-939’dan Yarg. 3.HD., T.14.02.2006, E.2006/13604 K.2005/875.

⁸¹Koç, **a.g.e.**, s.41; karş. Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 36. Yazar, bazı istisnai durumların varlığı halinde bu kuralın uygulanmasının doğru olmadığını ileri sürerek bu durumlara örnek olarak şunları göstermektedir: Bir erkek, kocası ağır ve ümitsiz bir hastalığa yakalanmış olan bir kadına, kocasının ölmesinin çok yakın olduğunu söyleyip, şimdiden nişanlanma ve kocasının ölümünden sonra da evlenme önerisi yapmış olsa, bu önerisinin kadın tarafından kabulü halinde, böyle bir nişanlanmayı geçerli saymak gerekir. Aynı sonucun, boşanma davası açmış olan ve bu davayı kazanması muhakkak gözükken bir kadına, bir erkek tarafından yapılmış evlenme önerisinin kabulü halinde de geçerli olması gerektiği düşünülebilir.; M. Hayri Ürgüplü, **Nişanlanma Mukavelesi**, İstanbul, ‘y.y.’ (yayınevi yok), 1934, s.27. Yazara göre, özel boşanma sebeplerinden (zina, akıl hastalığı, terk) birine göre açılacak bir dava sonunda boşanmanın kesin olarak gerçekleşmesini mümkün kılacak bir durum varsa, bu durumda nişanlanmanın geçerli olduğu kabul edilmelidir.

⁸²Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 27.

⁸³Yarg. 4.HD., T.10.4.2008 E.2007/9965 K.2008/5095, (Çevrimiçi) www.meseyazilim.com (Erişim Tarihi: 25.10.2012).

⁸⁴Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 27; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.39; Arsebük, **a.g.e.**, s. 525; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.50; Öztan, **a.g.e.**, s.30; Yarg. 3.HD., T.11.6.2009, E. 2009/8106 K. 2009/10088, (Çevrimiçi) www.kazanci.com (Erişim Tarihi : 20.11.2012). Bununla birlikte, İsviçre Federal Mahkemesi, bazı kararlarında, nişanlılardan birinin, diğerinin evli olduğunu bilmemesi veya evli olan nişanlının, nişanlanmadan önce boşanma davası açması durumunda, nişanlanmanın geçerli sayılabileceğini kabul etmiştir. Bkz. Koç, **a.g.e.**, s.41 dn.134-135.

ve kesin bir biçimde sona ermedikçe, sözü edilen olasılıkta yapılan karşılıklı evlenme vaatlerini nişanlanma olarak geçerli saymak, eşlerin sadakat yükümlülüklerinin ihlaline yol açabilecek bir ortamın hazırlanmasına cevaz vermek anlamına gelir.

Buna karşılık, imam nikâhı ile sözde evli olan bir kimsenin başkasıyla yapacağı nişanlanmanın geçerli sayılması gerekir. Zira Medeni Kanun resmi ve yetkili evlendirme memurları önünde yapılan evlilikleri hukuken tanımaktadır. Bu yüzdendir ki, imam nikahı ile evlenenlerin birliktelikleri yok hükmünde olup “fiili birleşme” olarak nitelendirilmekten öteye geçemeyecektir. Dolayısıyla bu şekilde birlikte onlar hakkında nişanlanma engeli söz konusu olmayacaktır⁸⁵. Yargıtay’ın aksi yönde kararları mevcuttur⁸⁶.

1.3.3.2.2. Kesin ve Mutlak Olmayan Nişanlanma Engelleri

Kesin olmayan evlenme engelleri, nişanlanmanın geçerli şekilde meydana gelmesini önlemezler.

1.3.3.2.2.1. Boşanmış Kadının, Bekleme Süresinin Sona Ermesinin Beklenmemesi

Boşanmış kadın için söz konusu olan üç yüz günlük bekleme süresine (MK md.132) uyulmaksızın yapılmış olan nişanlanmaların geçerli olacağı kabul edilmektedir⁸⁷.

1.3.3.2.2.2.Çifte Nişanlanmanın, Bir Nişanlanma Engeli Olup Olmadığı Problemi

Nişanlı bir kimsenin tekrar nişanlanması halinde durumun ne olacağı konusunda doktrinde değişik görüşler mevcuttur. Ancak genellikle ikinci nişanlanma ahlaka aykırı görülmekte ve geçersiz sayılmaktadır. Fakat ikinci nişanlanma ilk nişan bozulmak suretiyle yapılmışsa, ikinci nişanlanmayı geçerli saymak gerekir. Yine aynı şekilde ikinci nişanlanma örtülü olarak birinci nişandan dönüldüğü anlamına geliyorsa, ikinci nişanlanma geçerli kabul edilmektedir⁸⁸.

Buna karşılık, ikinci kez nişanlanan kimse her iki nişanlısıyla da nişanlılık ilişkisini devam ettirmekte ve her iki nişanlısını da oyalayıp kandırmakta ise, ahlaka aykırılık

⁸⁵Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 37; Koç, **a.g.e.**, s.42.

⁸⁶Yavuz, **a.g.e.**, s.939-940’dan Yarg. 3.HD.,T.25.11.2004, E.2004/12836 K.2004/12917; Yarg. 3.HD.,T.11.04.2005, E.2005/3375K.2005/3898.

⁸⁷Koç, **a.g.e.**, s.43; karş. Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 36-37.

⁸⁸Arsebük, **a.g.e.**, dn.56 s. 526; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.40; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 37.

dolayısıyla ikinci nişanlanmayı hükümsüz olarak kabul etmek yerinde olacaktır⁸⁹. Eğer bir taraf, başkasıyla nişanlı olduğu sırada, sadece bir zorunluluk sonucunda (mesela, ölüm döşeğinde bulunan annesinin hatırı için) ikinci kez nişanlanmış olup da asıl amacı birinci nişanlısıyla evlenmek ise, o takdirde birinci nişanlanma ortadan kalkmaz⁹⁰.

Görüşlerine katıldığım Öztan'a göre ise⁹¹, çifte nişanlılık söz konusu olsa bile evlenme sözleşmesi yapılmadığından dolayı tarafların statüsünde bir değişiklik olmadığı için, her iki sözleşmeyi geçerli kabul etmektedir. Böylece birbirinden habersiz iki nişanlı da, diğer tarafa karşı nişanlanmanın hükümlerinden faydalanarak maddi-manevi tazminat davası açabilecek ve hediyelerin geri verilmesini talep edebilecektir. Aksi takdirde, diğer nişandan habersiz olan nişanlı sadece genel hükümlere gidebilecektir. Bu durumun ise adaletsiz bir sonuç doğuracağı son derece açıktır.

2. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE HAKLARI

2.1. NİŞANLANMA SÖZLEŞMENİN KURULMASI

Nişanlanmanın kurulabilmesi için, tarafların iradelerinin, karşılıklı ve birbirine uygun olarak birleşmesi yeterlidir. Buna karşılık, her iki evlenme vaadinin de, aynı anda açıklanması gerekmez.

Nişanlanma, kişiliğe ilişkin işlem yapma hakkının kullanılması niteliğinde olmakla birlikte, tarafları evli statüsüne sokmadığı için, gaipler arasında, hatta süreli öneriyle de (TBK md.3) yapılabilir⁹².

TBK md.4/f.1'deki, "*Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.*" hükmüne

---

⁸⁹Tekinay, **a.g.e.**, s.19; Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.21; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.40; Öztan, **a.g.e.**, s.31; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.51; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.50 .

⁹⁰Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 30.

⁹¹Öztan, **a.g.e.**, s.52-53; karş. Koç, **a.g.e.**, s.45.

⁹²Koç, **a.g.e.**, s.48; karş. Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.34.

rağmen doğrudan iletişim⁹³ ile kendisine süresiz bir evlenme teklifi yapılmış olan bir kadın, susmuş ve iki gün sonra da olsa, bu teklife olumlu cevap vermişse, kendine özgü bir aile hukuku sözleşmesi olan nişanlanma sözleşmesinin kurulduğu kabul edilmelidir.

Mektupla yapılan bir evlenme teklifine ise, muhatapça verilen cevabın, yeni Borçlar Kanununun 5.maddesinin birinci fıkrası⁹⁴ bağlamında zamanında verilip verilmediği belirlenirken, diğer sözleşmelere kıyasla daha geniş şekilde değerlendirme yapılmalı ve düşünme süresinin, daha uzun olabileceği göz önünde tutulmalıdır⁹⁵.

Nişanlanma sözleşmesinin kurulması için gerekli olan irade açıklamaları, daha öncede açıkladığımız gibi, açık veya örtülü olabilir⁹⁶. Mesela, bir tarafın diğer tarafa nişan yüzüğü takması sonucunda, sözleşme açık olarak kurulabilir. Tarafların birbirlerine karşılıklı olarak duygusal mektuplar göndermeleri, hatta kol kola gezmeleri gibi samimi davranışlar içinde olmaları ve sevgi gösterilerinde bulunmaları, somut olaydaki durum ve koşullara göre, nişanlanma sözleşmesinin örtülü irade açıklamasıyla kurulduğu anlamını taşıyabilir⁹⁷.

Bunlar dışında, bir erkeğin, kendisine evlenme teklifi ettiği bir genç kız, açık bir cevap vermemekle birlikte, evlenmeyle ilgili başvuru işlemlerini yapabilmesi için gerekli belgeleri (nüfus cüzdanı, fotoğraf vb.) ona vermiş veya boynuna sarılarak sevincini açıklamışsa, nişanlanma sözleşmesi örtülü irade açıklamasıyla kurulacaktır. Fakat sadece susma, kural olarak, evlenme teklifinin kabulü niteliğinde sayılmayacaktır⁹⁸.

---

⁹³ TBK md.4/f.2'ye göre: "*Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayan araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri de hazır olanlar arasında yapılmış sayılır.*"

⁹⁴ TBK md.5/f.1: "*Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar, önereni bağlar.*"

⁹⁵ Tekinay, **a.g.e.**, s.11.

⁹⁶ Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.34.

⁹⁷ Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.46.

⁹⁸ Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.33.

2.2. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİNİ DOĞURMAYA BAŞLADIĞI AN

2.2.1. VADEYE BAĞLI NİŞANLANMADA

Nişanlanmanın bir vadeye bağlı olarak yapılması veya nişanlanmanın hüküm ve sonuçlarını meydana getirmesi için belli bir tarihin öngörülmesinin mümkün olması gibi hususlar doktrinde bir kısım yazarlarca kabul edilirken⁹⁹, bazıları tarafından benimsenmemektedir¹⁰⁰.

Nişanlılar, nişanlılık ilişkilerinin, nişanlanma tarihinden sonraki bir tarihte başlamasını kararlaştırabilirler. Mesela, 1 Mart'ta nişanlanmak için anlaşan tarafların, nişanlılık ilişkisinin, bundan üç ay sonra, yani 1 Haziran'da başlayarak hükümlerini doğurmasını kararlaştırabilir. Böyle bir durumda, taraflardan biri, 1 Haziran'dan önce, nişanlanmaktan vazgeçerse, nişanın bozulmasına ilişkin hükümler (MK md.120 vd.) değil; ancak koşulları gerçekleşmişse, haksız fiil hükümleri (TBK md.49 vd.) uygulanabilir¹⁰¹.

Buna karşılık, 1 Mart'ta nişanlanan taraflar, evlenme işlemlerine 1 Haziran'dan sonra başlanacağını kararlaştırmışlarsa, nişanlılık ilişkisi 1 Mart'ta kurulduğu için, bu tarihten sonra nişanı bozan taraf, nişanın bozulması hükümlerine (MK md.120 vd.) tabi olur¹⁰².

Kanımca, tarafların nişanlanma sözleşmesi yaparak bu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının belli bir tarihte başlayacağını kararlaştırmaları, nişanlanmanın hukuki niteliğine uygun düşmeyeceği için vadeye bağlı olarak yapılan bir nişanlanma geçerli değildir. Nişanlanma taraflar arasında bir yakınlık ve güven ilişkisi yarattığı için, nişanlanma sözleşmesi vadeye bağlanamaz.

---

⁹⁹Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 36; ayrıca yabancı kaynaklar için bkz.Yıldız Abik, "Nişanlanma ve Nişanlılık", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005, C.54, S.2, (Çevrimiçi) acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1037/1613.pdf, (Erişim Tarihi: 4.5.2013), s. 87 dn.125.

¹⁰⁰Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.47; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.689; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.38.

¹⁰¹Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 36.

¹⁰²**a.g.e.**, s. 36.

2.2.2. ŞARTA BAĞLI NİŞANLANMADA

Evlenmenin aksine nişanlanma gerek geciktirici şarta (TBK md.170) ve gerekse bozucu şarta (TBK md.173) bağlı olarak kurulabilir¹⁰³. Ancak kararlaştırılan şart, kanuna, genel ahlaka, kişilik haklarına aykırı ise, nişanlanma hükümsüz olur (TBK md.176).

Geciktirici şarta bağlı nişanlanma, şartın gerçekleştiği anda hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar. Örneğin, nişanlanma, bir erkeğin yarışmada birinciliği kazanması, yükseköğrenimini başarıyla tamamlaması, bir gözün ameliyatla görmesinin sağlanması; bir kızın erkeğin ailesi tarafından beğenilmesi ve bunlara benzer geciktirici şartlara bağlanabilir.

Bozucu şarta bağlı olarak yapılan bir nişanlanma ise, bozucu şartın gerçekleştiği ana kadar hüküm ve sonuçlarını doğurur. Şartın gerçekleşme anından itibaren ileriye doğru geçersiz olur¹⁰⁴. Erkeğin iflası veya kadının bir hastalığının tedavi edilemeyeceğinin anlaşılması gibi şartlar örnek olarak gösterilebilir.

Bunlar dışında, erkek nişanlının ileride uzun süreyle, yurt dışına, doktora öğrenimi için gidersem, nişanlanma sona erecektir” şeklindeki bir şartla nişanlanması ve bir süre sonra burs sınavını kazanarak yabancı bir ülkeye doktora öğrenimi için gitmesi durumunda da, bozucu şart gerçekleşmiş olacağından nişanlılık da kendiliğinden son bulur¹⁰⁵.

Acaba, bir erkek bir kadına kendisiyle cinsel ilişkiye razı olması şartıyla evlenme vaadinde bulunur ve kadın da bunu kabul edip kendisini erkeğe teslim ederse, nişanlanma gerçekleşir mi?

---

¹⁰³ZEVKLİLER/ACARBEY/GÖKYAYLA nişanlanmanın, geciktirici şarta bağlı olarak yapılmasının nişanlanmanın niteliğiyle bağdaşmadığını ileri sürmektedirler. Yazarlara göre, geciktirici şarta bağlı nişanlanma yapılırsa, askı dönemi içinde, tarafların, birbirlerine karşı, sadakat yükümlülüklerinin olmadığı sonucuna varılması gerekir. Bu sonuç ise, nişanlanmanın nitelik ve amacıyla bağdaşmaz (s.760).

KOÇ'a göre ise, bu görüşte açıklanan düşüncenin haklı yönleri bulunmakla birlikte, askı dönemi içinde, tarafların sadakat borcu olmaması, geciktirici şartın hükümlerinden doğmaktadır. Askı döneminde, tarafların sadakat yükümlülüğünün bulunmaması, geciktirici şarta bağlı nişanlanmanın kabul edilmemesi sonucunu doğurmamalıdır. Tam tersine, tarafların, askı dönemi içinde sadakat yükümlülükleri olmasına rağmen, birbirlerine sadık kalmaları veya kalmamaları, birbirlerini gerektiği gibi tanımalarına imkan vereceği için, geciktirici şarta bağlı nişanlanmanın, bu hukuki kurumun nitelik ve amacıyla bağdaştırılabileceği, kuvvetle savunulabilir (s.51 dn.17).

¹⁰⁴Öztaş'a göre MK md.5 dolayısıyla TBK md.173/f.2 buraya uygulanır (s.46).

¹⁰⁵ Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 36.

Nişanlanmanın cinsel ilişkiye rıza şartıyla yapılması, ahlaka aykırı olduğu için, o sözleşmenin batıl olmasını gerektirirken (TBK md.176), bu şartla yapılan bir nişanlanma sözleşmesini batıl saymak, bir yuva kuracağı inancıyla kendini teslim eden kadını değil, fakat verdiği sözden cayması halinde erkeğin yalancılığını korumak olur¹⁰⁶.

Kanımca, nişanlanmanın cinsel ilişkiye rıza şartıyla yapılması ahlaka aykırıdır. Ancak bu şartla yapılan sözleşmeyi ahlaka aykırı kabul ederek batıl saymak, kendine özgü bağımsız bir aile hukuku sözleşmesi olduğu içindir ki, nişanlanmanın niteliğiyle bağdaşmayacaktır. Bu sebepten dolayı, yeni Borçlar Kanunu madde 176 hükmünün uygulanmaması ve nişanlanma sözleşmesinin geçerli kabul edilmesi daha yerinde olacaktır. Böylece evleneceği düşüncesiyle cinsel ilişkiye rıza gösteren kadın, ileride nişanın bozulması durumunda, kusurlu taraftan manevi ve hatta şartların varlığı halinde maddi tazminat dahi talep edebilecektir.

Mevcut bir evliliğin, ölüm veya boşanmayla sona ermesi şartına bağlı olarak yapılan bir nişanlanma, ahlaka aykırılık nedeniyle hükümsüzdür. Böyle bir şart, ister nişanlılığın kurulması aşamasında, ister evlenme vadinin ifası aşamasında öngörülmüş olsun, sonuç değişmez¹⁰⁷.

2.3. TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE HAKLARI

Nişanlılığın hükümlerini “nişanlanmadan doğan yükümlülükler” ve “nişanlanmadan doğan haklar” şeklinde bir ayırımı tabi tutularak iki başlık altında toplanabilir.

---

¹⁰⁶TEKİNAY nişanlanma söz konusu olunca, böyle bir şartın batıl sayılmasını doğru bulmamaktadır. Yazara göre, nişanlanmanın zaten geniş ölçüde insanlardaki cinsel ilişki içgüdüsüne dayanan bir hukuki kurum olduğu gözden kaçırılmamalıdır (s.12); karş. Oğuzman/Dural, **a.g.e**, s. 36.

KOÇ ise, yeni Borçlar Kanununun 176.maddesi hükmünün, kendisine özgü bağımsız bir aile hukuku sözleşmesi olarak kabul edilen nişanlanma bakımından uygulanmaması ve söz konusu şartla yapılan nişanlanmanın geçerli sayılması gerektiği görüşündedir (s.53).

¹⁰⁷Koç, **a.g.e**, s. 55; karş. Oğuzman/Dural, **a.g.e**, s. 34. Yazarlar, böyle şartla yapılan nişanlanma sözleşmesinin ahlaka aykırılık nedeniyle batıl olduğunu ancak, şart gerçekleşene kadar nişanlılığı benimsemekte, şartın gerçekleşmesinden sonra hükümsüzlüğün ileri sürülmesinin, hakkın kötüye kullanılması (MK md.2) niteliğinde sayılabileceğini ve evlenmekten kaçınan tarafın, nişanı bozmanın sonuçlarına katlanacağı ileri sürmektedirler.

2.3.1. NİŞANLANMADAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER

Nişanlanmayla taraflar belirli yükümlülük altına girerler. Bu yükümlülüklerden evlenmek asıl yükümlük olup, sadakat yükümlülüğü ile yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğü ise yan yükümlülüklerdir.

2.3.1.1. Evlenme Yükümlülüğü

Evlenme için gerekli işlemlere girişmek ve sonunda gerekli şekilde evlenme iradesini açıklamak yükümlülüğü, bu husustaki vaadin en doğal sonucudur (MK md.118/1). Taraflardan her biri kendi yükümlülüğünü diğesinin de katılması ile yerine getirebilir.

Medeni Kanun evlenmenin tamamen serbest irade ile gerçekleşmesine önem verdiği için evlenmeden kaçınan nişanlının evlenmeye zorlanamayacağını açık olarak öngörmüştür¹⁰⁸. Gerçekten MK md.119/1’de “*nişanlılık evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez*” denilmektedir.

Kanun koyucu, evlenmenin tamamen özgür irade ile yapılmasına o kadar önem vermektedir ki, taraflar evlenme merasimi sırasında dahi evlenmekten vazgeçebilirler. Zaten evlenme merasimi sırasında, taraflara evlenmeyi isteyip istemediklerinin sorulmasının (MK md.142) sebebi de budur.

MK md.119/1’de belirtilen evlenmeden kaçınan nişanlıyı evlenmeye zorlayabilmek için dava hakkı tanınmış olsaydı, bu kişinin özgürlüğünü dolayısıyla kişilik hakkını aşırı biçimde sınırlama olacaktı. Ayrıca, evlenmede geçerli ana ilkelerden biri niteliğindeki “irade özgürlüğü” ilkesine de aykırı düşecekti¹⁰⁹. Nişanlıların, nişanlanma sözleşmesinin ifası hususunda bir talep hakkına sahip olmamalarına bağlı olarak, nişanlanma ile kişiye sıkı sıkıya bağlı olan evlenme iradesindeki özgürlüğün zedelenmesi ihtimali önlenmiştir¹¹⁰.

Bu hükümden, kanunun evlenme yükümlülüğünü sırf namus ve vicdan yükümlülüğü saydığı, onu teknik anlamda bir yükümlülük saymadığı sonucu çıkarılmamalıdır¹¹¹. Her ne kadar evlenmeye zorlama davası açılmazsa da, ihtilaf halinde nişanlılığın saptanması için tespit davasının açılmasına bir engel yoktur.

¹⁰⁸ Zafer Ergün, **Boşanma Davaları**, Ankara, Adalet Yayınevi, 4.b, 2009, s.18.

¹⁰⁹Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.692.

¹¹⁰Öztan, **a.g.e.**, s.51; Akıntürk, , **a.g.e.**, s. 41; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.692.

¹¹¹Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 41; Zevkliler/Havutçu, **a.g.e.**, s.255; Tekinay, **a.g.e.**, s.22.

Belirli bir nişan ilişkisinde, bir nişanlının haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozarak evlenme yükümlülüğünü yerine getiremeyeceğinin anlaşılması, diğer nişanlıya, nişanı bozması için haklı sebep sağlar. Bu haklı sebeple nişanı bozan taraf, kusurlu olan diğer nişanlıdan tazminat isteyebilir (MK md.120). Fakat bu tazminat, evlenmeden beklenen yararların gerçekleşmemesi yüzünden uğranılan (müspet) zararların tazmini değil, bozulan nişan yüzünden uğranılan (menfi) zararların tazmini amacını güder.

Nişanın bozulması halinde, evlenmeden beklenen yararların gerçekleşmemesi yüzünden uğranılan (müspet) zararların tazmini kabul edilmiş olsaydı, evlenmeden kaçınan nişanlı dolaylı olarak evlenmeye zorlanmış olurdu ki, bu sonuç MK md.119/1 ile bağdaşmazdı. Aynı sebeptir ki, MK md.119/2, evlenmeden kaçınma halinde cayma tazminatı ya da ceza şartını da geçerli kabul etmemiştir. Söz konusu hükme göre, *“Evlenmeden kaçınma hali için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez”*.

Doktrinde "cayma tazminatı ve ceza şartının"¹¹² ifası dava edilemeyeceğinden dolayı eksik borç kapsamında değerlendirilmektedir¹¹³.

Bu tür anlaşmaların sadece nişanlılar arasında yapılması halinde değil, bir nişanlı ile üçüncü bir kişi arasında yapılması halinde de geçersiz olacağı ileri süren görüş¹¹⁴ yanında nişanın basit bir kapris yüzünden haksız olarak bozulmasına engel olacağını ileri süren görüş de mevcuttur¹¹⁵.

Cayma tazminatına ilişkin anlaşma nişanlanmadan önce veya nişanlılık sırasında yapılırsa evlenmeye zorlama etkisi olacağından evlenmenin özgür irade ile

¹¹² Cayma tazminatı ve ceza şartı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. E. Saba Özmen, "Nişanın Bozulmasında Cayma Akçası ve Cezai Şart (Madde 83 Değişikliği)", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 1995, S.4, (Çevrimiçi) <http://tbbergisi.barobirlik.org.tr/m1995-19954-921> (Erişim Tarihi:31.3.2014), s. 520-577.

¹¹³ Nihat Yavuz, **Uygulamada...**, a.g.e., s.52-53; Öztan, a.g.e., s.55; karş. Hatemi/Serozan, a.g.e., s.46. Bkz. Koç, a.g.e., s.59-60 dn.45'te anılan yazar. SEROZAN, genel bir sebepsiz zenginleşme sorunu olduğu gerekçesiyle, ifa edilmiş cayma akçesi ile cezai şartın, nişanlanmaya özgü bir kuralda düzenlenmesinin yeri ve gereği olmadığını ileri sürmektedir. Yazara göre, ifa edilmiş cayma tazminatı ile cezai şartın geri alınmasının a priori bir genellemeye geri alınmasının tümüyle yasaklanması, evlenme özgürlüğünü zedeleyebilir. Çünkü kişi, sırf ifa ettiği yüklü miktardaki cayma akçesi ile cezai şartı kurtarabilmek amacıyla evlenmek zorunda kalabilir (s.198). ayrıca bkz. Rona Serozan: "Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu Değişikliklerinin, Özellikle Yabancı Para Borçlarına ve Bunların Teminat Altına Alınmalarına İlişkin Değişikliklerin Eleştirilmesi", **İstanbul Baro Dergisi**, C.65, S.1-2-3 (Ocak-Şubat-Mart 1991), s.198.

¹¹⁴ Saymen/Elbir, a.g.e., s.53; Dural/Öğüz/Gümüş, a.g.e., s.25; Tekinay, a.g.e., s.23.

¹¹⁵ Tekinay, a.g.e., s.21 vd.

yapılmasına ters düşeceğinden geçersiz olacağı kanun koyucu tarafından da hükme bağlanmıştır (MK md.119/f.2).

Kanımca nişan bozulduktan sonra yapılan cayma tazminatına ilişkin anlaşma ise artık evlenmeye zorlama etkisi olmayacağından dolayı geçerli olmalıdır.

2.3.1.2. Sadakat Yükümlülüğü

Yasada açık bir düzenleme bulunmamasına rağmen, nişanlanan kişilerin artık nişanlılık statüsüne uygun biçimde davranmak zorunda oldukları kabul edilir. Onların başta gelen ödevleri, birbirlerine sadık kalmak ve evlenmeyi tehlikeye düşürücü davranışlardan kaçınmaktır¹¹⁶. Bu yükümlülüğün dayandığı esas, bazı yazarlar¹¹⁷ tarafından objektif iyi niyet (dürüstlük) kuralları ile; diğer bazı yazarlar¹¹⁸ tarafından ise, ahlaki görüşleri yanında örf ve âdetlerle açıklanmaktadır.

Sadakat yükümlülüğünün kapsamına üçüncü kişilerle cinsi münasebette bulunmama, kuşku doğuracak yakınlaşmalardan kaçınmak girdiği gibi, manevi yönden birbirlerine sadık kalmaları da girer¹¹⁹. Bunlar dışında, nişanlılardan her biri diğerinden öğrendiği, kendisine ve ailesine ait sırları, gizli kalması gereken bilgileri başkasına açıklamamalı, nişanlı aleyhine dedikodu yapmamalı, onun sırlarını da kendi sırları gibi saklamalıdır¹²⁰.

Nişanlılardan birinin sadakat yükümlülüğüne uymaması, diğer nişanlının nişanı bozması için haklı bir sebep oluşturur ve bu sebeple nişanın bozulması, nişanı bozan tarafa, kusurlu diğer nişanlıdan tazminat isteme imkânı verir (MK md.120).

2.3.1.3. Yardımlaşma ve Dayanışma Yükümlülüğü

Bu yükümlülük, her ne kadar hüküm altına alınmamış ise de, nişanlılar birbirlerine maddi ve manevi yönden yardım etmek ve birbirlerini desteklemekle yükümlüdür¹²¹.

Bu yükümlülüğün varlığını ve kapsamını, Medeni Kanununun 2. maddesinin birinci fıkrasında hüküm altına alınan dürüstlük kuralına göre belirlemek gerekir¹²².

---

¹¹⁶Öztan, **a.g.e.**, s.54; Koç, **a.g.e.**, s. 64; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 42.

¹¹⁷Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 43; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.44; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 28.

¹¹⁸Arsebük, **a.g.e.**, s. 527; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.52.

¹¹⁹Zevkliler/Havutçu, **a.g.e.**, s.254; Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.25; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 28; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.52.

¹²⁰Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.761.

¹²¹Öztan, **a.g.e.**, s.54; Koç, **a.g.e.**, s. 65.

Evlenmenin gerçekleşmesi için her türlü hazırlıkları (ev kiralamak, evlenme için gerekli belgeleri temin etmek gibi) yapmak, bayram gibi önemli günlerde (ve gerekiyorsa karşılıklı) örf ve âdete uygun olarak hediyeler vermek bu yükümlülük kapsamındadır¹²³.

Bunlar dışında, nişanlılar ağır hastalık, psikolojik bunalım, zayıf durumda olma gibi koşullarda birbirlerine destek olmak, bu tür kötü durumları atlatma konusunda da birbirlerine yardım etmek yükümü altındadırlar. Hatta nişanlılardan maddi durumu çok iyi olanın, darda kalan ve başka imkânı da bulunmayan diğer nişanlının bu durumdan kurtulabilmesi için ona geçici olarak yardım etmesi gerektiğini söylemek yerine göre mümkündür.

Bir görüşe göre¹²⁴, nişanlılardan her birinin mutlaka alışagelmış ziyaretleri yapması, diğer tarafın ana dilini öğrenme ve ailesiyle sosyal ilişki kurma yükümlülükleri yoktur. Ancak somut olaydaki durum ve koşullar göz önünde tutulursa, nişanlılardan birinin buna benzer olumsuz tutum ve davranışlar içinde olması, diğerinin nişanı haklı sebeple, tek taraflı olarak bozması sonucunu doğurabilir¹²⁵.

2.3.2. NİŞANLANMADAN DOĞAN HAKLAR

Nişanlanma sözleşmesinden doğan yükümlülüklerin yanında, nişanlılar lehine bir takım haklar da doğar¹²⁶. Bu hakların başlıca kaynağı Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu hükümleridir. Bu haklar şöylece açıklanabilir¹²⁷:

2.3.2.1. Tanıklıktan Kaçınma Hakkı

Nişanlılardan birinin açtığı veya bir başkası tarafından bir nişanlıya karşı açılmış olan hukuk davalarında (HMK md.248/I/a) yahut da nişanlılardan birine karşı açılmış

---

¹²²Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.50-51; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 43; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.693.

¹²³Öztan, **a.g.e.**, s.55; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.692-693.

¹²⁴Gücün, **a.g.e.**, s.148.

¹²⁵Koç, **a.g.e.**, s. 65.

¹²⁶ 4721 sayılı MK' nın yürürlüğe girmesiyle bu haklardan "evlilik dışı çocuğun nesebinin düzeltilmesini dava hakkı" (EMK md.249), "kişisel sonuçlu babalık davası açma hakkı" (EMK md.310) ile düzgün soybağı- düzgün olmayan soybağı ayırımının kaldırılması sebebiyle "nişanlıların cinsel ilişkisinden doğan çocuk nedeniyle nişanlı annenin diğer nişanlı babaya manevi tazminat davası açma hakkı" (EMK md.305) da Medeni Kanuna alınmamıştır.

¹²⁷Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 28-29; Arsebük, **a.g.e.**, s. 527; Birsen, **a.g.e.**, s.205; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.51-52; Öztan, **a.g.e.**, s.57-59; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.46-49.

bulunan ceza davalarında (CMK md.45/I/a), diğer nişanlı dilerse tanıklıktan kaçınabilir¹²⁸.

2.3.2.2. Hâkimlikten Kaçınma Hakkı

Hakimin davada tarafsız olamayacağı varsayılan veya kuvvetle muhtemel olan hallerde, hakimin davaya bakması yasaklanmıştır. Bu gibi haller Hukuk Muhakemeleri Kanununun 34. maddesinde sınırlı olarak sayılmıştır. Yeni düzenlemede tek fark, e bendinin getirilmiş olmasıdır. Bu bende göre nişanlanmış olan bir hâkim, nişanlısının açmış olduğu davaya bakamaz. Böyle bir durumda hakim, davanın karşı tarafınca reddedilmese bile kendiliğinden davaya bakmaktan çekinmek zorundadır (HMK md.34/e)¹²⁹. Aynı durum hakemlikte de söz konusudur (HMK md.417)¹³⁰.

2.3.2.3. Haksız Fiil Failinden Maddi Tazminat İsteme Hakkı

Nişanlı haksız fiil¹³¹ neticesinde öldürülürse, sağ kalan nişanlının haksız fiil failinden maddi tazminat isteme hakkı vardır¹³². Nitekim haksız fiillerde maddi tazminatı (destekten yoksun kalma tazminatı) düzenleyen yeni Borçlar Kanununun 53. maddesinin üçüncü fıkrası hükmündeki “ölenin yardımından yoksun kalanlar” arasına nişanlıların da girmekte olduğu doktrinde kabul edilmektedir¹³³. Tazminat talep edilebilmesi için, evlenmenin kurulacağına inanıldığıının ispatı gerekir¹³⁴.

---

¹²⁸Pekcanitez/ Atalay/Özekes, **a.g.e.**, s.769; Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku**, C.I, 21.b, Ankara: Yetkin Yayınları, 2010, s. 444; Koç, **a.g.e.**, s. 67; Akıntürk, , **a.g.e.**, s. 42.

¹²⁹Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku**, C.I, 14.b, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s. 230-231; Mustafa Kılıçoğlu, **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu El Şerhi**, C.I, b.1, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2012, s.375-376.

¹³⁰Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.53; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 44; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 29.

¹³¹Haksız fiil/kusur sorumluluğu, sözleşme dışı, hukuka aykırı kusurlu bir davranışla bir kimseye verilen zararın giderilmesini düzenler. Haksız fiilin kurucu unsurları davranış, zarar, uygun illiyet bağı, kusur ve hukuka aykırılıktır. Bkz. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16.b, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.468.

¹³²AKINTÜRK'e göre, erkek nişanlının öldürülmesi halinde sağ kalan kadın nişanlının maddi tazminat isteme hakkı vardır. Ancak, kadın nişanlının öldürülmesi halinde erkek nişanlıya bu hakkın tanınmaması anlamına gelen bu ifadeye katılmak mümkün değildir(s.43). Bunun yanında ÖZTAN (s.56) ve KOÇ (s.66) “sağ kalan nişanlı” ibaresini kullanarak cinsiyet ayrımına dayanan bir tazminat sınıflandırmasına gitmemiştir.

¹³³Tekinay, **a.g.e.**, s.23; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 46; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 29.

¹³⁴Öztan, **a.g.e.**, s.57.

Nişanlılık döneminde nişanlısı ölen tarafın suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılma hakkı bulunduğu Yargıtay kararları ile de kabul edilmiştir¹³⁵.

2.3.2.4. Haksız Fiil Failinden Manevi Tazminat İsteme Hakkı

Nişanlılardan biri öldürülecek olursa veya ağır bedensel bir zarara uğrarsa, kanunda öngörülen şartlar mevcut olduğu takdirde, sağ kalan diğer nişanlının haksız fiil failinden manevi tazminat isteme hakkı da vardır¹³⁶. Önceki Borçlar Kanununda sadece ölüm halinde ölen kişinin ailesine tanınan manevi tazminat hakkı (EBK md.45-47), yeni Kanunda ağır bedensel zararları da kapsayacak şekilde zarar görenin ya da ölenin yakınlarına da tanınmıştır (TBK md.56/2).

2.3.2.5. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapma Hakkı

Nişanlıların evlendikten sonra malların nasıl yönetileceği hususunda evlenmeden önce bir mal rejimi sözleşmesi yapma hakkı da vardır. Örneğin nişanlılar yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma, paylaşmalı mal ayrılığı, mal ayrılığı veya mal ortaklığı rejimlerinden birini seçmek üzere mal rejimi sözleşmesi yapabilirler (MK md.203).

---

¹³⁵ “Uyuşmazlık, evlilik hazırlığında bulunduğu kişinin ölmesi halinde nişanlı statüsünde bulunan D.'nin suçtan doğrudan zarar görüp görmediği ve dolayısıyla kamu davasına müdahil olarak katılıp katılamayacağına belirlenmesine ilişkindir. Katılma isteminde bulunan D. ile H. geleneksel evlilik törenini yapıp, resmi nikah hazırlığında iken meydana gelen kazada H. ölmüştür. Bu somut olayda nişanlılık evresinde nişanlısı ölen ve ondan bebek bekleyen D. olay nedeniyle, evlilik hazırlığında bulunduğu müstakbel eşini kaybetmesinde haklı bir çıkarının zedelendiği, hukuken korunması gereken ciddi bir üzüntüye düştüğü ve bu olaya neden olan sanığın cezalandırılması yönünde psikolojik bir beklenti içine girdiği tartışmasız kabulü gereken bir olgudur. İster haklı çıkar ölçütü, isterse psikolojik faktörler ölçütü nazar alınsın, D. müteveffa ile arasında var olan ve hukuken koruma altında bulunan nişanlılık statüsü gereğince bu suçtan doğrudan zarar görmüş olduğundan, suçtan zarar gören sıfatıyla kamu davasına katılmasına yasal bir engel bulunmamaktadır.” YCGK, T.15.07.2008, E.2008/9-95, K.2008/195 (Çevrimiçi) www.kazanci.com(Erişim Tarihi: 25.07.2012).

¹³⁶Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 46; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.52.

3. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ VE SONA ERMENİN HUKUKİ SONUÇLARI

Bu başlık altında ilk önce nişanlanmanın sona erme çeşitleri, daha sonra da sona ermenin hukuki sonuçları incelenecektir.

3.1. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

Nişanlılığın sona erebilmesi için öncelikle geçerli bir şekilde kurulmuş olması gerekir. Eğer nişanlılığın geçerliliği için aranan şartlar mevcut değilse, artık nişanlılığın sona ermesinden değil, nişanlılığın yokluğu veya hükümsüzlüğünden söz edilir¹³⁷. Hükümsüzlük halinde hangi hükümlerin uygulanacağı hususunda boşluk olması sebebiyle, nişanlılığın sona ermesine dair hükümler kıyasen uygulanabilecektir.

Nişanlanma kendiliğinden sona erebileceği gibi, taraflara bağlı sebeplerle de sona erebilir. Nişanlanma sona erince taraflar, nişanlılıktan önceki kişisel durumlarına geri dönerler. Böylece nişanlanmayla doğan yükümlülükler ve haklar da ortadan kalkar.

3.1.1. EVLENME

Nişanlıların birbirleriyle evlenmeleri, nişanlılığın en doğal ve en mutlu sona erme şeklidir¹³⁸. Evlenme ile nişanlılar “nişanlı” statüsünden “evli” statüsüne geçerler. Böylece nişanlılık dediğimiz hukuki durum da kendiliğinden sona erer. Nişanlılığın evlilik ile sona ermesi taraflara herhangi bir talep hakkı vermez¹³⁹.

Nişanlılık, nişanlılardan birinin bir başkasıyla, yani üçüncü bir kişiyle evlenmesi halinde de kendiliğinden sona erer¹⁴⁰. Ancak bu halde nişan, başkasıyla evlenen nişanlı tarafından haksız olarak bozulmuş olur ve nişanın bozulmasının sonuçları

---

¹³⁷Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 40.

¹³⁸Tekinay, **a.g.e.**, s.25.

¹³⁹ Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 42; Öztan, **a.g.e.**, s.57.

¹⁴⁰Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 29; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.55. KÖPRÜLÜ/KANETİ, nişanlılardan birinin başka biriyle evlenmesinin nişanlılığın doğal bir şekilde sona erme olmadığını ve nişanlılık, bu şekilde sona ererse, diğer nişanlı tazminat isteme hakkına (MK md.120-121) sahip olduğunu ileri sürmektedirler (s.53).

doğar¹⁴¹. Çünkü başkasıyla evlenen nişanlı ilk nişanlanmadan vazgeçmiş, yani mevcut nişanı örtülü olarak bozmuş demektir.

Acaba nişanlılar resmi nikâh kıydırmayıp, sadece dini nikah kıydırmışlarsa nişanlanmanın akıbeti ne olur? Özellikle dini nikâhla belirli bir süre birlikte yaşadktan sonra, taraflar ayrılmışlarsa, nişanlanmanın sona ermesine ilişkin sonuçlar uygulanarak, örneğin nişanlanma esnasında verilmiş olan hediyeler geri istenebilir mi?

Şayet dini nikah kıymaya yönelik bir evlenme vaadi varsa bu nişanlanma emredici hukuk kurallarına aykırı olduğu için hükümsüz sayılmalıdır¹⁴². Bu durumda taraflar arasındaki ilişki genel hükümlere göre çözülür ve tarafların birbirlerine verdikleri hediyelerin iadesinin mümkün olup olmadığı sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre çözümlenir.

Ancak evlenme vaadi resmi nikaha yönelikse ortada hukuki anlamda bir nişanlanma vardır. Bu durumda taraflardan birinin resmi nikaha yanaşmaması ve diğer tarafı sadece dini nikah yapmaya zorlaması durumunda, nişanlı nişanı haklı nedene dayanarak bozabilir ve nikaha yanaşmayan diğer nişanlıdan tazminat isteyebilir. Hediyelerin iadesi de hediyelerin iadesini düzenleyen hükümlere göre istenebilir. Resmi nikah kıymaya yönelik bir evlilik vaadi olmasına rağmen, her iki nişanlının rızasıyla, taraflar resmi nikahtan vazgeçerek, dini nikah kıydırmış ve birlikte yaşamaya başlamışlarsa, nişanlılık durumu ortadan kalkacaktır. Bu durumda, nişanlanma sözleşmesi ikale ile ortadan kalkmış olur. Taraflar dini nikahla bir süre birlikte yaşadktan sonra ayrılmışlarsa, hediyeler sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre istenebilir¹⁴³.

---

¹⁴¹Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.27.

¹⁴²Bu durumda yaptırımın dini nikahla yapılan evliliklerde olduğu gibi “yokluk” olması gerektiği savunulabilir. Ancak evlenme sıkı bir şekil şartına bağlandığı ve resmi evlendirme memurunun önünde evlenmeye yönelik iradelerin açıklanması bir kurucu unsur olarak kabul edildiğinden, dini nikahla yapılan evlilikler “yokluk” yaptırımına tabidir. Halbuki nişanlanma bir şekil şartına bağlanmış değildir. Bu nedenle pratik açıdan bir fark olmamasına rağmen buradaki yaptırım “mutlak butlan” yaptırımıdır. Bkz. Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, dn. 56, s.694.

¹⁴³Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.694; karşı. Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.51-52.

3.1.2. ÖLÜM VEYA GAIPLİK

Nişanlılardan birinin ölmesi ile nişanlılık kendiliğinden sona erer¹⁴⁴. Önceki Medeni Kanun'un 86'ncı maddesi de "...nişanlılardan biri ölür veya gaipliğine karar verilirse..." demek suretiyle bunu belirtmişti. Önceki Medeni Kanunda nişanlılık, nişanlılardan birinin ölümü sebebiyle son bulursa, nişanlılar önceden birbirlerine vermiş oldukları hediyeleri geri isteyemiyorlardı (EMK md.86/2). Ancak bu madde 14.11.1990 tarih ve 3678 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile kaldırılmıştır¹⁴⁵.

Buna karşılık, nişanlılardan biri hakkında gaiplik kararının kesinleşmesi durumunda, nişanlanmanın kendiliğinden sona erip ermeyeceği konusunda, doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre¹⁴⁶, gaiplik kararının kesinleştiği an, nişanlılık kendiliğinden sona erer.

Diğer bir görüşe göre¹⁴⁷ ise, taraflardan birinin, Medeni Kanunun 32 ve sonraki maddeleri gereğince gaipliğine karar verilmesi durumunda, nişanlılığın kendiliğinden sona erip ermeyeceği kesin değildir. Bu görüşte nişanlılığı sona erdirecek bir irade açıklaması aranmaktadır.

Doktrindeki görüşlerine katıldığım baskın görüşe göre¹⁴⁸ ise, nişanlılardan biri hakkında ölüm karinesinin (MK md.31) doğması veya mahkemece verilmiş olan gaiplik kararının (MK md.35) kesinleşmesi durumunda, nişanlanma adi bir karine niteliğinde olmak üzere geçmişe etkili olarak kendiliğinden sona erecektir. Gaibin nişanlısının mevcut nişanlanmayla bağlı olduğu iddia ve ispat edilmedikçe, nişanlanma adi bir karine niteliğinde olmak üzere kendiliğinden sona erecektir.

---

¹⁴⁴ Yeni Medeni Kanununun 122. maddesinin birinci fıkrasında, "*Nişanlılık, evlilik dışında bir sebeple sona ererse*" şeklinde, ölüm ve diğer sona erme sebeplerini de kapsayan, daha genel bir ibare kullanılmıştır.

¹⁴⁵ Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 43; Cevdet Yavuz, **Türk Medeni Kanunu-Borçlar Kanunu**, 6.b., İstanbul: Beta Yayınları, 2008, s.48; M. Ahmet Kılıçoğlu, **Medeni Kanunumuzun Aile-Miras ve Esya Hukukuna Getirdiği Yenilikler**, 2.b, Turhan Yayınevi, Ankara, 2004, s.4; KOÇ'a göre, EMK md.86'da (MK md.122) ölüm nişan hediyelerinin karşılıklı olarak geri verilmesi yükümlülüğünü ortaya çıkaran bir durum olarak öngörüldüğü için, bu yönden nişanlılığın özel bir sona erme sebebi sayılabılırsa de, nişanlılardan birinin ölmesi, evlenme vaadinin gerçekleşmesinin imkansızlaşması anlamını taşıyacağı için, nişanlılığı genel olarak sona erdiren bir sebep sayılmalıdır (s.74-75). Karş. Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.52.

¹⁴⁶ Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.766 dn.58; Öztan, **a.g.e.**, s.58.

¹⁴⁷ Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.52.

¹⁴⁸ Koç, **a.g.e.**, s. 75; Murat Doğan, "Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyelerin Geri Verilmesi", **Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1998, C.II S.1, (Çevrimiçi) http://www.erkincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/1998_12.pdf (Erişim Tarihi:26.10.2013).

3.1.3. ÇİFTE NİŞANLANMA

Nişanlılardan biri nişanlısından başka bir erkek veya kadınla ikinci kez nişanlanma sözleşmesi yaparsa, ilk nişan kendiliğinden sona ermiş olur¹⁴⁹.

Önceden izah edilen¹⁵⁰ çifte nişanlanma halinde, durum ve şartlardan aksi anlaşılmadığı takdirde, yeniden nişanlanan tarafın örtülü olarak ilk nişandan caymış, kanunun ifadesiyle nişanı bozmuş olduğu sonucu çıkarılabilir¹⁵¹.

3.1.4. BOZUCU ŞARTIN GERÇEKLEŞMESİ

Geçerli olarak yapılan bir hukuki işlemin ortadan kalkması, gelecekteki belirsiz bir olayın gerçekleşmesine bağlanmış ise, bozucu şarta bağlı bir hukuki işlem söz konusu olur¹⁵².

Nişanlanma bir bozucu şarta bağlı olarak yapılmış ise, öngörülmüş olan şart gerçekleştiği anda nişanlılık ilişkisi kendiliğinden ortadan kalkar. Nişanlanma sözleşmesinin yapıldığı an ile şartın gerçekleştiği an arasında, nişanlılığın genel hükümleri yürür.

Şartın gerçekleşmesinden sonra nişanlılar sadece birbirlerine verdikleri hediyeleri talep edebilirler. Nişanlıların bunun dışında herhangi bir talep hakları olmadığı gibi, ana ve babaları ya da bunlar gibi hareket eden kimselerin de tazminat isteme hakları yoktur¹⁵³.

3.1.5. KESİN BİR EVLENME ENGELİNİN ORTAYA ÇIKMASI

Nişanlanma sözleşmesi yapıldıktan sonra, nişanlılardan birinin ayırt etme gücünü sürekli olarak kaybetmesi (MK md.125) veya nişanlıların birbirleriyle evlenmelerine engel oluşturacak derecede yakın kan veya kayın hısımları (MK md.129) olduklarının anlaşılması gibi kesin bir evlenme engeli ortaya çıkarsa, nişanlılık kendiliğinden son bulur. Aynı şekilde evli bir kimsenin nişanlanması da bu grupta yer alabilir. Bu gibi durumlarda, nişanlıların evlenmeleri asla mümkün değildir.

---

¹⁴⁹Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.43.

¹⁵⁰Bkz. başlık 1.3.3.2.2.2.

¹⁵¹Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 30; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.55; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 43.

¹⁵²Belli bir süre sonra evliliğin gerçekleştirilmemesi durumunda nişanlanmanın sona ereceğine ilişkin bir nişanlanma, bozucu şarta bağlı bir nişanlanmadır.

¹⁵³Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.29; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 43.

3.1.6. İMKÂNSIZLIK

Nişanlıların evlenmesini imkansız hale sokan bir durumun doğması ile de nişanlılık kendiliğinden son bulur (MK md.5). Örneğin nişanlılardan birinin, MK md.40'da öngörülen şartlara uygun olarak cinsiyetini değiştirmesi durumunda nişanlılığın devam ettiği kabul edilemez¹⁵⁴.

3.1.7. ANLAŞMA

Taraflar, karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklaması ile (nişanlılığa son verme anlaşması¹⁵⁵) aralarındaki hukuki ilişkiye son verebilirler.

Nişanlılığa son verme anlaşması, nişanlanma sözleşmesi gibi şekle tabi olmayan bir sözleşmedir¹⁵⁶. Diğer taraftan nişanlılığa son verme hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğuna göre, nişanı bozmak isteyen kişi küçük ya da kısıtlı olsa da, ayırt etme gücüne sahip olduğu sürece, yasal temsilcinin onayı ile nişanlanmış olsa bile, bu onaya gerek olmaksızın nişanı tek başına bozabilir¹⁵⁷.

Taraflar anlaşarak nişanlılığa son vermişlerse, ortada nişan bozma olmadığı için, taraflar maddi ve manevi tazminat isteyemeyecekleri gibi, nişanlıların ana ve babaları ya da bunlar gibi hareket edenler de tazminat isteyemezler¹⁵⁸. Ancak, sadece hediyelerin geri verilmesi talep edilebilir (MK md.122).

3.1.8. NİŞANLANMANIN TEK TARAFLI OLARAK SONA ERDİRİLMESİ

Nişanlılardan her biri, diledikleri zaman yapacakları tek taraflı bir irade açıklamasıyla nişanlılığa son verebilir. Bunu ifade etmek üzere, doktrinde “nişanın

---

¹⁵⁴Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.53; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.697; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 41; Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.33; Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Gürpınar, **a.g.e.**, s.222; Tekinay, **a.g.e.**, s.24.

¹⁵⁵Eski hukukumuzda bir sözleşmenin anlaşma ile ortadan kaldırılmasına “ikale” denirdi. Bu itibarla nişanlıların karşılıklı anlaşma ile aralarında mevcut nişanlılık ilişkisine son vermelerine nişanlılığın ikale yoluyla sona ermesi de diyebiliriz. Bkz. Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 44; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 30; Öztan, **a.g.e.**,s.60; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 44. Ancak KOÇ, “ikale”nin eski hukukumuzda satış sözleşmesinin tarafların anlaşmasıyla sona erdirilmesini ifade etmek üzere Mecelle’de kullanılan bir terim olduğunu belirtmektedir (s.76-77, dn.15).

¹⁵⁶Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.55; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.43; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁵⁷Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.695; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.55; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 31.

¹⁵⁸Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 37; Öztan, **a.g.e.**, s.59.

bozulması”, “nişandan rücu” (dönme), “nişanlanma sözleşmesinin feshi” terimleri kullanılmaktadır¹⁵⁹.

Nişandan dönmenin hukuki niteliği konusunda iki farklı görüş ileri sürülmektedir. İlk görüşe göre¹⁶⁰, nişandan dönme bozucu yenilik doğuran bir haktır. İkinci görüş ise¹⁶¹, karşı tarafa ulaşması gereken tek taraflı, şekle bağlı olmayan değiştirici yenilik doğuran bir irade beyanı olduğunu savunmaktadır.

Kanımca bozucu yenilik doğuran irade açıklamasını "nişanın bozulması" şeklinde ifade etmek, dönme veya fesih terimlerini de içine aldığı için daha yerinde olacaktır. Çalışmanın genelinde "nişanın bozulması" terimi kullanılmıştır.

Nişanın bozulması, mesela nişanlılardan birinin diğerine aralarındaki ilişkinin bittiğini söylemesi şeklinde açık olarak ifade edilebileceği gibi, örtülü olarak da yapılabilir¹⁶². Bir nişanlının haklı bir sebep olmadığı halde, nişanlılığın niteliğiyle bağdaşmayacak ölçüde uzun bir süre diğer nişanlıyla görüşmemesi ya da hiçbir açıklama yapmaksızın nişanlılığın simgesi olan nişan yüzüğünü parmağından çıkarıp yollaması örtülü sona erme sebepleri olarak değerlendirilebilir. Nişanın devam edip etmediğini tespitite kıstas, nişanlıların karşılıklı tutumlarıdır. Üçüncü şahıslara karşı olan beyanları kendilerini bağlamaz.

Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar, nişanlanma sözleşmesinin kurulmasından farklı olarak, yasal temsilcilerinin izin veya icazetlerine gerek olmaksızın, hatta onların karşı çıkmalarına rağmen tek başlarına nişanlanmayı sona erdirecek irade açıklamasında bulunabilirler¹⁶³.

Nişanı bozma haklı bir sebebe dayanabileceği gibi sebepsiz veya haksız bir sebebe de dayanabilir. Bir kimsenin, nişanlılık ilişkisinin devam edebileceği veya ileride evlenmenin gerçekleşeceği hususundaki inancının sarsıldığının kabul edilebileceği hallerde, haklı sebep vardır. Haklı sebebin varlığını kabul için taraflardan birinin

---

¹⁵⁹Hatemi/Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s.20; H. Avni Göktürk, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, 3.b, Ankara, 1955, s.274. GÖKTÜRK, nişanı bozmaya “nişanı kırma” demektedir (s.274).

¹⁶⁰ Tekinay, **a.g.e.**, s.37.

¹⁶¹Öztan, **a.g.e.**, s.62.

¹⁶²Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.45; karşı. Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.54.

¹⁶³ Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.54; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.45; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.42; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 42; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 31.

kusurunun bulunması şartı da aranmaz. Önemli olan, nişanın bozulmasında haklı bir nedenin olmasıdır.

Nişanı haklı bir nedenle sona erdiren tarafın tazminat sorumluluğu yoktur¹⁶⁴. Nişanı hangi taraf bozmuş olursa olsun, kusurlu olan nişanlı, diğer nişanlıya tazminat ödemek zorunda kalır¹⁶⁵. Örneğin, erkek nişanlının son derece düzensiz ve ihtiyatsız bir yaşam sürmesi ve gelecek soyu için tehlikeli bir cinsel hastalığa yakalanması durumunda kendisi kusurludur ve tazminat sorumluluğu vardır. Bunun dışında, sebepsiz yere evlenmeden kaçan ve işi yıllarca sürüncemede bırakarak haklı nedeni yaratan nişanlının da tazminat sorumluluğu söz konusudur. Nişanı bozmada haklı bir nedenin varlığını ispat, bunu ileri süren nişanlıya aittir.

Haklı sebep tarafların dışında gelişen olaylardan başka, taraflardan kaynaklanan ve nişanlanmadan sonra öğrenilen sebep ve durumlardan da kaynaklanabilir¹⁶⁶. Örnek olarak, tarafların karakter ve eğilimleri bakımından hiç anlaşamayacaklarının ortaya çıkması, nişanlılardan birinin iyileşmeyecek bir hastalığa tutulmuş olması, nişanlının önceki yaşayışı hakkında sonradan bilgi sahibi olması dışında, taraflar arasında dini görüş veya dünya görüşü arasındaki kuvvetli bir farklılık çıkması, nişanlının parasal durumunun son derece bozulması ve evlendiği takdirde evini geçindiremeyecek hale gelmesi de verilebilir.

Sadakat yükümlülüğü çerçevesinde nişanlılardan birinin başkaları ile gezip tozması, nişanlısına çok kaba davranıp onu dövmesi, ona hakaret etmesi, toplum içinde küçük düşürücü davranışlarda bulunması, nişanlısına ait öğrendiği sırları herkese açıklaması gibi davranışlara maruz kalan taraf nişanı bozabilir¹⁶⁷.

Nişanlılardan biri, ortada haklı bir neden olmadan nişanı bozabileceği gibi, herhangi bir neden göstermeksizin bile nişanı bozabilir¹⁶⁸. Herhangi bir neden yokken, nişanın bozulması durumunun sözleşmeye aykırı bir hareket olduğu açıktır. Burada araştırılması gereken nokta, nişanı bozan tarafın kusurlu olup olmadığıdır.

---

¹⁶⁴Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 63.

¹⁶⁵Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.695.

¹⁶⁶Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.696; Öztan, **a.g.e.**, s.61.

¹⁶⁷Koç, **a.g.e.**, s. 86-87.

¹⁶⁸Öztan, **a.g.e.**, s.63; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 39; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.696.

Nişanlılardan birinin nişanı bozma hak ve yetkisinden önceden vazgeçmesini öngören bir anlaşma geçerli değildir. Bu durum, evlenmeyi sağlamak için dava hakkı vermeyen MK md. 119'un açık yasağına da aykırıdır¹⁶⁹.

3.1.9. İRADE BOZUKLUĞU HALLERİ

İrade bozukluğu hallerini daha önce nişanlanma iradesi başlığı altında¹⁷⁰ ayrıntılı şekilde incelendiği için burada üzerinden kısaca geçilecektir. Nişanlanma sözleşmesi yapılırken, nişanlılardan birinin iç iradesi ile irade açıklaması arasında hata, hile, veya tehditten dolayı istenmeyen bir uyumsuzluk meydana gelmiş olabilir. Bu gibi durumlarda iradesi sakatlanmış olan nişanlı, nişanlılık ilişkisini diğer nişanlıya karşı yapacağı tek yanlı bir açıklamayla ortadan kaldırılabılır¹⁷¹. Ancak, bu açıklamanın Borçlar Kanun'daki sürelerden farklı olarak, hata ve hilenin öğrenildiği, tehdidin ortadan kalktığı anda diğer nişanlıya hiç vakit geçirilmeden hemen yapılması gereklidir¹⁷².

3.2. SONA ERMENİN HUKUKİ SONUÇLARI

Nişanlılık ilişkisinin sona ermesiyle taraflar, "nişanlı" statüsünden çıkıp nişanlanmadan önceki kişisel durumlarına geri dönerler.

Her iki taraf nişanın bozulmasının haklı sebebe dayanıp dayanmamasından ya da diğer tarafın kusuruna bağlı olup olmamasından bağımsız olarak, nişan hediyelerinin geri verilmesini isteme hakkına (MK md.122) sahiptir¹⁷³. Ayrıca, şartlar mevcutsa, zarar görenin, maddi (MK md.120) ve manevi tazminat isteme hakkı da (MK md.121) vardır.

---

¹⁶⁹ Mehmet Altunkaya, “Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyelerin Geri Verilmesi”, www.akader.info/sbard/sayilar/2006Eylul/217-236.pdf (Erişim 10.08.2011).

¹⁷⁰Bkz. başlık 1.3.1.

¹⁷¹Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 30; Öztan, **a.g.e.**, s.75; Tekinay, **a.g.e.**, s.20; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.41.

¹⁷²Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 30; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.56.

¹⁷³Fransız Medeni Kanunu'nda nişanlanma düzenlenmediği için, haklı bir sebep olmaksızın nişanın bozulması durumunda, haksız fiile ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Bkz. Gücün, **a.g.e.**, s.146-148.

3.2.1. HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİ

3.2.1.1. Genel Olarak

Genellikle nişanlılar, nişanlanmanın doğurduğu yakınlığın gereği ve çoğu zaman karşı tarafı memnun etmek ve bağlılığı arttırmak amacıyla, nişanlanmanın yapıldığı sırada veya sonradan birbirlerine çeşitli hediyeler verirler.

Medeni Kanununun 122. maddesi¹⁷⁴ gereği, “Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse nişanlıların birbirlerine veya anne ve babanın veya onlar gibi davrananların¹⁷⁵, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir”.

MK md.122’ye göre, nişanlılığın sona ermesi halinde hediyeler kendiliğinden iadeye tabi tutulmaz. Nişanlılık ilişkisi ortadan kalkınca her iki nişanlı da MK md.122’ye göre vermiş oldukları hediyelerin iadesini talep edebilirler. Hediyelerin iadesi talebi açısından nişanın kusurla veya kusursuz olarak sona erdirilmiş bulunmasının bir önemi yoktur¹⁷⁶. Nişanı kendi kusuruyla bozan veya bozulmasına sebep olan taraf bile hediyelerin iadesini talep etmek hakkına sahiptir¹⁷⁷. Zira, MK md.122 hükmünün konuluş amacı, nişanlılığın sona ermesinden sonra, bir tarafın, diğer tarafça kendisine verilen hediyeleri alıkoymak suretiyle sebepsiz zenginleşmesini önlemektir. Anılan

¹⁷⁴MK md.122 gerekçesi: “Maddede nişanı sona erdiren sebeplerin tek tek (bozulma, ölüm, gaiplik kararı şeklinde) sayılması yerine "Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse" ifadesi kullanılmıştır. Böylece nişanlılık evlenme dışında her ne sebeple sona ererse ersin bu madde gereğince hediyelerin geri verilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında "hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa" karşılığının sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri verilmesi öngörülmüştür. Birçok hâllerde aynen mevcut olmayan hediye mislen mevcuttur. Buna rağmen yürürlükteki hükme göre davalının sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre hediye yerine bir bedel ödemek suretiyle kurtulması, özellikle paranın değer kaybına uğradığı büyük oranlı enflasyonların yaşandığı dönemlerde haksız sonuçlara yol açmaktadır. Bu nedenle maddeye hediye sadece aynen bulunmamasının yeterli olmadığı, mislen mevcut ise yine davalının hediye mislen temin edip tazmin etmesi esası eklenerek, mislen ifası mümkün olmayan bir hediye söz konusu ise, o zaman bunun yerine değerinin sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre para olarak ödenmesi kabul edilmiştir.”, bkz. http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf

¹⁷⁵Serhan Gürsoy ve Harun Bulut, **Aile Mahkemesi Uygulaması**, 1.b., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004, s.47’den Yarg. 3.HD., T.28.12.1987, E.1987/6171, K.1987/12798, “Nişanlılık çok yakınları da, onun adına diğer nişanlıya hediye verebilirler. Verilen bu hediyeler, nişanlılık verdiği hediye olarak kabul edilmelidir.”.

¹⁷⁶Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.66; Tekinay, **a.g.e.**, s.26; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.60; Öztan, **a.g.e.**, s.44; Yarg.3.HD. 16.11.2011, E.2011/12811, K.2011/17817 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :22.04.2013).

¹⁷⁷Nihat Yavuz, **Uygulamada....a.g.e.**, s.218’den Yarg.3.HD., T. 29.04.1982, E. 1982/1847, K.1982/1921, “Hediyelerin iadesi davasında tarafların kusuru aranmaz”; Yarg.3.HD., T. 21.06.1993, E. 1993/4735, K.1993/11297, “Hediyelerin geri verilmesinde kusur aranmaz ise de, davacının anılan hediyeleri davalıya verdiğini ispatlamak zorunluluğu bulunmaktadır”.

madde, özel bir sebepsiz zenginleşme hükmü niteliğinde olup, sebepsiz zenginleşenin geri verme borcu, zenginleşmede kusurlu olup olmamasından bağımsızdır¹⁷⁸.

Hediyelerin iadesi hususunda taraflar arasında anlaşma sağlanamıyorsa “hediyelerin iadesi davası” açılır. Bu davanın nişanlı tarafa yöneltilmesi gerekli olup nişanlı küçük ise, mahkemede velisi veya vasisi tarafından temsil olunur¹⁷⁹. Ergin olan nişanlının kendisine karşı açılacağı yerde tarafların yakınlarına karşı açılırsa davanın husumet yönünden reddedilmesi gerekir¹⁸⁰.

3.2.1.2. Hediye Kavramı

Medeni Kanununun 122. maddesinde sadece “alışılmışın dışındaki hediyeler”¹⁸¹ kavramı yer almış olup, bu hediyelerin neler olduğu konusunda herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Bu nedenle alışılmışın dışındaki hediye tanımına nelerin gireceği doktrin ve uygulamaya bırakılmıştır.

Hediyenin geri verilmesi davası açılabilmesi için hediyenin alışılmışın dışında olması gerekir. Nişan dolayısıyla bir nişanlının diğer nişanlıya vermiş olduğu ekonomik değere sahip yani maddi değeri olan eşyalar geri vermeye konu olabilir¹⁸². Bunlar nişan yüzükleri, para, alışılmışın dışında sayılabilecek derecedeki ekonomik değer taşıyan mücevherler veya çeşitli eşyalar olabilir¹⁸³. Bunlar dışında, hediyeyi verebilmek için, kişi malvarlığının bir kısmını satmak zorunda kalmışsa ve bu durum kişinin mali durumunu aşırı şekilde etkilemişse, yine söz konusu hediye alışılmışın dışında hediye kavramına girer¹⁸⁴.

---

¹⁷⁸Koç, **a.g.e.**, s.156 dn.283.

¹⁷⁹Yarg. 3.HD., T.25.10.2005, E.2005/8289, K.2005/10771, “Nişan hediyelerinin iadesi davasının nişanlıya karşı açılması gerekir. Somut olayda olduğu gibi dava tarihinde taraf reşit değilse velisi marifetiyle temsil edilmesi gerekir” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :22.04.2013).

¹⁸⁰ Öztan, s. 75.

¹⁸¹Eski Medeni Kanununun 86. maddesinde “mutad dışı hediyeler” şeklinde kullanılmıştır.

¹⁸²Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.66; karşı. Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.48.

¹⁸³ Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 55; Koç, **a.g.e.**, s. 147; Yarg. 3.HD., T.11.7.2005, E.2005/6843, K.2005/7705 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :22.04.2013); Yarg.3.HD., T.17.2.2005, E. 2005/1117, K.2005/1395, “Altın ve ziynet eşyaları ise mutad dışı hediye olarak nitelendirilmektedir.” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

¹⁸⁴ Yarg. 3.HD., T.15.2.1993, E.1993/10457, K.1993/2105 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (ErişimTarihi :24.04.2013).

Ancak, nişan hediyelerinin iadesi davalarında, kullanılmakla eskiyen ya da tüketilen eşyalar olağan hediye olarak kabul edilmektedir¹⁸⁵.

Verilmiş olan hediyein olağan olup olmadığına hakim karar verecektir. Burada hakim bir hediyein alışılmış hediye olup olmadığına karar verirken, şu kıstasları göz önünde tutmalıdır: Hediyelerin verilmesi, “yöresel örf ve âdete göre” alışılmış olmalıdır¹⁸⁶, hediyein “verilme anındaki değeri çok fazla olmamalıdır”¹⁸⁷, hediyeler “evlenmenin yapılacağı inancı ile verilmiş olmalı”¹⁸⁸ ve hediyelerin “nişanlılara verilmiş olması” gerekir.

Nişanlıların birbirlerine örf ve adet gereği verdikleri çikolata, şekerleme, çiçek gibi şeylerin yanı sıra otobüs bileti, sinema bileti gibi ekonomik bakımdan önemsiz ve birlikteyken ısmarlanan yemek, çay, kahve gibi şeyler de olağan nitelikleri gereği iadeye tabi olmayacaklardır¹⁸⁹.

Hediyein değerinin çok yüksek olması onun alışılmışın dışı hediye olduğu yolunda karine teşkil eder. Ancak burada önemli olan Türkiye koşulları değil, tarafların koşullarıdır¹⁹⁰. Yargıtay’ın yerleşmiş içtihadına göre, “*Bir nişan hediyesinin alışılmış sayılabilmesi için, bunun yöresel örf ve adete göre verilen hediyelerden olması*

---

¹⁸⁵Yarg. 3.HD., T.11.7.2005, E.2005/6843, K.2005/7705; Yarg. 3.HD., T.08,07,2004, E.2004/6788, K.2004/7878; Yarg. 3.HD., T. 18.9.2001, E. 2001/6263, K.2001/7857, “Kullanılmakla eskiyen ya da tüketilen eşyaların iadesine karar verilemeyeceği gözetilmeden ayakkabı ve giyim eşyası vb. kullanılmakla eskiyen eşyaların bedeline hükmedilmesi de doğru değildir.”; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 48 dp.49a.

¹⁸⁶Yarg.3.HD.,T.15.2.1993, E.1993/10475, K.1993/2105 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

¹⁸⁷Yavuz, **a.g.e.** s. 1038’den Yarg. 3.HD., T. 14.12.2000, E. 2000/11484, K.2000/11639; Yarg. 3.HD., T.13.9.2004, E.2004/8060, K.2004/8345, “Bu hediyelerin verilmesi kişilerin mali durumlarını aşırı şekilde etkilemişse, örneğin, hediye verilebilmek için, kişi malvarlığının bir kısmını satmak zorunda kalmışsa hediye alışılmışın dışı hediye kavramına girer” <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 22.04.2013)..

¹⁸⁸ÖZTAN’a göre(s.66), “Hediyein verilmesindeki saik, resmi bir evlenme sözleşmesinin yapılacağı hususu olmalıdır. Bu bakımdan, evlilik dışı bir ilişkinin kurulması için verilen hediyeler, alışılmışın dışı da olsalar, keyfiyet geçerli olmayan bir nişanlanma sözleşmesine dayandığından, MK md. 122’ye göre geri istenemez.”

¹⁸⁹Doğan, **a.g.e.** s. 221.

¹⁹⁰Yarg. 3.HD., T.29.12.2003, E.2003/14773, K.2003/15157, Ömer Uğur Gençcan, **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Bilimsel Açıklama İçtihatları-İlgili Mevzuat**, C.I, 2.b, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s.1051-1052; Yarg. 3.HD., T.27.2.2003, E. 2003/1674, K. 2003/1826; Yarg. 3.HD., T.27.05.2002, E. 2002/5584, K. 2002/5991, “Nişanın bozulması nedeniyle hediyelerin geri alınması istemine ilişkin davalarda kusur aranmamakla birlikte dava konusu yapılan hediyelerin (ve özellikle ziyet eşyalarının) mutad olup olmadığının tesbiti konusunda sadece yöresel örf ve adetlerin varlığı yeterli olmayıp tarafların usulünce araştırılıp saptanacak mali ve sosyal durumlarının da dikkate alınması gerekir. Kaldı ki altınlar, mutad eşya kapsamında sayılmamaktadır.” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

hususunun yanında, bu gibi hediyelerin maddi değerinin de günün koşullarına göre fahiş olmayan hediyelerden bulunmasına bağlıdır ki, bu fahişlik olgusu da daha çok tarafların mali ve sosyal durumlarıyla ölçülünip sonuca göre karar verilmesi gerekir. Özellikle söz konusu hediyeyi veren nişanlının mali gücünü aşarak, örneğin büyük borç yükü altına girerek ya da malvarlığını elden çıkarmak suretiyle alıp verdiği hediye, onun yönünden fahiş olmayacağı kabulü düşünülemez. Aksi takdirde hediye verilen nişanlının haksız zenginleşmesine yol açılmış olur. Tarafların mali ve sosyal durumlarının da usulünce araştırılarak buna dair belirlemenin yöresel örf ve adet ölçüleri ile birlikte değerlendirilmesi ve günün koşullarına göre fahiş olup olmadığı hususu da gözetilmek suretiyle sonuca gidilmesi gerekir”¹⁹¹.

3.2.1.3. Hediyelerin Geri Verilmesinin Şartları

Hediyelerin talep edilebilmesi için, her şeyden önce, taraflar arasında geçerli bir nişan sözleşmesinin varlığı gerekir. Her iki taraf da bir nişanlanma sözleşmesinin mevcut olmadığını biliyor ve buna rağmen hediye veriyorlarsa, artık hediyelerin iadesi söz konusu olmaz¹⁹². Taraflardan biri durumu biliyor, diğeri bilmiyor ise, iyi niyetli tarafın iadeyi talep hakkı vardır¹⁹³. Hediyelerin verildiği sırada, her iki tarafın da nişanlılığın hükümsüzlüğünü bilmemelerine rağmen, sonradan bunu öğrenmiş bulunmaları halinde, verilen hediyelerin, karşılıklı olarak geri verilmesi gerekir¹⁹⁴.

Nişanlılığın istenen sonucu evlilik gerçekleştiğinde, nişanlılık döneminde verilen hediyelerin geri istenmeyeceği şüphesizdir. Nişanlılığın evlilik dışında hangi sebeple olursa olsun sona ermesiyle birlikte, tarafların nişanlılık süresince birbirlerine vermiş oldukları hediyelerin kazanılmasına yönelik hukuki sebep ortadan kalkacağından¹⁹⁵ ötürü hediyelerin geri verilmesi sonucunun ortaya çıkması da oldukça isabetlidir¹⁹⁶. Hatta MK md. 122/2’de “*hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır*” denilerek nişanlılık sebebiyle ortaya çıkan kazanmanın, nişanlılığın sona ermesi ile sebepsiz hale geleceği ve bunun da sebepsiz

---

¹⁹¹ Yarg. 3.HD., T.9.5.1994, E.1994/6159, K.1994/7437 (Çevrimiçi), Yarg. 3.HD., T.11.10.1993, E.1993/3340, K.1993/16194 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

¹⁹² Koç, **a.g.e.**, s. 132 dn.211.

¹⁹³ Tekinay, **a.g.e.**, s.26; Öztan, **a.g.e.**, s.64; Koç, **a.g.e.**, s. 132 dn.211.

¹⁹⁴ Tekinay, **a.g.e.**, s.26; Koç, **a.g.e.**, s. 132 dn 211.

¹⁹⁵ Altunkaya, **a.g.e.**, s.225; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 46; karşı. Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.40.

¹⁹⁶ Tekinay, **a.g.e.**, s.24; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.46; Öztan, **a.g.e.**, s.64.

zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği düzenlenmiştir. Buradaki sebepsiz zenginleşme, doktrinde “özel bir sebepsiz zenginleşme” olarak kabul edilmektedir¹⁹⁷.

Geri verilmesi talep olunacak şeylerin, hediye olarak verilmiş olması şarttır. TBK md.78/f.2 hükmü¹⁹⁸ gereğince ahlaki bir ödevin ifası için verilen şeyler hediye kavramına girmediği için iadesi talep olunamaz¹⁹⁹. Örneğin verilen ameliyat parasının iadesi istenemez (eksik borç)²⁰⁰. Hediyeler, nişan dolayısıyla ve nişanlanma sırasında veya nişanlılığın devam ettiği süre içerisinde verilmiş olan hediyelerdir. Bunun dışında, başka sebeplerle verilmiş olan hediyeler ile nişanlanmadan önce verilmiş hediyelerin geri verilmesi MK md.122 kapsamına girmez. Ancak nişandan önce, nişanlanmanın yapılacağı inancı ile verilen hediyeler de, nişanlılık içinde verilmiş hediye olarak kabul edilir²⁰¹. Nişanlılardan birinin, nişanlılık döneminde, kendi emeğini diğer nişanlıya özgülemesi de (örneğin, nişanlının bürosunda çalışması) “hediye” kavramının içine girmektedir²⁰². MK md.122'de adı geçen hediye kavramı, TBK md.285 anlamında bir bağışlama değildir.

Nişanlıların birbirlerine verdikleri hediye ve yaptıkları bağışların geri istenebilmesi için nişanlılık nedeniyle yapılması gerektiği Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir²⁰³.

---

¹⁹⁷Tekinay, a.g.e., s.25; Akıntürk/Karaman, a.g.e., s.46; Öztan, a.g.e., s.75; Feyzioğlu, a.g.e., s.47; Koç, a.g.e., s. 148.

¹⁹⁸ TBK md.78/f.2:“Zamanaşımına uğramış bir borcun ifasından veya ahlaki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmeler geri istenemez”.

¹⁹⁹“... tarafların hukuksal biçimde nişanlı olmamaları ve de evlilik dışı olarak bir araya gelmeleri ve bir süre karı-koca gibi yaşamalarını sağlamak için verilen şey geri istenemez. İktisapta bulunan kimsenin de haksızlık veya ahlaksızlıkla hareket etmiş bulunmasının geri alma bakımından bir önemi yoktur.”, Yarg. 3.HD., T.24.11.1998, E. 1998/10173, K. 1998/12105, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

Öztan, a.g.e., s.64; Feyzioğlu, a.g.e., s. 56. Örneğin nişanlısının annesi hastalanmış, hastane masrafları onların mali durumunu güçleştirmiş ve diğer nişanlı onlara bir miktar para yardımı yapmışsa bu hediye değildir, ahlaki bir borçtur, ahlaki borçlar ise tabii (eksik) borçlardandır; ödendikten sonra artık dava ile geri istenilemez (TBK md.78/2).

²⁰⁰ Öztan, a.g.e., s.64; Feyzioğlu, a.g.e., s. 56; Velidedeoğlu, a.g.e., s. 35-36; Eren, a.g.e., s. 85-86..

²⁰¹ Öztan, a.g.e., s.64; Feyzioğlu, a.g.e., s. 56-58; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, a.g.e., s.698; Yarg. 3.HD., T.13.11.1986, E.1986/3944, K.1986/10387, “Nikahsız karı koca gibi yaşamak amacı ile verilen hediyeler geri istenemez.”, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

²⁰²Koç, a.g.e., s. 133; Öztan, a.g.e., s.64; Altunkaya, a.g.e., s.225-226.

²⁰³Yarg. 3.HD., T.28.9.1981, E. 1981/3855, K. 1981/4304, “Dava dilekçesinde davalıya nişan hediyesi olarak verilen taşınmaza ait kaydın nişanın bozulması nedeniyle iptali istenilmiştir. Mahkemece davanın reddi cihetine gidilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir... Taraflar arasında nişanlılık bağının kurulduğu ve sonradan nişanın bozulduğu tanık sözleri ile saptanmıştır. Nişanlıların birbirlerine verdikleri hediye ve yaptıkları bağışın nişanlılık nedeni ile yapıldığı asıldır. Tapu kaydında yalnızca kayıtsız şartsız ve bedelsiz olarak hibe edildiğinden söz edilmesi nişanlılık döneminde yapılan bu tasarrufun, nişan hediyesi olarak yapılmadığının kabulüne yetmez. Davalı taraf

3.2.1.4. Nişanlıların Birbirlerine Verdiği Mektup ve Fotoğraflar

Nişanlıların birbirlerine göndermiş veya vermiş oldukları mektuplar ile fotoğrafların geri verme konusu olup olmayacağı doktrinde tartışılmaktadır.

Doktrinde hakim olan görüş, bu tür eşyaların da, geri verilmesi gerektiğini kabul etmektedir. Bu görüşü savunan bazı yazarlar²⁰⁴, manevi değeri olan bu tür eşyaların, hediye kavramı içinde kabul edilerek geri verilmesinin istenebileceğini ileri sürmektedirler. Bu görüşe temel dayanak olarak da MK md.24 hükümlerinde düzenlenen “kişiliğin korunması” kavramı gösterilmektedir.

Diğer bir görüş ise²⁰⁵, mektup ve fotoğrafların hediye kavramına girmediğini, bu yüzden de geri vermenin konusu olamayacağını ileri sürmektedir.

Fotoğraf ve mektupların geri verilmesinin uygun çözüm olmayacağı hallerde, mesela fotoğrafta iki taraf da bulunuyorsa, bunların geri verilmesi yerine yok edilmesinin istenebileceğini ileri süren görüşler de mevcuttur²⁰⁶.

Kanımca, mektup ve fotoğrafların iadesi MK md.122'ye göre talep edilemez. Zira bu durumda MK md.122'nin aradığı şartlar mevcut değildir. MK md.122, karşılıksız yapılan kazandırmaları kapsamakta ve malvarlığında verilen hediye dolayısıyla bir artış aranmaktadır. Mektup ve fotoğraflar, malvarlığında bir artış meydana getirmez. Mektup ve fotoğraflarımız kişiliğimizin bir parçası olduğundan kişiliğin korunması kapsamında iadesi MK md.24'e dayanılarak talep edilebilir.

3.2.1.5. Hediyelerin İadesini Talep Edebilecek Kişiler

Önceki Medeni Kanununun 86'ncı madde kapsamı, 14.11.1990 tarih ve 3678 sayılı Kanun ile genişletilerek hediyelerin iadesini isteyebilecek kişiler konusunda önemli bir düzenleme yapılmıştır²⁰⁷. Bu değişiklik ile nişanın bozulması nedeniyle

---

aksini de ileri sürüp yapılan hibenin nişandan başka bir nedeni olduğunu da kanıtlayamamıştır. Bu itibarla hükmün BOZULMASINA oy çokluğuyla karar verildi.” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :22.04.2013)

²⁰⁴Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.52; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 42; Öztan, **a.g.e.**, s.75-76.

²⁰⁵ Tekinay, **a.g.e.**, s.28.

²⁰⁶Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 53.

²⁰⁷ RG.23.11.1990, S. 20704 bkz. <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/399.html>

hediyelerin geri verilmesini isteyebilme hakkı nişanlılardan başka, onların ana ve babalarına ve hatta ana baba gibi hareket eden kişilere de tanınmıştır²⁰⁸.

Burada önemli olan nokta, hediyelerin nişanlılara verilmesi gerektiğidir. Nişanlıların, onların ana babalarının veya ana baba yerine hareket eden şahısların, diğer nişanlının ana babasına veya ana baba yerine geçen şahıslara verdiği hediyeler, nişanın sona ermesi halinde MK md.122'ye dayanarak geri istenemezler²⁰⁹.

Bu durumda, nişanlıların yakınlarına karşılıklı verilen hediyeler, tarafların evleneceği düşüncesiyle verildiğine göre, gerçekleşmeyen sebep dolayısıyla sebepsiz kazanım vardır. Bu yüzden Borçlar Kanununda (TBK md.77 vd.) düzenlenen sebepsiz zenginleşme kurallarına göre hediyelerin iadesi istenmelidir. Ancak süre olarak TBK md.82'deki hak düşürücü süreler değil, MK. md.123'deki 1 yıllık özel zamanaşımı süresi uygulanmalıdır²¹⁰.

Ana baba gibi davranan kimselere, nişanlının amcası, dayısı, halası veya teyzesi örnek olarak gösterilebilir.

Nişanlılardan birinin veya her ikisinin ölmesi durumunda ise, ölen nişanlının mirasçıları, hediyelerin geri verilmesini isteyebilir²¹¹.

3.2.1.6. Hediyeleri Geri Verme Tarzı

MK md.122/f.2'de kendisinden hediye geri istenen tarafın geri verme yükümlülüğünün nasıl olduğu düzenlenmiştir. Bu hükme göre, *“Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.”*

---

²⁰⁸Yavuz, **a.g.e.**, s.1002'den Yarg. 3.HD., T.26.10.1998, E.1998/10792, K.1998/11234.

²⁰⁹MK md.122'ye göre, hediyelerin iadesini isteyebilecek kişilerin kapsamı genişletilmiştir. Ancak, bu kişilerin hediyelerin iadesini isteyebilmeleri, sadece bu hediyeleri, nişanlılarına vermiş olmaları halinde söz konusudur. Nişanlıların, onların ana babalarının veya ana baba yerine hareket eden üçüncü şahısların diğer nişanlının ana babasına veya ana baba yerine geçenlerine verdiği hediyeler, nişanın sona ermesi halinde MK.m.122'ye dayanarak geri istenemezler. Bu durumda, ancak, şartları varsa, bağıştan rücuca ilişkin hükümlerin uygulanması mümkündür (TBK md.295).

²¹⁰Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.60; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 57; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s..44; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.66; Koç, **a.g.e.**, s.143-144-145.

²¹¹Tekinay, **a.g.e.**, s.30.

3.2.1.6.1. Hediyelerin Aynen İadesi

Geri verme zamanında hediyeler aynen mevcut ise, aynen geri verilmesi gerekir²¹².

Hediyeyi alan nişanlı hediyeyi kullanmış veya iyi niyetle kısmen veya tamamen karşılıksız olarak elden çıkarmış ise, hediyelerden geriye ne kalmışsa sadece onu geri vermekle yükümlüdür (MK md.122/2)²¹³.

Hediyeler iyi niyetle elden çıkarılmışsa artık aynen geri verilmesi söz konusu olmaz. Ancak hediye elden çıkmış olmakla birlikte, karşılığında malvarlığına bir değer girmişse (örneğin hediyein yerini satış bedeli, trampa edilen eşya ve benzeri bir ikame değer almışsa) bunun geri verilmesi istenebilir²¹⁴.

Buna karşılık, hediyeyi alan nişanlı bunu kötü niyetle elden çıkarmış ise hediyein tam değerini tazmin etmesi gerekir.

Hediyeyi aynen geri verme borcunu kusuruyla imkansız hale getiren nişanlı, Türk Borçlar Kanunu'nun 112. maddesinin kıyas yoluyla uygulanması sonucunda, diğer tarafın uğradığı olumlu (müsbet) zararları gidermekle yükümlü olduğu kabul edilmelidir²¹⁵.

Hediyein verilmiş biçimi ahlaka aykırılık teşkil ediyorsa, örneğin kız nişanlıyı cinsel ilişkiye razı etme gibi, artık verilen bu hediyein geri istenemeyeceği Yargıtay tarafından belirtilmiştir²¹⁶.

3.2.1.6.2. Hediyelerin Mislen İadesi

Nişanın bozulması anında, hediyein aynen nişanlının malvarlığında bulunmaması halinde, hediyein mislen temini yoluna gidilir. Mislen iade, hediyein miktar veya sayı olarak iadesidir. Örneğin, nişanlı hediye saati veya burma bileziği kaybetmiş ya

²¹²Yavuz, **a.g.e.**, s.1044-1045'dan "...Dava dilekçesinde nişan hediyelerinin aynen mümkün olmadığı takdirde infaz sırasındaki değerinin istenmiş olmasına göre, dava tarihindeki değerinin iadesine karar verilmesi doğru değildir. Hediyelerin aynen, olmadığı takdirde takip tarihindeki değerinin (İİK md.24) iadesine karar verilmesi gerekir. Bu itibarla karar düzeltme isteği yerindedir.", Yarg. 3.HD., T.19.2.1998, E.1998/12606, K.1998/1636.

²¹³Tekinay, **a.g.e.**, s.30; Akıntürk, **a.g.e.**, s..49; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 58.

²¹⁴Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.772.

²¹⁵Öztaş, **a.g.e.**, s.73 dn.218.

²¹⁶Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.700 dn.79; YHGK, T.22.5.1968, E.1968/6-393, K.1968/409 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.04.2013). Aynı yönde karar için bkz. Koç, **a.g.e.**, s.153 dn.271.

da satmışsa, aynı cinsten bir saat veya burma bilezik satın alarak geri verme borcunu yerine getirecektir²¹⁷. Yaygın hediye türü olan takılar borçlu tarafından elden çıkartılmışsa, aynı miktar ve sayıda benzer takıları iade etme yükümlülüğü vardır²¹⁸. Nitekim, Yargıtay'ın bir kararında²¹⁹ yaptığı değerlendirmede, nişan hediyesi olarak alınan altınlar mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanması gerektiği kabul edilmiştir.

3.2.1.6.3. Hediyelerin Sebepsiz Zenginleşme Hükümlerine Göre İadesi

MK md.122/2 gereği, hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır. Sebepsiz zenginleşme, haksız olarak başkası aleyhine zenginleşen kimsenin, bu zenginleşmeyi iade etmesi amacını güder. Burada hukuk düzeni, malvarlığı sebepsiz olarak bir başkası aleyhine zenginleşen yani artan kişiye, bu artış ve zenginleşmeyi iade borcu yüklemiştir²²⁰. Borçlar Kanununda sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümler, genel hükümler arasında düzenlendiği için, aksine hüküm bulunmadıkça, diğer özel hukuk alanlarında, özellikle aile ve eşya hukukunda da uygulanır.

TBK md.77 hükmüne göre, hediyelerin iadesinde sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanması, sadece aynen iadenin mümkün olmadığı durumlarda değil, mislen iadesinin de mümkün olmaması halinde gündeme gelebilecektir.

MK md.122, sebepsiz zenginleşme yasağının yaptırımıdır. Zenginleşmenin kapsamı nişanın sona erdiği tarihe göre belirlenir. Hediyelerin değeri üzerinde anlaşmazlık doğduğu takdirde, bilirkişi görüşüne başvurulur (HMK md. 266).

---

²¹⁷“Davada, nişan hediyelerinin “aynen”, olmadığı takdirde karşılığı olan 1.450.000.000.- TL' nin davalıdan tahsili talep edilmiştir. Mahkemece; davanın kısmen kabulü ile 1.120.000.000.-TL'nin davalıdan tahsiline karar verilmiş, ancak aynen iadesine ilişkin hüküm kurulmamıştır. Kararı davalı vekili temyiz etmiştir. Hakim tazminatın türünü “aynen tazmin”, “zarar gören şeyin zarar verene bırakılması yoluyla tazmin”, “para ile tazmin” ve “irat şeklinde tazmin” olarak tespit edebilir. Zarara uğrayan aynen tazmin istediği ve bu da imkansız ve fahiş masraflar gerektirmediği takdirde aynen tazmine hükmedilmelidir. Aynen tazmin, misli eşyalarda uygulanır. Dava konusu hediyeler altın, cep telefonu ve kol saati olduğuna göre her zaman temini mümkün olan misli eşyalardandır ve davalı da aynen iadeye hazır olduğunu belirtmiştir. Bu durumda, davacı öncelikle aynen iadeyi istediğine göre mahkemece aynen iadeye karar verilmesi gerekirken hediyelerin dava tarihindeki değerine hükmedilmesi doğru görülmemiştir.”, Yarg. 3.HD., T.06.07.2004, E. 2004/7303, K. 2004/7634 (Çevrimiçi)<http://www.kazanci.com>(Erişim Tarihi :24.04.2013).

²¹⁸M. Ahmet Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 4-5.

²¹⁹Yavuz, **a.g.e.**, s.1044-1045'den Yarg. 3.HD. T.21.4.1998, E.1998/3470, K.1998/4439; Yarg. 3.HD. T.11.7.2005, E.2005/6843, K.2005/7705.

²²⁰Eren, **a.g.e.**, s. 803.

3.2.1.7. Hediyelerin Geri Verilmesinin Talep Hakkının Niteliği

Hediyeler nişan sebebiyle verilmekle karşı tarafın mülkiyetine geçmiştir. Artık hediye veren nişanlının o şey üzerinde bir ayni hakkı kalmadığı içindir ki; hediye ancak bir alacak davası açarak isteyebilir²²¹.

Hediyeyi alan bunu bir üçüncü kişiye satıp zilyetliğini veya mülkiyetini devretmişse, hediyeleri geri isteyen nişanlının bu hakkını üçüncü kişiye karşı ileri sürmesi mümkün değildir; çünkü hediye üzerinde bir ayni hakkı bulunmamaktadır. Bu konuda üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmaması yani satın aldığı şeyin satıcıya nişan hediyesi olarak verildiğini öğrenmesi sonucu değiştirmez²²².

3.2.1.8. Başlık Parası Sorunu

Uzun yıllardan beri Medeni Kanun'da başlık parasına ilişkin herhangi bir yasal düzenleme olmadığından²²³ dolayı bu konu karşımızda ciddi bir sosyal ve hukuki sorun olarak durmaya devam etmektedir.

“Kalın”, “ağırlık” ile “cihaz” veya “çeyiz” tıpkı “başlık parası” gibi özellikle kırsal kesimde yaşayan ve nişanlı erkek tarafından, nişanlı kızın babasına verilen hediyeler, arasında sayılmaktadır²²⁴.

Kalın, kızın çeyizini sağlamak amacıyla, erkek tarafından verilen bir miktar para veya eşyadır. Ağırlık, aynı amaçla verilen maldır. Drahoma ise, bunun tam aksine, gayrimüslimlerde kız tarafından erkek nişanlıya verilir²²⁵.

Başlık ise²²⁶, erkek nişanlı tarafından evlenmenin gerçekleşmesini sağlamak amacıyla nişanlı kızın babasına verilen bir miktar paradır. Bu müessesenin kökleri,

²²¹Tekinay, **a.g.e.**, s.30; Öztan, **a.g.e.**, s.73; Koç, **a.g.e.**, s.154; Yarg. 3.HD., T.26.12.2005, E.2005/13403, K.2005/14367 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

²²²Yarg. 3.HD., T.14.12.1992, E.1992/2853, K.1992/20629 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013); Öztan, **a.g.e.**, s.73; Koç, **a.g.e.**, s.154-155; Tekinay, **a.g.e.**, s.30.

²²³Başlık, 25.11.1920 tarih ve 55 sayılı Düğünlerde Men'i İsrifat Kanunu ile yasaklanmıştır. Bu Kanunun 1. maddesine göre, "Düğünlerde çeyizin sergilenmesi, erkeğin ikiden çok elbise vermesi, bir günü aşkın süreli çalgı çaldırılması ve ziyafet verilmesi, ağırlık (başlık) ve hediye verilmesi, köçek oynatılması gibi aşırı harcamalar yasaktır". Anayasa Mahkemesi bu kanunu 20.9.1966 tarih ve 156/34 numaralı kararı ile iptal etmiştir. Kanun için Bkz. <http://www.tbmm.gov.tr>

²²⁴Koç, **a.g.e.**, s.161; Tekinay, **a.g.e.**, s.30; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.48.

²²⁵Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.42-43; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.700.

²²⁶Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.48; Koç, **a.g.e.**, s.159; HATEMİ/SEROZAN, başlığın kıza değil, babasına veya ev reisine verildiğini; bir kızın ataerkil bir aileden evlenerek başka bir aileye gitmesi nedeniyle kıza o zamana kadar yapılan giderlerin ve onun iş gücünden yoksun kalınmasının telafisi

eski Orta Asya Türk toplumlarına kadar uzamaktadır²²⁷. Maalesef toplumdaki sosyo-ekonomik gelişmeler ve Medeni Kanunun temel ilkeleri bu müesseseyi tamamen kaldırmada başarılı olamamıştır²²⁸.

Başlık parasının iadesi ile ilgili değişik görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre²²⁹, başlık parası TBK md.27 gereğince ahlak ve adaba aykırılık nedeniyle batıl sayılmalıdır. Verilen başlığın geri istenmesi sorununun çözümünde, başlığın ahlaka aykırı bir amaçla verilmiş olup olmadığı önemlidir. Ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şeylerin geri istenememesine ilişkin TBK md. 81 yorumlanırken, hakkın kötüye kullanılması yasağı (MK md.2/2) göz önünde tutulmalıdır. Ahlaka aykırı amacın sadece “alan” da olduğu ve “veren” in ise sadece “evlenme” amacı güttüğü kabul edilirse, TBK md. 81’in uygulanmaması gerektiği sonucuna varılabilir. Bu takdirde, ancak başlığı veren davacının, borçlu olmadığını bilerek, başlığı kendi isteğiyle verdiği davalı tarafından ispat edilirse, TBK md. 78 birinci cümlesinin zıt anlamının yorumundan çıkan sonuç gereğince, başlığın geri verilmesi davası reddedilebilir. Bu olasılık bir kenara bırakılırsa, hediye değil, “başlık” olarak değerlendirilen ödemeler -nişanlılık evlenmeyle sona ermiş olsa bile- geri istenebilir. Bunun dışında, iki tarafın amacının ahlaka aykırı olduğu varsayılırsa, başlığın geri verilmesi talebi reddedilecektir.

Görüşlerine katıldığım başka bir yazara göre ise²³⁰, MK md.122’ye göre iadesi talep olunacak hediye, nişanlıya verilen hediye olduğu için, başlık parası, MK md.122 anlamında bir hediye olmayıp, nişanın bozulması durumunda, bu paranın geri alınabilmesi MK md. 122’ye göre mümkün olmamalıdır. Bununla birlikte, ödenen başlık parasının iadesinin, Kanunda düzenlenmemiş olması, ortada hakkaniyete aykırı bir durumun var olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. İyi niyetle ve evlenebilmek için verilmesinin gerekli olduğuna inandığı için, başlık parası veren nişanlının, nişan bozulduktan sonra bir anlamda cezalandırılması, hakkaniyet kuralıyla bağdaşmaz.

---

amacıyla düşünülen bir bedel olduğu için, her iki bakımdan da, başlık ödenmesinin doğru bir uygulama sayılamayacağını belirtmektedirler (s.66).

²²⁷Hıfzı Timur, **Eski Örfi Hukukumuzda Nişanlanma ve Kalım Müessesesi**, İstanbul, 1994, s.1140.

²²⁸Öztan, **a.g.e.**, s.67.

²²⁹Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.68.

²³⁰Öztan, **a.g.e.**, s.71.

Bu sebeple, alışılmışın dışındaki başlık parası diğer nişanlıya veya onun adına babasına çeyiz olarak verildiği ispat edildiği takdirde, bu paranın söz konusu maddede öngörülen ve nişanın bozulması durumunda geri verilmesi gereken hediyeler kapsamında kabul edilmesi gerekir. Aksi takdirde Medeni Kanununun 122. maddesinin birinci fıkrasına göre değil, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre (TBK md.77 vd.) geri istenebilmesi gerekir²³¹.

Başlık parasına ilişkin yasal boşluk ise Yargıtay kararları ile doldurulmaya çalışılmaktadır.

Yargıtay'ın başlık parası ödeme taahhütlerini ahlaka aykırı ve batıl sayan kararları²³² yanında, son dönemlerde başlık parasını nişan hediyesi kapsamında değerlendirdiği kararları da mevcuttur²³³.

---

²³¹Koç, **a.g.e.**, s.161; Öztan, **a.g.e.**, s.71.

²³²“Kızın babasının, evlenmeye razı olmasının karşılığı olarak, başlık adı altında aldığı mal veya para...hukuka aykırı düşeceğinden, bunu sağlayan bağıt ve taahhütler de hükümsüz sayılmalıdır.”, Yarg. 11.HD., T.11.2.1980, E.1980/620, K.1980/620 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.04.2013);

“Anlaşmazlığın konusu, başlık karşılığında verilen bononun, iptali gerekip gerekmeyeceği noktasında toplanmaktadır. Bu itibarla başlık ediminin hukuk ve genel ahlak açısından kısa bir incelemesini yapmak, soruna çözüm getireceği düşüncesiyle faydalı görülmüştür. 1 - Başlık edimi hukuka aykırıdır: Gerçekten uzun aşamalardan sonra asrımızın ulaştığı medeni ölçüler içinde insanın kişisel eylem ve davranış özgürlüğü önemli bir yer tutmaktadır. Bu özgürlük, değişik değerlerden birini seçmek, davranışlarına belli bir yön çizmek gibi olumlu biçimde veya iradesini duygusal ya da eylemsel yönden sınırlayan dış etkenlerden kaçınmak ve korunmak suret ile olumsuz davranışlar halinde görülür... 2 - Başlık, genel ahlak kurallarına da aykırıdır: Denebilir ki, başlığın kaynağında gelenekler (örf ve adet) vardır. Ancak örf ve adetin tanıdığı bir müessesenin yöresel olması veya pozitif hukuka aykırı düşmesi halinde bu kuralın uygulama olanağı kalmaz. Bu itibarla Türk Toplumunun başlık konusunda gösterdiği tarihi gelişim, sorunun çözümünde önemli bir yer tutacaktır... Kaldı ki, ahlaka, adaba ve yasaların buyurucu hükümlerine aykırı düşen bir işlemin, sosyal hayatın güveni ve devamlılığı amacına uygun biçimde oluşması gereken ve herkesçe uyulmak ve kararlı bir nitelik kazanmak suretiyle oyunun benimsediği teamül şeklinde nitelendirilmesi olanaksızdır. Esasen borç doğuran eylemin ahlaka aykırılığını tarafların bilmemeleri veya kültürel ve sosyal yaşantıları itibariyle bunun ahlaka aykırılığını takdir olanağından yoksun bulunmaları, halkın dürüst ve makul düşünen çoğunluğu tarafından ahlaka aykırılığı kabul edilen işlemin nitelik ve etkinliğini değiştirmez.”, Yarg. 11.HD., T.15.11.1976, E.1976/4887, K.1976/4912 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.04.2013).

²³³“Nişanlıların nişanlılık süresinde birbirlerine verdikleri eşya, para (hatta başlık parası) nişan hediyesidir. Bu konuda fiili karine vardır.”, YHGK, T.12.03.2003, E.2003/3-118, K.2003/158 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.04.2013); “Davacı nişanlının, kalın namı altında, davalı nişanlısına verdiği 3000 TL’si hediye niteliğinde olup, EMK md.86 (MK md.122) uyarınca karar verilmek gerektiğinden, EBK md.19 ve 65 (TBK md.26 ve 81) hükümlerinden bahisle, istirdadın caiz olmadığına karar verilmesi yolsuzdur.”, Yarg. 6.HD., T.20.10.1961, E.1961/2547, K.1961/14627 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :24.04.2013).

3.2.1.9. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasında İspat Yükü

Hediyelerin geri verilmesi davasında davacı taraf, hediyelerin verildiği sırada geçerli bir nişanlılık ilişkisi olduğunu, hediyelerin nişanlılık sebebiyle verildiğini ve alışılmışın dışında olduklarını ispatlayacaktır. Davalı nişanlı ise, hediyelerin olağan olduğunu veya nişanlılık ilişkisi sebebiyle verilmediğini ispatlayacaktır. Bu dava da tıpkı maddi ve manevi tazminat davalarında olduğu gibi, tanık dahil her türlü delille ispat olunabilir²³⁴. Ancak en çok bilirkişiye başvurulmaktadır²³⁵.

3.2.2. MADDİ TAZMİNAT

3.2.2.1. Genel Olarak

Maddi tazminat Medeni Kanununun 120'nci maddesinde düzenlenmiştir. Sözü geçen maddeye göre, *“Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde, kusurlu olan taraf diğerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı maddi fedakarlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır.*

Tazminat istemeye hakkı olan tarafın ana ve babası veya onlar gibi davranan kimseler de, aynı koşullar altında yaptıkları harcamalar için uygun bir tazminat isteyebilirler”.

Maddenin lafzından da anlaşılacağı gibi, maddi tazminat nişanın bozulması durumunda söz konusu olmaktadır. O halde, nişanlılık ilişkisi başka bir sebeple, örneğin ölüm, gaiplik veya anlaşmayla sona ermişse, tazminat istenemez²³⁶.

---

²³⁴“Her iki taraf tanıkları yakın akraba olduğuna ve davacı taraf tanık anlatımları geçerli kabul edildiğine göre davalı taraf tanıklarının da anlatımları geçerli kabul edilmelidir...İddia ispat edildikten sonra yemin teklif edilemez.”, Yarg. 3HD. T.15.11.2005, E.2005/8260, K.2005/11764 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.4.2013).

²³⁵ Yarg. 3HD. T.13.12.2004, E.2004/13563, K.2004/13776 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.04.2013); Yarg. 3HD. T.27.5.2002, E.2002/5584, K.2002/5991 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.4.2013). Yargıtay bu kararında bilirkişinin sıfatının belirsiz olmasını bozma nedeni saymıştır.

²³⁶ Veysel Başpınar, “Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları**, 2003, C.52, S.3, <http://www.ankara.edu.tr/browse/1093/1672.pdf> (Erişim Tarihi: 2.4.2014), s.82; Ergün, **a.g.e.**, s.123.

Maddi tazminat ancak aşağıda ayrıntılı şekilde inceleneceği üzere nişanı tek taraflı bir irade beyanı ile ve haklı bir neden olmaksızın bozan veya nişanın bozulmasına kendi kusuru ile neden olan (örneğin bir zührevi hastalık) nişanlıdan talep edilebilir²³⁷.

3.2.2.2. Maddi Tazminatın Şartları

Nişanın bozulması nedeniyle maddi tazminat her durum için değil, belirli şartların birlikte gerçekleşmesi durumunda istenebilir²³⁸:

3.2.2.2.1. Nişanın Haklı Bir Sebep Olmaksızın Bozulması

Medeni Kanunda “haklı sebep” kavramına nelerin girdiği açıkça belirtilmemiş olup hangi hallerin nişanın bozulması için haklı sebep sayılacağı tamamen hakimin takdirine bırakılmıştır.

Hakim ileri sürülen sebebin haklı olup olmadığını takdir ederken, her durumun kendine özgü özelliklerini, özellikle nişanlıların içinde yaşadıkları sosyal çevreye, eğitim seviyelerine, sosyal statülerine, toplumun görüşlerine, örf ve adetlerine bakmalı, söylenen sözlerin veya takınılan tavırların gerçek anlamını araştırmalıdır²³⁹. Hakim nişanı bozma sebebinin önemli olup olmadığı konusundaki takdir yetkisini kişisel eğilimlerine ve hayat felsefesine göre değil, toplumda ve özellikle nişanlıların mensup buldukları sosyal çevrede kabul gören ortak değer yargılarına, kanaatlere ve düşünüş tarzlarına bakarak kullanmalıdır. Haklı sebepler sınırlı sayıda olmadığından dolayı, hakim takdir yetkisini objektif bir biçimde kullanarak hangi hallerin haklı sebep sayılacağına karar verebilir²⁴⁰.

Genellikle doktrinde şu haller haklı sebebe örnek gösterilmektedir²⁴¹: Sadakatsizlik, nişanlıya veya yakınlarına karşı küstahça davranışlar, kavgacılık, kötü hayat sürme, tembellik, evlenmenin devamlı olarak ve sebepsiz geciktirilmesi, nişanlılardan birinin uzun süren bir hastalığa veya ağır bir sakatlığa uğraması, dolandırıcılık, kumarbazlık, ayyaşlık, taraflardan birinin ana veya babasının aile düzenine karşı ağır

---

²³⁷Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 32; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.59.

²³⁸Koç, **a.g.e.**, s.81-82.

²³⁹Öztan, **a.g.e.**, s. 77; Tekinay, **a.g.e.**, s.38; Koç, **a.g.e.**, s.84.

²⁴⁰Tekinay, **a.g.e.**, s.39; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.54; Öztan, **a.g.e.**, s. 78.

²⁴¹Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.47-48; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.59-60; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.768; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 32;.

derecede saygısız hareketleri (ananın zina etmesi, babanın başka bir kadınla metres hayatı yaşaması gibi), nişanlılardan birinin cezai bir mahkumiyete çarpılması veya önceki bir mahkumiyetini gizlemesi, diğer nişanlıyı manen ve maddeten ihmal etmesi.

Doktrinde haksız sebebe örnek olarak ise, aralarında anlaşmazlık ve nişanlısının kusurlu davranışı bulunmamasına rağmen bir nişanlının sırf başkasıyla nişanlanabilmek için nişanı bozma gösterilmektedir²⁴².

Doktrinde verilen bu örneklerden başka Yargıtay da bazı halleri haklı sebep saymaktadır: Nişanlılardan birinde bulaşıcı bir hastalığın saptanması²⁴³; nişanda, örf ve adete uygun olarak düğün için verilmesi kararlaştırılan şeylerin verilmemesi²⁴⁴; nişanlı kızın başkasına kaçması²⁴⁵.

Bunun dışında, Yargıtay²⁴⁶, "*Davalı nişanlı kızın, nişan töreni sırasında takı takmaları için ayrı bir bölümde oturan ve içki içerek eğlenen erkek davetlilerin yanına gitmeyi bazı düşüncelerle kabul etmemesi üzerine, davacı olan nişanlı erkeğin, nişan töreninin yapıldığı yeri terk ederek nişanı bozmasını*" haklı bir sebebe dayandırmamaktadır.

Hakim taraflar arasındaki nişanlılığın sürdürülüş biçimini de göz önünde tutarak nişanın bozulmasının haklı sebebe dayanıp dayanmadığına karar verebilir. Birbirlerine karşı çok samimi davranan nişanlılar bakımından bir söz veya davranışın, nişanın bozulmasında haklı sebep olarak değerlendirilmesi mümkün olmazken, ciddi ve mesafeli ilişkilerde, aynı söz veya davranış aksi yönde değerlendirilebilir²⁴⁷.

Bir nişanlı nişanlanmadan önce, diğer nişanlı hakkında bildiği şeylere dayanarak nişanı bozarsa, söz konusu nedenler artık "haklı sebep" olarak değerlendirilemez. Örneğin, bir nişanlı, nişanlanmadan önce, nişanlısının maddi durumunun iyi

---

²⁴² Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.768.

²⁴³ Senai Olgaç, **a.g.e.**, s.89'dan YHGK T.6.6.1951, E.1951/200, K.1951/131.

²⁴⁴ **a.g.e.**, s. 90'dan Yarg. 2.HD., T.16.7.1933 (Sayıları belirtilmemiş).

²⁴⁵ **a.g.e.**, s. 90'dan Yarg. 6.HD., T.14.1.1966, E.1966/4728, E.1966/112.

²⁴⁶ Yarg. 3HD. T.16.3.1981, E.1980/1449, K.1981/1382 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.4.2013)

²⁴⁷ Koç, **a.g.e.**, s.84.

olmadığını bilmesine rağmen nişanlanmış fakat sonradan nişanı bu sebepten dolayı bozsa, bu durum “haklı sebep” olarak ileri sürülemez²⁴⁸.

Nişanın bozulması sonucunu doğuran sebebin haklı sayılması için mutlaka da diğer tarafın kusurundan ileri gelmiş olması gerekmez. Kusur olmaksızın dahi haklı bir sebep mevcut olabilir. Örneğin nişanlılardan birinin uzun süren bir hastalığa yakalanması veya ağır bir maluliyete uğraması gibi²⁴⁹.

3.2.2.2.2. Davalının Nişanın Bozulmasında Kusurlu Olması

Maddi tazminat, nişanın taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulması durumunda da talep edilebilir. Başka bir ifadeyle, nişanlı ya kendi kusuru yüzünden nişanın bozulmasına sebebiyet vermiş olmalı ya da nişan diğer tarafın kusurlu davranışıyla bozulmuş olmalıdır²⁵⁰.

Örneğin, nişanlılardan biri başkalarıyla aşk hayatı yaşasa, nişanlısının aile üyelerine karşı saygısızlık etse veya içki ve kumara aşırı düşkün olmak gibi tutum ve davranışlarıyla diğer tarafın nişanı bozmasına sebebiyet vermiş olsa, nişan kendi kusuru yüzünden bozulmuş olur²⁵¹.

Nişanlılardan birinin, diğer nişanlının kumarda bütün servetini kaybetmiş veya kendi kusuruyla zührevi bir hastalığa yakalanmış olması gibi bizzat kendi kusurundan doğan bir sebeple nişanı bozması durumunda da nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulmuş olur²⁵².

Görüldüğü gibi, kusur²⁵³ ilkesi maddi tazminat talep edilebilmesinin temelini oluşturan unsurlardan biridir.

Tıpkı manevi tazminatta olduğu gibi²⁵⁴, tazminat isteyen nişanlının kusurunun diğer nişanlıninkinden daha az olmasının yeterli olacaktır. Başka bir ifadeyle, kişinin

---

²⁴⁸Öztan, **a.g.e.**, s.78.

²⁴⁹Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.47; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.60; Gücün, **a.g.e.**, s.149.

²⁵⁰Tekinay, **a.g.e.**, s.34; .

²⁵¹Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 51-52.

²⁵²Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.60; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.48; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 32.

²⁵³Doktrin ve uygulamadaki hakim görüşe göre, hukuk düzeninin kınadığı, kısaca hoş görmediği davranış biçimine kusur denir. Kusur her şeyden önce, hukuka aykırı bir davranış gerektirir. Bu sebeple, kusurlu olan bir davranış, daima hukuka aykırı bir fiildir. Kusura dayalı sorumluluk hukukunda, benzer durum ve şartlar altında bulunan kişilerden beklenen ortalama davranış biçimine uymayan, ondan ayrılan davranış biçiminin niteliği, kusur olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Eren, **a.g.e.**, s.529-530.

tamamen kusursuz olması değil, nişanın bozulmasını haklı kılacak bir kusurunun olmaması aranır.

Nişanın bozulması halinde açılacak bu dava bir haksız fiil davası olmayıp, aile hukuku sahasına giren bir ilişkiden doğan bir alacak davasıdır²⁵⁵.

3.2.2.2.3. Davacının Nişanın Bozulması Sebebiyle Zarara Uğramış Olması

Maddi tazminatla karşılanmak istenen, kusursuz nişanlının nişanlanmanın hüküm ifade ettiğine inanmasından dolayı uğradığı zarardır. Bir başka ifadeyle, nişanlanmamış olsaydı uğramamış olacağı maddi zarardır. Burada talep edilecek olan zarar, evlenmenin gerçekleşmemiş olmasından dolayı uğranılan zarar (müspet) değil, menfi zarardır²⁵⁶.

3.2.2.2.4. Zarar ile Nişanın Bozulması Arasında Nedensellik Bağı Olması

Uğranılan zararın kaynağını nişanın bozulması oluşturmaldır. Nişanın bozulması sebebine bağlanamayacak zararlar için maddi tazminat istenemez.

3.2.2.3. Maddi Tazminat Yükümlüsü ve Maddi Tazminat Talebinde Bulunabilecek Kişiler

Nişanın bozulması durumunda tazminat yükümlüsü, kusurlu davranışıyla nişanın bozulmasına sebep olan nişanlıdır. Bir başka ifadeyle haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozan taraftır. Bu nedenle o, diğer nişanlıya, ana babasına veya onlar gibi davranan diğer kişilere tazminat ödemekle yükümlü olur.

---

²⁵⁴Bkz. Başlık 3.2.3.2.3.

²⁵⁵Öztan, **a.g.e.**, s. 77. Aksi görüşteki KOÇ'a göre ise, taraflardan birinin, kusuru olmadığı halde, evlenmeye hazırlık dönemi, umulduğu gibi başarılı geçmediği için, diğeriyle evlenmekten kaçınmasının bir haksız fiil olarak nitelendirilemeyeceği açıktır. Çünkü, kusur unsuru yoksa, haksız fiilden söz edilemez. Buna karşılık, taraflardan biri, diğeriyle nişanlanarak, ona evlenme vaadinde bulunduktan sonra, kusurlu davranışıyla nişanı bozarsa, o takdirde bir haksız fiil işlediği kabul edilmelidir. Kanun koyucunun, nişanlanma sözleşmesinin özel yapısını göz önünde tutarak, nişanlılığın, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermeyeceğini kabul etmesi, bizi kusuruyla nişanı bozan tarafın haksız fiil işlemediği sonucuna götürmemelidir. MK md. 120'de öngörülen tazminatın, bir kusursuz sorumluluk değil, kusura dayanan bir sorumluluk olması da, kusuruyla nişanı bozan veya bozulmasına sebep olan tarafın davranışının, bir haksız fiil olarak nitelendirilmesini zorunlu kılmaktadır (s. 85-86).

²⁵⁶Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.60; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.48; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 33; Tekinay, **a.g.e.**, s.40-41; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.52.

Kusurlu olan nişanlının ana ve babasına veya diğer kişilere karşı MK md. 120'ye dayanılarak tazminat davası açılmaz. Ancak, üçüncü kişiler nişanın bozulmasına sebep olmuşsa, onlara karşı TBK md.49 vd. hükümlerine dayanılarak tazminat davası açılabilir²⁵⁷.

Haklı bir sebep olmaksızın nişanın bozulması nedeniyle maddi tazminat talebinde bulunabilecek kişiler, maddi zarara uğrayan nişanlı, maddi zarara uğrayan nişanlının ana ve babası ile ana ve babası gibi hareket eden diğer kişilerdir. Nişanlının ana ve babası gibi hareket edenler kapsamına nişanlının kardeşleri, dedesi, amcası, halası, teyzesi onu büyüten aile, yetimhane, bakımevi gibi kişi ve kuruluşlar girer²⁵⁸. Burada önemle belirtilmesi gereken, nişanlıya bakıp onu gözetme ve büyütme, maddi tazminat davasının açılabilmesi için yetmez, ayrıca nişanlanmanın gerçekleşmesi amacıyla katkı ve faaliyette bulunmuş olması gerekir. Aksi takdirde, maddi tazminat davasının “zarar” unsuru gerçekleşmiş olmaz. Ancak burada belirtilmesi gereken başka bir husus ise bu kişilerin kendileri için yaptıkları masrafları isteyemezler²⁵⁹.

Ana baba gibi hareket etmeyen üçüncü kişiler (örneğin, damadın smokinini diken terzi, düğün pastasını hazırlayan pastacı, davetiyeleri basan matbaacı, mobilya satıcısı), nişanın bozulması yüzünden alacaklarını alamamışlarsa, uğradıkları zararın tazminini, kusurlu nişanlıdan MK md.120 kapsamında isteyemezler²⁶⁰. Bunlar, alacaklarını ancak aralarındaki sözleşmeye dayanarak sözleşmenin karşı tarafındaki borçludan genel hükümler çerçevesinde talep edebilirler.

Maddi tazminat isteme hakkı sağlar arası bir işlemle başkasına devredilebileceği gibi, ölüm halinde mirasçılara da geçer. Maddi tazminat isteme hakkından feragat etmek de mümkündür²⁶¹.

---

²⁵⁷Koç, **a.g.e.**, s.84; Tekinay, **a.g.e.**, s.38.

²⁵⁸Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.773; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.47; Öztan, **a.g.e.**, s. 78.

²⁵⁹Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.773 dn.82.

²⁶⁰Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 37; Gücün, **a.g.e.**, s.150; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 53-54.

²⁶¹Senai Olgaç, **a.g.e.**, s.89'dan Yarg. 6.HD. T.18.6.1966, E.1965/1132 K.1965/1920; Tekinay, **a.g.e.**, s.49; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s. 54.

3.2.2.4. Giderilmesi Talep Edilebilecek Maddi Zararlar

Nişanın bozulması durumunda giderilmesi talep edilebilecek maddi zararlar, evliliğin gerçekleşeceği inancıyla ve dürüstlük kuralına uygun olarak yapılan giderler ve gerçekleşmemesi yüzünden doğan diğer zararlardan oluşmaktadır²⁶². Bu zararlar olumsuz yani menfi zarar niteliğindedir. Bunun sebebi, nişanlanmanın Borçlar Kanunu'na tabi bir sözleşme olmamasıdır. Bir aile hukuku sözleşmesi olan nişanlanmanın ihlalinin sonuçları Medeni Kanun'da özel olarak düzenlenmiştir²⁶³.

Bir de evlenmenin gerçekleşmemesi nedeniyle uğranılan olumlu (müspet) zararlar vardır ki, bu tür zararlar maddi tazminat kapsamı dışında tutulmuştur. Evlenmeden beklenen yararın gerçekleşmemesi nedeniyle uğranılan zararların giderilmesi kabul edilmiş olsaydı, evlenmekten kaçınan nişanlı, dolaylı olarak evlenmeye zorlanmış olacaktı²⁶⁴.

Evlenmenin gerçekleşeceğine güvenilerek yapılan ziyafet düzenleme, ev kiralama, satın alma ve bunlara benzer yapılan giderler bu niteliktedir. Mesela, çeyiz hazırlama, ev kiralama, ileride ortak konut olacağı düşünülen evin döşenmesi veya süslenmesi amacıyla ev eşyası satın alma, gelinlik ısmarlama, düğün için salon kiralama, davetiye bastırma, nikah şekeri ısmarlama, alınmış olan ev eşyasının değer kaybı başlıca maddi zararlar arasında sayılabilir.

Giderlerin nişan duyuru gideri mi yoksa nikahın yapılacağı kanaatiyle mi yapıldığını tespitini hakim yapar. Çünkü nişanın duyurulması için yapılan harcamalar istenemez²⁶⁵.

Yargıtay kararlarına göre davacı tarafından yapılmış olan ve maddi tazminata esas oluşturacak giderler arasında nişan töreni için tutulan salona ödenen para ile evlilik

²⁶² Yarg. 3HD. T.18.10.2005, E.2005/7955, K.2005/10266 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.4.2013); Koç, ,a.g.e., s.95; Tekinay, a.g.e., s.41-42; Oğuzman/Dural, a.g.e., s. 44 Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,a.g.e., s.773.

²⁶³Dural/Öğüz/Gümüş, a.g.e., s.32.

²⁶⁴Oğuzman/Dural, a.g.e., s. 37; Koç, ,a.g.e., s.104.

²⁶⁵ Selma Baktır, **Aile Mahkemeleri**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003, s.76; "Medeni Kanunda, nişanlanma nedeni ile yapılan masraflardan bahsedilmeyerek yalnız nikahın icra olunacağı kanaati ile yapılan masraflara mukabil münasip bir tazminat ödeneceği kabul edilmekle ödenecek tazminat sınırlandırılmış, nişan töreninde nişanın durdurulması için yapılan masraf tazminat kapsamı dışında tutulmuştur. Evlenme ancak nişanlanmadan sonraki safhada durabileceğinden nikahın icra olunacağı kanaati de ancak bu safhada yapılan giderler için söz konusu olabilir.", Yarg. 3HD. T.25.9.1984, E.1984/4012, K.1984/4389 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :25.4.2013); Gençcan, a.g.e., s.1056'dan Yarg. 3HD. T.29.12.1997, E.1997/11785, K.1997/12459.

hazırlığı olarak yapılan giderler²⁶⁶ ve nişanlı erkeğin ısrarı üzerine nişanlı kızın çalışmakta olduğu işinden ayrılması yüzünden uğradığı zarar²⁶⁷ yer almaktadır.

Nişan giderlerinin maddi tazminat kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda çeşitli tartışmalar²⁶⁸ yer alsa da; MK md. 120, “nişan giderleri” ifadesine yer vererek bu giderleri de maddi tazminatın kapsamına sokmuştur²⁶⁹.

3.2.2.5. Maddi Zarar ve Tazminatın Hesaplanması

Tazminat miktarı, maddi zararların hesaplanmasından sonraki aşamada hesaplanır. Bunu MK m.120’de ‘‘uygun bir tazminat’’ ifadesinin kullanılmasından çıkarabiliriz. Hakim, maddi zararları hesaplarken; zararın ispatı, hesaplanma tarihi, denkleştirme sorunlarını göz önünde tutmalıdır²⁷⁰.

Hakim, tazminat miktarını dürüstlük kuralı çerçevesinde hesaplarken somut olayda tazminatın indirilmesini gerektiren durumların var olup olmadığını da değerlendirmeli ve indirim yapılmasını gerektiren bir yarar elde edilmişse veya edilebilecekse denkleştirme yoluna gidilmelidir²⁷¹. Hakim özellikle satın alınmış olan eşyanın bizzat onları satın alanlar tarafından kullanılıp kullanılmadıklarını; paraya dönüştürülmelerinin mümkün olup olmadığını incelemesi ve bunların mümkün olduğu sonucuna varması durumunda tazminat miktarını azaltması gerekir²⁷². Örneğin, maddi tazminat alacaklısının, üç yüz milyon lira ödediği mobilyalar, iki yüz milyon liraya satılmışsa, giderilmesi istenebilecek zarar miktarı, bu iki bedel arasındaki farkı oluşturan yüz milyon liradır.

²⁶⁶ “Nişan töreni sırasında yapılan masraflar evlenme akdinin yapılacağı kanaatiyle ve ileride gerçekleşecek evliliğe ilişkin olarak iyi niyetle yapılan masraflardır.”, YHGK T.24.1.1990, E.1989/3-566, K. 1990/10 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 26.4.2013).

²⁶⁷ Koç, **a.g.e.**, s.97; Senai Olgaç, **a.g.e.**, s.90’dan Yarg. 6.HD. T.27.10.1961, E.1961/6390 K.1961/775. Bu kararda, işinden ayrılan nişanlının, normal olarak (dürüstlük kuralı çerçevesinde) yeniden işe girinceye kadar geçen süre içindeki yoksun kaldığı kazancı da (aylık, ücret ve ikramiyeleri) maddi tazminatın kapsamına girdiği kabul edilmiştir.

²⁶⁸Nişan töreni masraflarının da MK.m.120’ye dahil olması gerektiği yolunda Bkz. Tekinay, **a.g.e.**, s.42, dn. 15. Nişan töreni masraflarının MK md. 120 kapsamına girmemesi gerektiği yolunda Bkz. Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s.44.

²⁶⁹Yargıtay’ın “Fotoğraf çekimi, nişan şekeri, gelinlik kirası vb. giderlere ilişkin istemin TMK md.120 kapsamında değerlendirilemeyeceğine” ilişkin kararı, bu giderlerin evlenme amacıyla yapıldığı çok açık olmasına rağmen MK md.120 kapsamında değerlendirilmemesi gerek Yargıtay’ın önceki kararlarıyla (Yarg. 3.HD. 26.2.1981 T., E.1981/1037, K.1981/1095; Yarg. 3.HD. 28.1.1981 T., E.1981/234, K.1982/328) gerekse doktrinle çelişmektedir. Karar için bkz. Yarg. 3.HD T.08.7.2004, E.2004/6788, K.2004/7878 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :26.4.2013).

²⁷⁰Koç, **a.g.e.**, s.105.

²⁷¹Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.53; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.775.

²⁷²Koç, **a.g.e.**, s.105;karş. Tekinay, **a.g.e.**, s.42; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 35.

Yapılan gider nedeniyle herhangi bir yarar elde edilememişse, yani yapılan giderler boşa gitmişse tam tazmin ilkesine uygun olarak zararın tamamen giderilmesine karar verilmelidir²⁷³. Mesela bastırılmış olan davetiyelere ödenen paralar bakımından durum böyledir.

Evlenmenin yapılacağı yolunda inanç olmasaydı, bu masraflar yapılmayacak idiyse, hakim bu takdirde yapılan masrafların tamamının tazmin ettirilmesi yoluna gitmeyip, uygun göreceği bir tazminata hükmedebilir (MK md.120).

3.2.2.6. Maddi Zararların İspatı

Nişanın bozulması sebebiyle maddi tazminat talebinde bulunan taraf, geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin varlığını, nişandan haklı bir sebep olmadan dönülmüş olduğunu veya kendisinin nişanı haklı bir sebeple bozduğunu ve Kanun'un belirttiği nitelikte bir maddi zararın meydana geldiğini ispatla yükümlüdür²⁷⁴.

Nişanı davalı taraf bozmuşsa, haklı bir sebebe dayanarak nişanı bozduğunu veya nişanın bozulmasında kendi kusurunun olmadığını ispat etmedikçe, tazminat ödeme yükümlülüğünden kurtulamaz. Başka bir ifadeyle, nişanın bozulması sebebiyle tazminat talep eden taraf değil, nişandan dönen taraf nişanı bozmakta haklı olduğunu ispat etmelidir²⁷⁵. Bu durumda davacının maddi tazminat davasını kazanabilmesi için, MK md.6 gereğince davalının kusurunu ispat kendisine düşer²⁷⁶.

Maddi tazminat davası, butlan ve boşanma davalarından farklı olarak davalının yerleşim yerinde açılır.

3.2.3. MANEVİ TAZMİNAT

3.2.3.1. Genel Olarak

Medeni Kanun, nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan kusursuz nişanlının acılarının giderilmesine de imkan vermiştir. Manevi tazminat kenar

---

²⁷³Tekinay, **a.g.e.**, s.47; Koç, **a.g.e.**, s.105-106.

²⁷⁴Öztaş, **a.g.e.**, s.86; Tekinay, **a.g.e.**, s. 49; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 65.

²⁷⁵**a.g.e.**, s.48.

²⁷⁶Gücün, **a.g.e.**, s.150.

başlığını taşıyan 121'nci maddeye göre²⁷⁷, “*nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir*”.

Manevi tazminat, kişilik hakkını oluşturan şeref, haysiyet gibi kişisel değerlere hukuka aykırı olarak yapılan saldırı nedeniyle, zarar gören nişanlının duyduğu üzüntü ve çektiği sıkıntılar yüzünden, yaşama sevincinde meydana gelen azalmanın, kısmen de olsa telafi edilmesini sağlayan bir medeni hukuk yaptırımıdır²⁷⁸.

Önceki Medeni Kanunun 85. maddesinin ikinci fıkrası, nişanın bozulması halinde manevi tazminat istemi ve bu hakkın mirasçılara geçmesinin şartlarını özel olarak düzenlemiştir. Aynı maddeyi karşılayan yeni Medeni Kanunun 121. maddesinde ise, nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat isteminin mirasçılara geçmesinin şartlarına ilişkin eski Medeni Kanunun 85. maddesinin ikinci fıkrası hükmüne yer verilmemiştir. Çünkü söz konusu hüküm, yeni Medeni Kanunun 25. maddesinin dördüncü fıkrasında genel hüküm haline dönüştürülmüştür.

Haklı bir sebep olmaksızın nişanın bozulması, sözleşmeye aykırılık yanında, şartları varsa haksız fiilden doğan borç ilişkisini de meydana getirebilir. Örneğin bir nişanlı, diğer nişanlıya şiddet uygulayıp veya hakaret suçunun oluşmasına sebep olacak sözler sarf edip nişanı bozarsa, karşı taraf kusurlu nişanlıdan sözleşmeye aykırılıktan doğan tazminat yanında haksız fiilden doğan tazminat da talep edebilir. Ancak bunun için, haksız fiili meydana getiren hukuka aykırılık, kusur, zarar ve uygun

---

²⁷⁷ Önceki Medeni Kanunun 85. maddesinde (MK md.121) "manevî tazminat isteyen tarafın kusursuz olması" ve nişanın bozulmasından dolayı "şahsen fahiş bir surette mutazarrır olma" koşulu aranıyor ve bu takdirde manevi zararın telafisi için münasip bir tazminat isteyebileceği öngörülüyordu. Oysa EBK'nın 49'uncu (TBK md.58) maddesinde 3444 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle manevî tazminatta "zararın ve kusurun ağırlığı" koşulu kaldırılmıştır. Bu değişikliğe rağmen niteliği ve amacı aynı olan bu maddedeki manevî tazminatın ağır zarar koşuluna bağlı tutulması haklı ve yerinde görülmemiştir, öte yandan maddede hükmedilecek manevî tazminatın bir miktar paranın ödenmesi şeklindeki bir tazminat olduğu açıkça vurgulanmış, burada manevî tazminatın diğer şekillerine yer verilmediği ifade edilmek istenmiştir". Bkz. Yıldız Abik, "Nişanlanma ve Nişanlılık", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005, C.54, S.2, (Çevrimiçi) acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1037/1613.pdf, (Erişim Tarihi: 4.5.2013), s. 139 dn. 455;Tahir Büyüktanır, "Türk Medeni Kanunu Değişiklikler ve Yeni Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar", **Ankara Barosu Dergisi**, 2002, S.2, (Çevrimiçi) <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2002-2/4.pdf> (Erişim Tarihi: 4.5.2013), s.68.

²⁷⁸Koç, a.g.e., s.107.

nedensellik bağı unsurlarının bir arada bulunması şarttır. Aksi takdirde, haksız fiil dolayısıyla manevi tazminat istenemez²⁷⁹.

Medeni Kanununun 121. maddesinde, sadece kusur²⁸⁰ ile zarar unsurlarına açıkça yer verilmesi, hukuka aykırılık ve nedensellik bağının manevi tazminatın unsurları arasında yer almadığını göstermez²⁸¹.

3.2.3.2. Manevi Tazminatın Şartları

MK md.121 uyarınca manevi tazminat istenebilmesi için, dört şartın birlikte bulunması gereklidir. Bu şartlar şöyle sıralanabilir:

3.2.3.2.1. Geçerli Bir Nişan Sözleşmesinin Olması

Nişanın bozulmasından dolayı manevi tazminat davası açılabilmesi için, her şeyden önce geçerli bir nişanlanmanın mevcut olması aranır. Taraflar aralarında evlenme iradesi olmaksızın evli gibi bir arada yaşıyorlarsa ve daha sonra bu birlikte yaşamayı erkek evi terk ederek sona erdirmiş ise, kadın aralarında geçerli bir nişan sözleşmesinin bulunmamasından dolayı manevi tazminat talebinde bulunamaz²⁸².

Nişanlılık devam ederken manevi tazminat talep edilemeyeceği gibi, ölüm, gaiplik, anlaşma gibi durumlarda da edilemez.

3.2.3.2.2. Nişanı Bozan Tarafın Kusurlu Olması

Manevi tazminat isteyebilmenin ilk şartı, nişanı bozmuş veya nişanın bozulmasına sebebiyet vermiş olan tarafın kusurlu olmasıdır²⁸³. Nişanı bozan tarafın kusurlu olması gerekli ve yeterli olup, mutlaka da ağır kusurlu olması şart değildir. O halde, nişanın bozulmasına sebep olan taraf hafif kusurlu olsa bile, örneğin nişan onun ihmalden dolayı bozulmuş olsa bile, yine de kendisinden manevi tazminat

---

²⁷⁹Hatemi/Kalkan Oğuztürk, **a.g.e.**, s.24; Koç, **a.g.e.**, s.110.

²⁸⁰EMK'nın 85. maddesinde (MK md.121), "kendi kusuru olmaksızın nişanın bozulmasından şahsen fahiş surette muntazarrır olan taraf" ibaresinin zıt anlamının yorumundan, manevi tazminat istenebilmesi için, diğer tarafın kusurlu olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bkz. Gücün, **a.g.e.**, s.153.

²⁸¹Koç, **a.g.e.**, s.110.

²⁸²Öztaş, **a.g.e.**, s. 89.

²⁸³"...Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun bir miktarda bir para ödenmesini isteyebilir." Yarg. 3.HD., T.24.6.2008, E. 2008/9470, K. 2008/11732, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.04.2013); Öztaş, **a.g.e.**, s.55; Tekinay, **a.g.e.**, s.54; Arsebük, **a.g.e.**, s. 538; Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.74.

istenebilecektir²⁸⁴. Kusurun ağırlığı sadece tazminatın miktarını belirlemede önem taşır.

Nişanın bozulmasından sonra, fakat nişan bozmaya doğrudan bağlı kusurlu davranışları da MK md.121'e dayandırarak manevi tazminat davası açılabileceği kabul edilebilir²⁸⁵. Örneğin, nişanı haklı sebeple bozan nişanlı, şeref ve haysiyetini zedeleyici söylentiler yayan diğer nişanlı aleyhine, bu söylentiler, nişanın bozulmasından sonra başlamış olsa bile manevi tazminat davası açılabilir.

3.2.3.2.3. Tazminat İsteyen Nişanlının Kusurluluğu

Yeni Medeni Kanun md.121, önceki Medeni Kanun md.85'den farklı olarak, manevi tazminat isteyen nişanlının kusursuz olmasını aramamıştır. Buradan, manevi tazminat isteyen nişanlının kusurunun diğer nişanlıninkinden daha az olmasının yeterli olacağı sonucunu çıkartılabilir. Başka bir ifadeyle, manevi tazminat isteyecek olan nişanlının, ya hiç kusuru olmayacak ya da kusuru, diğer nişanlının kusurundan daha az olacaktır²⁸⁶.

MK md.121 kapsamında tazminat talebi için kişinin tamamen kusursuz olması değil, nişanın bozulmasını haklı kılacak bir kusurunun olmaması aranır. Davacının kusuru, nişanın bozulmasını haklı kılacak nitelikte ise, kendisinin manevi tazminat davası açmaya hakkı bulunmayacaktır²⁸⁷.

3.2.3.2.4. Tazminat İsteyen Nişanlının Kişilik Hakkının İhlal Edilmiş Olması

Önceki Medeni Kanun bu şartı, "*şahsen fahiş bir surette mutazarrır olmuş ise*" şeklinde ifade etmekteydi (EMK md.85/1). Başka bir deyişle, manevi tazminat isteyebilmek için ihlalin ağır olması gerekiyordu. Bu yüzdendir ki, nişanın bozulmasından duyulacak normal acı ve kederler, uğranılacak hafif hayal kırıklıkları kişilik haklarının ağır derecede çiğnenmesi olarak kabul edilmiyordu²⁸⁸. Buna

---

²⁸⁴Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.62; Tekinay, **a.g.e.**, s.54; Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.50; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.57; Öztan, **a.g.e.**, s.54; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla,**a.g.e.**, s.703-704; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s.52.

²⁸⁵Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 46.

²⁸⁶Koç, **a.g.e.**,s.119; Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.38; Karş. Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.55.

²⁸⁷Öztan, **a.g.e.**, s. 90; Tekinay, **a.g.e.**, s.55.

²⁸⁸Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.76; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.63; "Nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminata hükmedilebilmesi için, karşı tarafın kusurlu, kişilik değerleri ihlale uğrayan nişanlının nişanın bozulmasında kusurunun bulunmaması ve kişilik değerlerinin ağır bir şekilde ihlal edilmiş olması gerekir. Manevi tazminata hükmedilebilmesi için Medeni Kanunun 85. maddesinde anılan koşulların

karşılık, nişanlı kızın bekaretinin (kızlığının) bozulmuş olması, gebe kalması, hakkında dedikodular çıkartılarak isminin lekelenmesi, aşk mektuplarının açıklanması hallerinde kusursuz nişanlı kızın kişilik hakkı, şeref ve haysiyeti ağır derecede çiğnenmiş sayılıyordu²⁸⁹.

Yeni Medeni Kanun manevi tazminat isteminde kişilik hakkının ağır derecede çiğnenmiş olmasını aramıyor; normal çiğnenmeyi de tazminat istemi için yeterli sayıyor²⁹⁰.

Doktrinde kişilik hakkına saldırıya örnek olarak, bir tarafın diğer tarafla evlenmemeye kesin kararlı olmasına rağmen nişanlılık ilişkisini devam ettirmesi, sadakatsizlik, nişanlıyı bırakıp kaçma, onu zan altında bırakacak sözler söyleme, gizli ve müşterek sırları ifşa etme, nişanlının şeref ve haysiyetini zedeleyici hareketlerde bulunması gibi haller gösterilmektedir. Özellikle, evlenmenin yapılacağı hususunda kandırılarak cinsi ilişkiye razı edilen bir kadının nişanın bozulması halinde kişilik haklarına saldırıda bulunulduğunu kabul etmek gerekir. Kadın, bir de çocuk bekliyorsa, bu takdirde kişilik menfaatlerinin zedelenmiş olduğu şüphesizdir²⁹¹.

---

gerçekleşmediğinin kabulü gerekir. Nişanın bozulmasından dolayı doğacak normal elem, üzüntü veya hayal kırıklığı ise manevi tazminata hükmedilmesini gerektirmez." Yarg. 3.HD., T. 18.9.2001, E. 2001/6263, K.2001/7857, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.04.2013).

²⁸⁹Tekinay, **a.g.e.**, s.52; Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 35; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.63, Schwarz (çeviri), **a.g.e.**, s.50. ÖZTAN'a göre, nişanlı kızın, resmi bir şekilde süren nişanlılık ilişkilerinden farklı olarak çok samimi bir şekilde devam eden ilişkiden sonra nişanlısı tarafından tecavüze uğraması ya da taraflardan birinin diğeri hakkında iffet, namus veya sağlık bakımından yakışık almıyan dedikodular çıkarması nedeniyle nişanın bozulması gibi durumlarda nişanlının evlenme şansının azalmasını kişilik hakkına hukuka aykırı bir saldırı olarak değerlendirilebilir (s.88-89).

²⁹⁰Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.55.

²⁹¹"Davada tarafların 2006 yılında nişanlandıkları, bir yıl süreyle nişanlı kaldıkları, hatta bu nişanlılık süreci içerisinde tarafların cinsel beraberlik yaşayıp davacının hamile kalmasına rağmen evliliğin gerçekleşmediği ve nişanın davalı tarafça haksız olarak bozulduğu ileri sürülerek bu nedenle oluşan manevi zararın tazmini istenilmiştir. Mahkemece davacının kendi isteği ile birliktelik yaşadığı ve yine kendi isteği ile davalıdan ayrıldığı, bunun sonuçlarına da kendisinin katlanması gerektiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Manevi tazminat istenebilmesi için nişanı bozan tarafın ağır kusurlu olması zorunlu değildir. Tazminat isteyen tarafın kişilik haklarına saldırıda bulunmuş olması yeterlidir. Somut olayda; yanların evlenmek amacıyla nişanlandıkları, bir süre devam eden nişanlılık süreci içerisinde inançları gereğince kendi istek ve arzularıyla dini nikah yaptıkları dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Bu durumda resmi nikahın gerçekleşeceği hususunda davacı da geri dönülmez bir inancın olduğu ve bu inanç sonucu yaşadığı beraberlikten hamile kaldığı açıktır. İlişkinin bu boyuta varması da sırf davacının değil, her iki tarafın isteği sonucunda gerçekleşmiştir. Ancak, ilişkinin yaşanan bu boyutuna rağmen basit bir tartışma bahane edilerek nişan davalı tarafından haksız olarak bozulmuştur. Davalının annesinden kaynaklanan bir tartışmanın büyüülerek hamile bir nişanlının ortada bırakılmış olması onun şeref ve namus duygularını yaralayacağı gibi çevresine karşı da küçük düşürecektir. Kaldı ki davacı da yaşadığı üzüntü nedeniyle bebeğini kaybetmiş, tıp fakültesinde okurken sınıfta kalmış, yaşadığı şehri ve okulunu değiştirmek zorunda kalmıştır. O halde; yaşanan tartışma sonucunda davacının davalı

Ancak, manevi tazminat istemini haklı kılan sebepler bunlardan ibaret değildir. Önemli olan nişanın bozulması sebebiyle, manevi tazminatı haklı gösterecek derecede bir ihlalin bulunmasıdır. Bundan da anlaşılacağı gibi, nişanın bozulması sonucu duyulan her manevi acı için değil, tazminat istenmesini haklı gösterecek derecedeki manevi acı için tazminat istenebilecektir. Nişanın bozulmasının manevi tazminat istemeyi haklı gösterecek derecede manevi acıya sebep olması; nişanın bozulma yeri, zamanı ya da tarzından ileri gelebileceği gibi, ilişkinin özelliğinden de kaynaklanabilir²⁹².

Bunlardan başka manevi tazminat istenmesine yol açan olay, nişanlının sağlığının bozulması ya da tehlikeye düşmesi de olabilir. Örneğin, nişanın bozulması sonucunda, nişanlının depresyon geçirerek uzun süre tedavi edilmek zorunda kalması, manevi tazminat talebini haklı gösterir. Ancak nişanın bozulması ile hastalık arasında bir uygun illiyet bağının bulunmasının gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır²⁹³.

Yargıtay'a göre, küçük bir yerde, nişanlının terk edilmesi, onun şerefini yaralıyor ve onu çevresinde küçük düşürüyorsa, kız için, tek başına manevi tazminat istemeyi gerektirecek şekilde manevi zarara yol açar²⁹⁴.

“Küçük yerleşim birimlerindeki, örneğin köydeki nişanlı erkek, nişanı bozmadan ve nişanlısının haberi olmadan başka bir kızı kaçırmış ve onunla evlenirse, evlenme şansı azalmış ve kişilik hakları ağır şekilde darbe görmüş olan önceki nişanlısının manevi

---

tarafından hırpalanarak yurduna bırakıldığı, ertesi gün de özel eşyalarının yurda gönderilmek suretiyle nişanın davalı tarafından haksız olarak bozulduğu, resmi nikahın yapılacağı inancı ile nişanlısından hamile kalan davacının bu şekilde terk edilmesinin de onun namus ve şeref duygularını zedeleyeceği gözetilerek, tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile olayın özelliğine göre uygun bir miktar tazminata hükmedilmesi gerekirken... BOZULMASINA...” Yarg. 3. HD., T.13.10.2008, E. 2008/10899, K.2008/16590, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.04.2013).

²⁹²Feyzioğlu, **a.g.e.**, s.71; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.48; Öztan, **a.g.e.**, s. 87; Tekinay, **a.g.e.**, s.52; Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s. 48; “Nişanın bozulması sonucu kişilik hakları saldırıya uğrayan nişanlı, kusurlu olan nişanlıdan manevi tazminat isteyebilir. Nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat isteyebilmek için terk edilen nişanlının şeref ve namus duygularının yaralanmış olması veya çevreye karşı küçük düşmüş olması gerekir. Üzüntü duymak başlı başına manevi tazminatı gerektirmez. Yerel mahkemece salt üzüntü nedeniyle manevi tazminata karar verilmesi hatalıdır.” Yarg. 3.HD., T.05.10.2004, E. 2004/10859, K. 2004/10509, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.4.2013);

²⁹³Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.38.

²⁹⁴YHGK T.17.01.1979, E.1978/6-230, K. 1979/17, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 30.4.2013).

tazminat hakkı doğar” denilen Yargıtay kararında da²⁹⁵, hakimın takdir yetkisini kullanırken, olayın geçtiği çevrenin büyüklüğünü ve küçüklüğünü dikkate aldığı sonucu çıkarılabilir.

Bir Yargıtay kararına göre ise, sırf nişanlılığın uzun sürmüş olması, manevi tazminat istemek için yeterli değildir²⁹⁶.

3.2.3.3. Manevi Tazminat Talep Edebilecek Kişiler

Manevi tazminat davası açmak hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır; bu nedenle, sadece nişanlı tarafından açılabilir²⁹⁷. Tam ehliyetliler ve sınırlı ehliyetlilerin (MK md.10-13 ve md.429), nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat talep edebilecekleri açıktır.

Manevi tazminat talep hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle, sınırlı ehliyetsizler de, yasal temsilcilerinin izni olmaksızın bu haklarını tek başlarına kullanabilirler(MK md.16)²⁹⁸.

Nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat davası açma hakkı olan nişanlı ayırt etme gücünü kaybetmişse, veli veya vasisinin onun yerine davayı açabileceğini kabul etmek hakkaniyete uygun olur²⁹⁹.

Dava, kusuru olan eski nişanlıya karşı açılacaktır. Başkalarına karşı MK md.121’e dayanılarak dava açılmaz. Ancak, şartları varsa genel hükümlere göre açılabilir. Örneğin, nişanın bozulmasına teşvik eden üçüncü kişiye karşı MK md.25 ve TBK md.58’e göre dava açılabilir.

EMK md.85/2’de, manevi tazminat alacağının mirasçıya intikal etmeyeceği ilkesi benimsenmişti. Ancak, manevi zarara uğrayan nişanlının ölümünde (mirasın açıldığı

---

²⁹⁵Yarg. 3.HD., T.6.12.1993, E. 1993/8330, K. 1993/21356, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.04.2013); Yavuz, **a.g.e.**, s.1075’den Yarg. 3.HD. T.29.02.2000, E.2000/12805, K.2000/1864.

²⁹⁶Yarg. 3.HD. T.26.05.1988, E1988/1633, K.1988/5788, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 30.04.2013).

²⁹⁷Kararda salt üzüntü duydukları iddia ederek davacı nişanlının anne ve babasının davalı nişanlıdan tazminat talep edemeyeceği hükme bağlanmıştır. Yarg. 3. HD., T. 27.6.2012, E. 2012/11315, K.2012/16191, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.4.2013).

²⁹⁸Buna karşılık, manevi tazminat davası sınırlı ehliyetsizlere karşı açılacak olursa, dava dilekçesinde davalı olarak onların yasal temsilcilerinin gösterilmesi gerekir.

²⁹⁹Velidedeoğlu, **a.g.e.**, s. 37; Koç, **a.g.e.**, s.111.

tarihte) manevi tazminat iddiası kabul edilmiş veya dava açılmış ise, bu alacağın mirasçılara intikal edebileceği kabul edilmişti³⁰⁰.

MK md.121 manevi tazminat isteme hakkı olan nişanlının talepte bulunmadan önce ölmesi halinde, mirasçılarının onun hakkı olan manevi tazminatı isteyebilip isteyemeyeceklerine ilişkin özel bir düzenleme getirmemiştir. Bu bakımdan bu konuda MK md.25/f.4'teki genel hüküm uygulanacaktır.

Madde hükmüne göre, *“manevi tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez”*.

MK md.25/4'e göre, nişanlı manevi tazminat talebini ileri sürmüş ve ondan sonra ölmüşse, manevi tazminat istemi mirasçılara geçer. Bu ileri sürmenin muhakkak dava yoluyla olması gerekmez. Kişilik hakkı saldırıya uğrayan nişanlının, manevi tazminat istemeye yönelik iradesini (ispat edilmesi şartıyla) ölümünden önce herhangi bir şekilde açığa vurmuş olması yeterlidir³⁰¹. Manevi tazminat istemi kusurlu nişanlı tarafından kabul edilmek şartıyla ancak sağlararası bir işlemle başkasına devredilebilecektir³⁰².

Bu tazminatın hukuki ve ahlaki dayanağını doğrudan doğruya ve yalnızca kişinin duyduğu elem ve ıstırabını kısmen de olsa giderme ihtiyacı oluşturmaktadır.

Manevi tazminat isteminden, bu hak doğmadan önce feragat edilemez. Hakkın doğumundan önce manevi tazminat isteminden feragat edilmesi, henüz duyulmayan acıları davet anlamı taşıdığı için kişilik hakkına aykırıdır (MK md.23/1). Ama manevi tazminat hakkı doğduktan sonra, tazminat alacaklısı nişanlı, maddi tazminat hakkında olduğu gibi hakkını kullanmaktan geçerli olarak feragat edebilir. Zira,

---

³⁰⁰Nişanın bozulmasından doğan manevi tazminat hakkı şahsa bağlı haklardandır. MK md.85/2 (Yeni MK md.121) hükmünce manevi tazminat davası ancak, nişanlı aleyhine açılabilceğinden mirasçıya intikal etmez. Şu kadar ki miras açıldığı zaman iddia kabul edilmiş veya dava açılmış ise, o zaman davacıya intikali mümkündür.” Yarg. 6.HD., T.12.05.1975, E.1975/2394, K.1975/3511 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.4.2013).

³⁰¹Dural/Öğüz/Gümüş, **a.g.e.**, s.39; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.56-57.

³⁰²Feyziođlu, **a.g.e.**, s.75; Saymen/Elbir, **a.g.e.**, s.64; Öztan, **a.g.e.**, s. 92; Tekinay, **a.g.e.**, s.56; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.59.

manevi tazminat hakkı doğduktan sonra, kişilik hakkının ihlali tehlikesi söz konusu olmayacaktır³⁰³.

3.2.3.4. Manevi Tazminatın Biçimi

Önceki Medeni Kanun döneminde manevi tazminatın para olarak mı, yoksa başka bir şekilde mi olacağı konusunda açık bir hüküm olmaması nedeniyle çeşitli tartışmalar yaşanmaktayken, yeni Medeni Kanun md. 121’de “*uygun miktarda bir para ödenmesi*” ibaresi kullanılarak bu tartışmalara son verilmiş, manevi tazminatın para dışındaki yöntemlerle karşılanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Manevi tazminat davalarında TBK md.58/f.2’nin uygulama alanı bulup bulamayacağı sorusu da karşımıza çıkabilir. Bu maddenin uygulanabildiği hallerde, hakim manevi tazminat olarak para dışında, başka yollara başvurarak da (örneğin, mahkeme kararıyla kınama, kına kararının ilanı, açıkça özür dileme vb) çekilen acı ve ızdırabı giderilebilir³⁰⁴. Kişilik haklarına saldırı durumunda istenebilecek manevi tazminat davasına ilişkin MK md.121, TBK md. 58’e göre özel hüküm niteliğinde olduğu için burada manevi tazminata para olarak hükmedilmelidir. MK md. 121’de, TBK md. 58/son’dan farklı olarak, hakime, para dışındaki manevi tazminat şekillerine hükmedebilmesi konusunda bir takdir yetkisinin tanınmadığı açıktır.

Manevi tazminata MK md.176/2 uyarınca irat şeklinde hükmlenemez. Tazminatın taksitlere bölünemeyeceği de önceki Medeni Kanun dönemindeki bir Yargıtay kararında hüküm altına alınmıştır³⁰⁵.

Kanımca buradan hakimin tazminat olarak belli bir miktar paraya toptan hükmetmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

3.2.3.5. Manevi Tazminatın Hesaplanması

Manevi tazminat miktarının belirlenmesinde hakim takdir yetkisini kullanacaktır. Eski Borçlar Kanunu madde 49/2’ye göre hakim, manevi tazminat miktarını hesaplarken başta tarafların maddi ve sosyal durumları olmak üzere bölgesel örf ve

---

³⁰³Tekinay, **a.g.e.**, s.64.

³⁰⁴Saymen/Elbir, **a.g.e.**,s.63-64; Öztan, **a.g.e.**, s. 90; Köprülü/Kaneti, **a.g.e.**, s.59.

³⁰⁵ Yarg. 3HD., T.15.11.1988, E.1988/4337, K.1988/9628, karar için bkz. Koç, **a.g.e.**,s.113.

adetlerini, olayın özelliğini göz önünde bulundurmamak zorundaydı. Ancak "*Hakim manevi tazminat miktarını belirlerken tarafların sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alır*" ifadesi, herkesin kanun önünde eşit olduğu ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle yeni Borçlar Kanunu md.58'e alınmamıştır³⁰⁶.

3.2.3.6. Manevi Zararın İspatı

Medeni Kanun madde 6 hükmü gereğince, manevi tazminat davasında ispat yükü, genel ispat kuralı gereğince davacıya düşer. Davacı nişanlı, nişanın bozulması sebebiyle açtığı manevi tazminat davasında, geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin varlığını, davalının kusurlu olarak kişilik haklarını ihlal ederek nişanı bozduğunu ispatlayacaktır.

Buna karşılık olarak davalı nişanlı ise, nişanı haklı bir sebebe dayanarak bozduğunu ve kusuru olmadığını ispatlamaya çalışacaktır. Buradaki kusur, nişan sözleşmesinin yapılması veya nişanlılık veya nişanın bozulması sırasında, nişanlılık ilişkisine ters düşen bir davranışı ifade eder³⁰⁷.

Manevi tazminat davası da, maddi tazminat davasında olduğu gibi, mutlaka yazılı delile ihtiyaç olmayıp tanık dahil her türlü delille ispat olunabilir³⁰⁸.

3.2.4. ZAMANAŞIMI

MK md.123'e göre, "*Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları, sona ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar*"³⁰⁹.

---

³⁰⁶Yine asıl davada; MK'nın 85. maddesinde (yeni MK md.121) öngörüldüğü üzere asıl davacı kız nişanlının kusursuzluğu yanında şahsen fahiş surette zarara uğradığı saptanmadan ve ayrıca tarafların mali ve sosyal durumları dahi usulünce araştırılıp belirlenmeden, 5.000.000 lira manevi tazminata hükmedilmesi de doğru değildir.", Yarg. 3HD., T.9.5.1994, E.1994/6159, K.1994/7437, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.4.2012); Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.56; madde gerekçesi için bkz. <http://www.basbakanlik.gov.tr>.

³⁰⁷Öztaş, **a.g.e.**, s.93.

³⁰⁸Mustafa Reşit Karahasan, **Tazminat Hukuku Manevi Tazminat**, C.I, 6.b, İstanbul: Beta Yayınları, 2001, s. 808 ve 821'den Yarg. 3HD. T.10.7.1971, E.1971/10062, K.1971/8301; Yarg. 3HD. T.29.9.1994, E.1994/9369, K.1994/12301.

³⁰⁹Madde gerekçesi : "Yürürlükteki Kanunun 87 nci maddesini (MK md.123) karşılamaktadır. Madde, nişanlılığın sadece bozulması hâlini değil, ölüm, gaiplik gibi diğer sona erme sebeplerini de kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır. Böylece maddeye "Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları" ifadesi konulmak suretiyle bozma dışındaki diğer sona erme hâllerinde açılan davaların da

Madde hükmünde de anlaşılacağı gibi, Medeni Kanun nişanlılığın sona ermesinden doğan talepleri (hediyeelerin geri verilmesi, maddi ve manevi tazminat davaları) bir yıllık zamanaşımına tabi tutmuştur.

Zamanaşımının ne zaman işlemeye başlayacağıyla ilgili doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur.

Bir görüş³¹⁰, bir yıllık sürenin, doğabilecek adalete aykırı sonuçların önüne geçmek açısından nişanın bozulduğunun karşı tarafça öğrenildiği an işlemeye başlaması gerektiğini savunmaktadır. Nişanın örtülü irade açıklamasıyla bozulduğu durumlarda nişanın sona erdiği tarihi tespit etmek oldukça güç olduğundan dava hakkının düşmemesi için sürenin başlangıcını karşı tarafça öğrenilme anı olarak kabul etmek gerektiği ileri sürülmektedir.

Başka bir görüşe göre ise³¹¹, nişanın gönderilen bir yazı ile bozulması halinde bir yıllık sürenin yazının karşı tarafa ulaştığı tarihte işlemeye başlayacağı, şayet nişan bir haberci gönderilerek bozulmuşsa, karşı tarafın öğrenme tarihinden itibaren işlemeye başlayacağı kabul edilmektedir.

Kanımca kanun koyucu madde hükmünü gayet açık bir şekilde düzenleyip zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağıyla ilgili yapılabilecek tüm yorumların önünü kapamıştır.

Maddenin hükmünden açıkça anlaşıldığı gibi, zamanaşımı süresi³¹² nişanın sona erdiği tarihte işlemeye başlar. Nişanın ne zaman sona erdiğini mahkeme dikkatli bir

---

buradaki özel zamanaşımı süresine tâbi olduğu anlatılmak istenmektedir. Burada gerek süre gerek bu sürenin işlemeye başladığı tarih itibarıyla özel bir hüküm söz konusudur. Maddede zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması, sona erme sebebinin öğrenilmesine tabi olmayıp bu süre sona ermeden itibaren işlemeye başlayacaktır. Bu yolla tarafların "sona ermeyi daha geç öğrenmiş oldukları" iddiasıyla yıllar sonra bu tür davalarla karşı karşıya getirilmesi yerinde görülmemiştir.", http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf

³¹⁰Tekinay, **a.g.e.**, s.62; Hatemi/Serozan, **a.g.e.**, s.69; Lale Sirmen, **Nişanın Bozulmasında Manevi Tazminat**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 50.Yıl Armağanı, C.I, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977, s.377.

³¹¹Oğuzman/Dural, **a.g.e.**, s.59.

³¹²Koç, **a.g.e.**,s.164; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.57; Öztan, **a.g.e.**, s.93; Nihat İnal, **Örnek Dilekçe ve Kararlarla Açıklamalı Aile Mahkemeleri Davaları**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004, s.15. **a.g.e.**, s.15'den Yarg. 2.HD., T.25.6.1968, E.1968/1537, K.1968/3216; Yarg. 2.HD., T.8.2.1962, E.1962/8938, K.1962/1049; Yavuz, **a.g.e.**, s.957'den Yarg. 3.HD. T.23.10.2001, E.2001/8568, K. 2001/9432.

şekilde değerlendirip tespit edecektir³¹³. Sürenin başlangıcı bakımından diğer nişanlının bu olayı ne zaman öğrendiğinin önemi yoktur³¹⁴.

Bir yıllık bu zamanaşımı süresi sadece nişanlılar tarafından ileri sürülecek talep ve davalar için değil, onların ana ve babaları ya da ana baba gibi hareket eden kişilerin ileri sürecekleri talep ve davalar için de geçerlidir.

Buna karşılık, taraflardan biri diğerine karşı Türk Ceza Kanunu kapsamındaki suçlardan birini işlemesi sonucunda nişan bozulmuşsa, bu durumda nişanın bozulmasından doğan davalar hakkında Türk Ceza Kanununda öngörülen daha uzun zamanaşımı süreleri uygulanacaktır³¹⁵.

Zamanaşımının kesilmesi veya tatili sebepleri varsa, bunlar hakkında genel esaslar uygulanır (TBK md.148, 153, 154, 161).

3.2.5. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4. maddesinde aile mahkemelerinin özel mahkeme olarak hangi uyuşmazlıklar konusunda görevli olduğu açıklanmıştır. Bu madde kapsamına göre nişanın bozulmasından doğan davalara bakmakla görevli mahkeme Aile Mahkemesi³¹⁶, Aile Mahkemesi kurulmayan yerlerde ise Aile Mahkemesi yerine bakmakla görevli Asliye Hukuk Mahkemesidir³¹⁷. Ayrıca Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku

³¹³ Koç, **a.g.e.**, s.165; Öztan, **a.g.e.**, s.93; "...Bu durumda, mahkemece yapılacak iş taraflardan delillerini sormak suretiyle nişanın ne zaman bozulduğunu kesin olarak saptadıktan sonra, Medeni kanununun 87.maddesi de dikkate alınmak suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, davalının zaman aşımı def'i üzerinde durulmadan yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir..." Yarg. 3.HD. T.26.3.2002, E.2002/2522, K. 2002/2896.

³¹⁴ Öztan, **a.g.e.**, s.93; Abik, **a.g.e.**, s.146.

³¹⁵ Tekinay, **a.g.e.**, s.62; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, **a.g.e.**, s.680; Akıntürk/Karaman, **a.g.e.**, s.57.

³¹⁶ "Nişanın haksız yere bozulması nedeniyle manevi tazminat davasının Aile Mahkemesinde çözümleneceği yönünde karar verildi" Yarg. 3.HD. T.26.2.2013, E.2013/1938, K. 2013/3008 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :27.3.2014); "Nişanın bozulması nedeniyle hediye iadesi talebinde bulunan davacı başkası ile evli olduğundan nişan sözleşmesinin geçersiz olduğu gerekçesiyle genel hükümlere tabi alacak davası niteliğinde olan davanın Asliye Hukuk Mahkemesinde görüleceği yönünde karar verildi." Yarg. 3.HD. T.4.2.2013, E.2013/758, K. 2013/1491 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :27.3.2014).

³¹⁷ Yavuz, **a.g.e.**, s.974-975'ten Yarg. 3.HD. T.11.7.2005, E.2005/6939, K. 2005/7706; "Nişanın bozulması nedeniyle maddi ve manevi tazminatın faiz ve masraflarla birlikte davalı tarafından tahsil isteminin varsa Aile Mahkemesinde yoksa Aile Mahkemesi sıfatıyla Asliye Hukuk Mahkemesinde görülmesi gerektiğinden görevsizlik kararı verildi." Yarg. 3.HD. T.7.2.2013, E.2012/23490, K. 2013/1779 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :27.3.2014)

Hakkında Kanun'a göre aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfiz gibi görevler de aile mahkemesinin görevleri içindedir³¹⁸.

Yetkili mahkeme ise HMK md.6'da düzenlenen genel yetki kuralı doğrultusunda davanın açıldığı tarihte davalının yerleşim yeri mahkemesidir.

HMK m.10'daki sözleşmenin ifa edileceği veya sözleşmenin kurulduğu yer mahkemeleri nişan sözleşmesinden doğan davalarda yetkili değildir. Çünkü HMK md.10'da bahsi geçen sözleşme, borçlar hukukundan doğan sözleşmeleri ifade etmekte olup bir aile hukuku sözleşmesi olan nişanlanmayı kapsamamaktadır³¹⁹.

Bununla birlikte, Yargıtay'ın bu tür davalarda sadece davalının yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesini yetkili kabul eden kararları³²⁰ yanında nişanın bozulduğu yer mahkemesini de yetkili mahkeme kabul ettiği kararları³²¹ da vardır.

---

³¹⁸Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özeker, **a.g.e.**, s.125-126; Kuru/Arslan/Yılmaz, **a.g.e.**, s.140.

³¹⁹Pekcanitez/ Atalay/Özeker, **a.g.e.**, s.168.

³²⁰Yarg. 3.HD. T.23.03.1992, E.1991/7780, K. 1992/6187; Yarg. 3.HD. T.17.05.2004, E.2004/5312, K. 2004/5251 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.4.2012).

³²¹ Yarg. 3.HD. T.28.12.1977, E.1977/8335, K.1977/8774, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi :30.4.2012).

SONUÇ

“Nişanlanmanın hüküm ve sonuçları” başlık ve konulu çalışmamızda varılan başlıca sonuçlar:

Medeni Kanunun evlenmeden önce nişanlanmayı düzenleyerek nişanlanmaya bir takım hukuki sonuçlar bağlamıştır. Nişanlanma, evlenmelerinde hukuken engel bulunmayan ayrı cinsiyetten iki kişinin ileride evlenmek istediklerine dair irade beyanlarından oluşan, herhangi bir şekil şartına tabi olmayan bir sözleşmedir.

Nişanlanma sözleşmesi kendine özgü yapısı olan bağımsız bir aile hukuku sözleşmesidir. Nişanlanma sözleşmesinin hukuki sonuçları, kendine özgü yapısından ortaya çıkar ve sözleşmeler ile ilgili genel hükümler nişanlanma sözleşmesine de uygulanır.

Nişanlanmanın diğer sözleşmelerden farkı, evlenmenin gerçekleşmemesi halinde tarafların evlenmeye zorlanamamasıdır. Borçlar Kanununda sözleşmesini gereği gibi ifa etmeyen tarafa ifa davası açılabilceği genel hüküm olarak düzenlenmiş olmasına rağmen Medeni Kanunun 119. maddesi evlenmekten kaçınan tarafa karşı dava açılmayacağını özel olarak düzenlemiştir.

Tam ehliyetliler ve sınırlı ehliyetliler herhangi bir kişi veya merciden izin almadan, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olan nişanlanma sözleşmesini tek başlarına yapabilirler. Ayırt etme gücünden yoksun olan tam ehliyetsizlerin yapacakları nişanlanma sözleşmesi hukuki sonuç doğurmaz. Sınırlı ehliyetsizler de tıpkı tam ehliyetliler ve sınırlı ehliyetliler gibi kişiye sıkı sıkıya bağlı olan bu hakkını yasal temsilcilerinin onayına gerek olmaksızın kullanabilmesi gerekirdi. Ancak kanun koyucu, ayırt etme gücüne sahip küçükleri nişanlanmadan doğabilecek birtakım ağır mali sonuçlardan korumak amacıyla MK md.16/1’de koymuş olduğu kurala istisna getirerek sınırlı ehliyetsizlerin yapmış oldukları nişanlanma sözleşmesinin bunlar hakkında hüküm ve sonuçlarını doğurması için yasal temsilcilerinin (veli veya vasi) onayının gerekli olduğunu hükme bağlamıştır.

İradesi yanılma, aldatma veya korkutma ile sakatlanan nişanlı, “derhal” haklı sebeple nişanı bozma hakkını kullanmalıdır. Derhal sözcüğüyle, somut olayın özelliği ve

dürüstlük kurallarına göre belirlenecek uygun bir süre kastedilmektedir. TBK md. 39'de öngörülen bir yıllık süre nişanlanmanın hukuki niteliğiyle bağdaşmaz.

Medeni Kanun nişanlanmaya ilişkin engelleri ayrıca düzenlemediğinden ötürü evlenme engellerini düzenleyen hükümler nişanlanma için uygulanabilecektir. Kesin evlenme engellerinin varlığı geçerli bir nişanlanmayı hükümsüz kılarken, kesin olmayan evlenme engellerinin bulunduğu bir nişanlanma geçerli olacaktır.

Aile hukukundaki işlemler esas itibariyle şarta bağlı olamazken, nişanlanma geciktirici veya bozucu şarta bağlı olarak yapılabilir. Şart ister geciktirici, ister bozucu olsun, her halde ahlaka, kamu düzenine ve emredici hukuk kurallarına aykırı olmamalıdır.

Nişanlanma sözleşmesi taraflara hakim ve hakemlikten kaçınma, haksız fiil failinden maddi ve manevi tazminat isteme ve mal rejimi sözleşmesi yapma hakları tanır.

Nişanlanma nedeniyle tarafların yükümlülükleri ise öncelikle evlenme, sadakat ve yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğüdür. Ancak, nişanlanmadaki sadakat yükümlülüğünün kapsamını evlenmedeki sadakat yükümlülüğünden daha geniş algılamak gerekir.

Nişanlanma tarafların anlaşması ile sona erebileceği gibi, tek taraflı olarak da bozulabilir. Nişanlanma ister tarafların anlaşmasıyla, ister haklı veya haksız sebebe dayanarak tek taraflı bozma neticesinde sona ersin, taraflar nişanlanma sebebine dayanarak verilen alışılmışın dışındaki hediyelerin iadesini talep edebilirler. Hediyelerin geri verilmesini isteme hakkı, nişanlılar yanında ana ve babaya, ana baba gibi hareket eden kişilere de tanınmıştır. Bunların dışında kalan kişiler ise, nişanlılara verdikleri hediyelerin iadesini MK md.122 kapsamında değil, sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında talep edebilirler.

Hangi hediyelerin alışılmışın dışında hediye olduğu hakim tarafından belirlenirken Yargıtay kararlarındaki bazı kıstaslar da göz önünde tutulmalıdır. Buna göre, hediyelerin verilmesinin yöresel örf ve adete göre alışılmış olmasına, hediyein verilme anındaki değerinin çok fazla olmamasına dikkat edilmelidir. Nişanlının sosyal ve mali gücü de göz önünde tutulmalıdır. Ayrıca hediyein alışılmışın dışında

hediye olduğunun kabulü için evliliğin gerekleŖeceđi inancıyla niŖanlılara verilmesi gerekir.

Maddi tazminat talebi niŖanlılıđın sona ermesi hallerinden sadece niŖanın niŖanlılardan biri tarafından haksız ya da diğer niŖanlının kusuruna dayanarak bozulması halinde söz konusudur.

Maddi tazminatın konusunu niŖan için yapılan masraflar ve niŖanlılık nedeniyle uğranılan zararlar, yani evlenmenin yapılacağına güvenilmesi nedeniyle uğranılan menfi zararlar oluŖturur.

NiŖan töreni için yapılan masraflara iliŖkin olarak tazminat talep edilip edilemeyeceği doktrinde ve uygulamada tartiŖmalı bir konuydu. MK md.120 ile “niŖan giderleri” ifadesine yer verilerek bu giderlerin de maddi tazminat kapsamına sokulması, doktrin ve uygulamadaki tartiŖmalara son vermesi bakımından, isabetli olmuŖtur.

MK md.121’de mahkeme kararıyla kınama, kınama kararının ilanı, açıkça özür dileme hallerinden bahsedilmediğinden hakimin manevi tazminat olarak sadece paraya hükmedebileceği açıkça anlaŖılmaktadır.

Manevi tazminat talep hakkı kiŖiye sıkı sıkıya bağlı olduğu içindir ki, kural olarak baŖkasına devredilemeyeceği gibi, mirasçılara da geçmez. Kural böyle olmakla birlikte niŖanlının, talepte bulunmadan önce ölmesi halinde, mirasçılarının onun hakkı olan manevi tazminatı isteyip isteyemeyeceklerine iliŖkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle bu konuda MK md. 25’teki genel hüküm uygulanacak ve niŖanlı manevi tazminat talebinde bulunduktan sonra lmŖse, manevi tazminat talebi mirasçılara geçecektir.

NiŖanın bozulması nedeniyle açılacak davaların tabi olduğu 1 yıllık zamanaŖımı süresi, niŖanın sona erdiği tarihten itibaren baŖlayacađı MK md.123’de açıkça hükme bağlandığından tarafların bu kararı öğrenme veya kararın diğer tarafa ulaŖma tarihinde baŖlaması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- ABİK, Yıldız. "Nişanlanma ve Nişanlılık". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. 2005. C. 54. S.2. (Çevrimiçi) acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1037/1613.pdf (Erişim Tarihi: 3.3.2014). s.65-152.
- AKINTÜRK, Turgut ve KARAMAN, Derya Ateş. **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**. İstanbul: Beta Yayınları. 2013.
- AKİPEK, Jale G., AKINTÜRK, Turgut ve KARAMAN, Derya Ateş. **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**. İstanbul: Beta Yayınları. 2010.
- AKYOL, Şener. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler I**. İstanbul: Filiz Kitabevi. 1995.
- ALTUNKAYA, Mehmet. "Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediye Geri Verilmesi". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 2006. s. 217-236.
- ARSEBÜK, Esat. **Medeni Hukuk Aile Hukuku**. Ankara. 1940.
- BAKTIR, Selma. **Aile Mahkemeleri**. Ankara: Yetkin Yayınları.2003.
- BAŞPINAR, Veysel. "Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**.2003.C.52.S.3.(Çevrimiçi) acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/193/1672.pdf (Erişim Tarihi: 2.4.2014). s.79-101.
- BELGESAY, Mustafa Reşit. **Türk Kanunu Medenisi Şerhi II Aile Hukuku**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1952.
- BERKİ, Şahin. **Medeni Hukuk Umumi Esaslar Şahıs ve Aile Hukuku**. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası. 1969.
- BİRSEN, Kemaleddin. **İktisadi Fakültesi Öğrencileri İçin Medeni Hukuk Dersleri, Umumi Esaslar- Şahısın Hukuku- Aile Hukuku- Miras Hukuku**. İstanbul. 1963.
- BÜYÜKTANIR, Tahir. "Türk Medeni Kanunu Değişiklikler ve Yeni Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar". **Ankara Barosu Dergisi**. 2002. S.2. (Çevrimiçi) <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2002-2/4.pdf> (Erişim Tarihi: 4.5.2013). s.55-109.
- DEMİR, Sevgi. **Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku Alanında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun Getirdiği Yenilikler**. İstanbul: Kartal Yayınevi. 2004.
- DOĞAN, İzzet. **Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku**. Ankara: Seçkin Kitapevi. 2010.

DOĞAN, Murat. "Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyelerin Geri Verilmesi". **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**. 1998. C.II. S.1 (Çevrimiçi) http://www.erkincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/1998_12.pdf (Erişim Tarihi:26.10.2013). s.199-238.

DURAL, Mustafa ve ÖĞÜZ, Tufan. **Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku**. İstanbul: Filiz Yayınları. 2013.

DURAL, Mustafa, ÖĞÜZ, Tufan ve GÜMÜŞ, Mustafa Alper. **Türk Özel Hukuku Aile Hukuku**. İstanbul: Filiz Yayınları. 2014.

EREN, Fikret. **Borçlar Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları.2014.

ENGİN ÜSKÜL, Zeynep Özlem. **Hukuk Sosyolojisi Açısından Türkiye’de Evlenmenin Evrimi**. İstanbul: Beşir Kitapevi. 2008.

ERGÜN, Zafer. **Boşanma Davaları**. Ankara: Adalet Kitapevi. 2009.

ERKAN, Vehbi Umut ve YÜCER, İpek. "Ayırt Etme Gücü". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**.2011.C.60.S.3.(Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/17436-1.pdf> (Erişim Tarihi:23.4.2014). s.485-522.

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin. **Aile Hukuku**. İstanbul. 1986.

GENÇCAN, Ömer Uğur. **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Bilimsel Açıklama İçtihatlar-İlgili Mevzuat**. Ankara:Yetkin Kitapevi. 2007.

GENÇCAN, Ömer Uğur. **Türk Medeni Kanununda Kadın ve Çocuk Hakları**. Ankara. 2006.

GÖKTÜRK, Hüseyin Avni. **Türk Medeni Hukuku, İkinci Kitap Aile Hukuku**. Ankara. 1955.

GÜCÜN, Cevat Abdürrahim. **Nazari ve Ameli Hukuk Davaları**. İstanbul. 1951.

GÜRSOY, Serhan ve BULUT, Harun. **Aile Mahkemesi Uygulaması**. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2004.

HATEMİ, Hüseyin ve KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu. **Aile Hukuku**. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2013.

HATEMİ, Hüseyin ve SEROZAN, Rona. **Aile Hukuku**. İstanbul. 1993.

HAVUTÇU, Ayşe. **Evlilik Birliğinin Temsili**. Ankara: Seçkin Kitapevi. 2006.

HELVACI, İlhan. **Yeni Türk Borçlar Kanunu**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2011.

İNAL, Nihat. **Örnek Dilekçe ve Kararlarla Açıklamalı Aile Mahkemeleri Davaları**. Ankara: Turhan Kitabevi. 2004.

KARAHASAN, M. Reşit. **Tazminat Hukuku Manevi Tazminat**. İstanbul: Beta Yayınları. 2001.

KILIÇOĞLU, Mustafa. **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu El Şerhi**. İstanbul: Legal Yayıncılık. 2012.

KILIÇOĞLU, M. Ahmet. **Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler**. Ankara: Turhan Yayınevi. 2004.

KIRMIZI, Mustafa. **İçtihatlı Aile Hukuku**. İskenderun. 2009.

KOÇ, Nevzat. **Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını. 2002.

KÖPRÜLÜ, Bülent ve KANETİ, Selim. **Aile Hukuku**. İstanbul. 1989.

KURU, Baki, ARSLAN, Ramazan ve YILMAZ, Ejder. **Medeni Usul Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2010.

LALE, İsmail ve LALE, Ömer. **Evlilikte Hukuksal İlişkiler**. Ankara: Adalet Kitapevi. 2009.

NOMER, Haluk N. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**. İstanbul: Beta Yayınları. 2011.

OĞUZOĞLU, H. Cahit. **Medeni Hukuk II Aile Hukuku**. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 1958.

OĞUZMAN, Kemal ve DURAL, Mustafa. **Aile Hukuku**. İstanbul: Filiz Kitapevi. 1998.

OLGAÇ, Senai. **İçtihatlarla Türk Medeni Kanunu Şerhi**. Ankara. 1975.

ÖZTAN, Bilge. **Aile Hukuku**. Ankara: Turhan Kitapevi. 2004.

ÖZKAYA, Eraslan. **İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları**. Ankara: Turhan Kitabevi. 1999.

ÖZMEN, E. Saba. "Nişanın Bozulmasında Cayma Akçası ve Cezai Şart (Madde 83 Değişikliği)". **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**. 1995. S.4. (Çevrimiçi) <http://tbbergisi.barobirlik.org.tr/m1995-19954-921> (Erişim Tarihi:31.3.2014), s. 520-577.

PEKCANITEZ, Hakan, ATALAY, Oğuz ve ÖZEKES, Muhammet. **Medeni Usul Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.

SAĞIR, İhsan. "**Türk Hukukunda Nişanlanma ve Bu Konudaki Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümü**" (Çevrimiçi) www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=2212 (Erişim Tarihi:2.4.20014).

SAYMEN, Ferit Hakkı ve ELBİR, Halid Kemal. **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**. İstanbul. 1960.

- SCHWARZ, Andreas B. **Aile Hukuku I** (Çeviren: Bülend Davran) . İstanbul. 1942.
- SİRMEN, Lale. **Nişanın Bozulmasında Manevi Tazminat**. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 50.Yıl Armağanı. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. C.I. 1977. s.359-380.
- TANDOĞAN, Haluk. **Aile Hukuku Ders Notları**. Ankara. 1965.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi. **Türk Aile Hukuku**. İstanbul. 1978.
- TİMUR, Hıfzı. **Eski Örfi Hukukumuzda Nişanlanma ve Kalım Müessesesi** Ebül'ula Mardin'e Armağan. İstanbul. 1994.
- TUTUMLU, Mehmet Akif. **Teorik ve Pratik Boşanma Yargılaması Hukuku**. Ankara. 2009.
- ÜRĞÜPLÜ, M. Hayri. **Nişanlanma Mukavelesi**. İstanbul. 1934.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet. **Türk Medeni Hukuku**, İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 1950.
- YAVUZ, Cevdet. **Türk Medeni Kanunu- Borçlar Kanunu**, İstanbul: Beta Yayınları, 2008.
- YAVUZ, Nihat. **Uygulamada Nişan Davaları**. Ankara. 1995.
- YAVUZ, Nihat. **Öğretide ve Uygulamada Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar**. Ankara: Turhan Kitapevi. 2008 (Kısaltma: Öğretide ve Uygulamada Nafaka).
- ZEVKLİLER, Aydın, ACARBAY, M. Beşir ve GÖKYAYLA, K. Emre. **Medeni Hukuk Giriş Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku**. Ankara. 2000.
- ZEVKLİLER, Aydın, ERTAŞ, Şeref, HAVUTÇU, Ayşe ve GÜRPINAR, Damla. **Medeni Hukuk (Temel Bilgiler)**. Ankara: Turhan Kitapevi. 2013.